



**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ  
ΣΧΟΛΗ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ  
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΑΣΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**



ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ:

**Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ  
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΠΙΠΛΟΥ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ Α.  
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

**ΒΑΝΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2009

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	10
Abstract.....	11
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	12
1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ.....	13
1.1 Τι είναι Εταιρική Κοινωνική ευθύνη;.....	13
1.2 Ιστορικό εφαρμογής.....	14
1.3 Πεδία Εφαρμογής.....	16
1.4 Οφέλη από την εφαρμογή ΕΚΕ.....	19
1.5 Ο Ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	24
1.6 ΕΚΕ και Οικονομική απόδοση.....	25
1.7 Πρακτικές εφαρμογές της ΕΚΕ.....	26
2. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	31
3. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	32
3.1 Μελέτες στην Ευρώπη και Παγκόσμια.....	32
3.2 Έρευνες στην Ελλάδα.....	36
3.3 ΕΚΕ και Μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	38
3.4 Ορισμός του μεγέθους και της Νομικής Μορφής των Επιχειρήσεων.....	39
4. ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ.....	41
5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	44
5.1. Έρευνα μέσω ερωτηματολογίων.....	44
5.2. Διεξαγωγή της έρευνας.....	46
6.ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	52
7.ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	54
7.1 Το προφίλ των επιχειρήσεων της έρευνας.....	54
7.2 Το περιβάλλον εργασίας των επιχειρήσεων.....	60
7.3 Πολιτικές προστασίας περιβάλλοντος.....	65
7.4 Πολιτικές Αγοράς.....	81
8. ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	109
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	112
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.....	115
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.....	122

## ΛΙΣΤΑ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1. Χώρες με εταιρείες που έχουν πιστοποιηθεί με SA8000.....	33
Σχήμα 2. Περιοχή έδρας των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου .....	54
Σχήμα 3. Κατανομή των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου ανάλογα με τη δραστηριότητα τους.....	55
Σχήμα 4. Δραστηριότητα επιχειρήσεων ξύλου -επίπλου ανά περιοχή .....	55
Σχήμα 5. Συνολικός αριθμός εργαζομένων στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου.....	56
Σχήμα 6. Μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου ανά περιοχή .....	57
Σχήμα 7. Συσχέτιση δραστηριότητας επιχείρησης ξύλου - επίπλου και αριθμού εργαζομένων .....	58
Σχήμα 8. Νομική μορφή επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου .....	59
Σχήμα 9. Πρόσθετες παροχές προς τους εργαζομένους ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου.....	60
Σχήμα 10. Παροχή ίσων επαγγελματικών ευκαιριών ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου .....	61
Σχήμα 11. Κίνητρα για εκπαιδευτικά προγράμματα ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου .....	61
Σχήμα 12. Ευαισθητοποίηση επί περιβαλλοντικών θεμάτων ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου.....	62
Σχήμα 13. Δράσεις εθελοντισμού ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου ...	62
Σχήμα 14. Ευκαιρίες εκπαίδευσης για τα άτομα της τοπικής κοινωνίας στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου .....	63
Σχήμα 15. Οικονομική στήριξη σε δραστηριότητες της τοπικής κοινότητας ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου επίπλου .....	64
Σχήμα 16. Εξοικονόμηση ενέργειας προκειμένου να μειωθούν οι δυσμενείς επιδράσεις των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον .....	65
Σχήμα 17. Εξοικονόμηση ενέργειας, με στόχο τη μείωση δυσμενών επιδράσεων στο περιβάλλον στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου .....	66
Σχήμα 18. Η μείωση αποβλήτων ως δράση προκειμένου να μειωθούν οι δυσμενείς επιδράσεις των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον.....	67
Σχήμα 19. Η ανακύκλωση ως δράση για τη μείωση των δυσμενών επιδράσεων των επιχειρήσεων ξύλου -επίπλου στο περιβάλλον.....	68

Σχήμα 20. Εξοικονόμηση χρημάτων λόγω μείωσης περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου.....	69
Σχήμα 21. Δραστηριότητα της επιχείρησης και εξοικονόμηση χρημάτων με μείωση περιβαλλοντικών επιδράσεων .....	70
Σχήμα 22. Μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου και εξοικονόμηση χρημάτων λόγω μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιχειρήσεων .....	71
Σχήμα 23. Μείωση κόστους παραγωγής όταν μειώνονται οι περιβαλλοντικές επιδράσεις των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου.....	72
Σχήμα 24. Περιβαλλοντικές επιπτώσεις λόγω παραγωγής νέων προϊόντων και ανταπόκριση των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου .....	73
Σχήμα 25. Επιπτώσεις στο περιβάλλον από την παραγωγή ενός προϊόντος και μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου.....	74
Σχήμα 26. Τεχνικές παραγωγής προϊόντων για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις επιχειρήσεις ξύλου -επίπλου .....	75
Σχήμα 27. Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και φιλοπεριβαλλοντικές τεχνικές παραγωγής προϊόντων.....	76
Σχήμα 28. Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και εξοικονόμηση χρημάτων .....	77
Σχήμα 29. Συστήματα πιστοποίησης και επιχειρήσεις ξύλου -επίπλου.....	78
Σχήμα 30. Συστήματα πιστοποίησης και επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου (διαχωρισμός ανά δραστηριότητα).....	79
Σχήμα 31. Κατάταξη δυσμενών επιδράσεων των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου στο περιβάλλον .....	80
Σχήμα 32. Καταγραφή παραπόνων πελατών με ερωτηματολόγιο από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου ως δράση ΕΚΕ .....	81
Σχήμα 33. Καταγραφή των παραπόνων και δραστηριότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου .....	82
Σχήμα 34. Τρόποι ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων μερών από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου .....	83
Σχήμα 35. Καταγραφή πληροφοριών στις ετικέτες των προϊόντων από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου .....	84
Σχήμα 36. Εγγραφή σχετικών πληροφοριών στις ετικέτες των προϊόντων ανάλογα από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου.....	85
Σχήμα 37. Ιεράρχηση των δράσεων που εμπίπτουν στην έννοια της ΕΚΕ.....	86
Σχήμα 38. Ιεράρχηση τομέων ΕΚΕ κατά σειρά σημαντικότητας από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου .....	87
Σχήμα 39 .Τομέας ΕΚΕ: Αγορά και επίπεδο σημαντικότητας.....	88

Σχήμα 40. Τομέας ΕΚΕ: Ανθρώπινο Δυναμικό και επίπεδο σημαντικότητας .....	88
Σχήμα 41. Τομέας ΕΚΕ: Περιβάλλον και επίπεδο σημαντικότητας.....	89
Σχήμα 42. Τομέας ΕΚΕ: Κοινωνία και επίπεδο σημαντικότητας.....	89
Σχήμα 43. Αυτοαξιολόγηση των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου για δραστηριότητες ΕΚΕ .....	90
Σχήμα 44. Αυτοαξιολόγηση των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου για δραστηριότητες ΕΚΕ (διαχωρισμός ανάλογα με τη δραστηριότητα).....	91
Σχήμα 45. Ιεράρχηση επιχειρησιακών οφελειών από εφαρμογή πολιτικής ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου .....	92
Σχήμα 46. Εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου .....	93
Σχήμα 47. Προσδιορισμός του ποσοστού των επιχειρήσεων που ακολουθούν πρακτικές ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου .....	94
Σχήμα 48. Ιεράρχηση των αποτρεπτικών παραγόντων για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου .....	95
Σχήμα 49. Ποσοστό επί του ετήσιου τζίρου για εφαρμογή της ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου .....	96
Σχήμα 50. Κόστος εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ και επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου .....	97
Σχήμα 51. Ιεράρχηση των παραγόντων που λειτουργούν ενθαρρυντικά για την εφαρμογή των δράσεων ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου επίπλου.....	98
Σχήμα 52. Έμμεσα οφέλη και εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου .....	99
Σχήμα 53. Μέγεθος των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και έμμεσα οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ.....	100
Σχήμα 54. Εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου και επηρεασμός των αγοραστών .....	101
Σχήμα 55. Επηρεασμός αγοραστών από ΕΚΕ και πιθανές επιπτώσεις στο περιβάλλον στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον .....	102
Σχήμα 56. Κοινοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας .....	103

## ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Έλεγχος $\chi^2$ .....	49
Πίνακας 2. Συχνότητες Σημαντικότητας ανά Εναλλακτική Λύση .....	51
Πίνακας 3. Βαθμοί Σημαντικότητας .....	51
Πίνακας 4. Η μείωση των αποβλήτων και δραστηριότητα επιχείρησης .....	68
Πίνακας 5. Δραστηριότητα της επιχείρησης και εξοικονόμηση χρημάτων με μείωση περιβαλλοντικών επιδράσεων .....	123
Πίνακας 6. Μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου και εξοικονόμηση χρημάτων λόγω μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιχειρήσεων .....	123
Πίνακας 7. Δραστηριότητα και συστήματα πιστοποίησης στις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου .....	123
Πίνακας 8. Καταγραφή των παραπόνων των πελατών, ως δράση ΕΚΕ, ανάλογα με τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου .....	124
Πίνακας 9. Εγγραφή σχετικών πληροφοριών στις ετικέτες των προϊόντων και δραστηριότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου .....	124
Πίνακας 10. Αυτοαξιολόγηση των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου για δραστηριότητες ΕΚΕ και διαχωρισμός τους .....	124
Πίνακας 11 Μέγεθος των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και έμμεσα οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ.....	125
Πίνακας 12. Επηρεασμός αγοραστών από εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ και πιθανές επιπτώσεις παραγωγής προϊόντος από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον .....	125

## ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

A.E.	Ανώνυμη Εταιρεία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.	Ετερόρρυθμη εταιρεία
ΕΚΕ	Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
Ε.Π.Ε.	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
Ο.Ε.	Ομόρρυθμη εταιρεία (Ο.Ε.)
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΜΟm	Monachus monachus
CSR	Corporate Social Responsibility (Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη)
GRI	Global Reporting Initiative (Πρωτοβουλία για την Έκδοση Απολογισμών Βιωσιμότητας)
3P	People, Planet, Profit (Άνθρωπο, Πλανήτης, Κέρδος)

*«Η ΕΚΕ αντιπροσωπεύει το ανθρώπινο πρόσωπο του άκρως ανταγωνιστικού κόσμου του εμπορίου» (Κακλαμάνης 2008)*



## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Χωρίζεται σε εσωτερική και εξωτερική με βάση τους εμπλεκόμενους και τους ωφελούμενους φορείς σε μια εταιρική κοινωνική δράση. Η εξωτερική ΕΚΕ αφορά τους πελάτες, τους προμηθευτές, τους καταναλωτές, τους μετόχους, το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον. Η εσωτερική αφορά το ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης.

Η παρούσα διατριβή παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας "Η ΕΚΕ στις επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και παραγωγής επίπλων". Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το Μάρτιο του 2008 έως τον Ιανουάριο του 2009. Επιλέχθηκαν επιχειρήσεις του κλάδου οι οποίες απασχολούν από 11 εργαζόμενους και πάνω, οι υπεύθυνοι των οποίων κλήθηκαν να απαντήσουν σε δομημένο ερωτηματολόγιο κατά τη διάρκεια προσωπικής συνέντευξης. Το ερωτηματολόγιο κατηγοριοποιήθηκε, με βάση τα χαρακτηριστικά της έννοιας της ΕΚΕ, στις κατηγορίες: Γενικά στοιχεία επιχείρησης, Περιβάλλον Εργασίας, Πολιτικές προστασίας περιβάλλοντος, Πολιτικές αγοράς, Στάσεις και απόψεις.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν αναλύθηκαν με το κατάλληλο στατιστικό πακέτο.

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι ότι οι δράσεις ΕΚΕ που αφορούν το περιβάλλον εργασίας εφαρμόζονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άλλους τομείς. Οι επιχειρήσεις στον τομέα του περιβάλλοντος είναι ευαισθητοποιημένες και πρόθυμες να κάνουν βήματα για την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων. Σε σχέση με τις πολιτικές αγοράς φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις υστερούν σε σχετική δραστηριότητα.

Τέλος, με βάση τις στάσεις και απόψεις, ως σημαντικότερη δράση της ΕΚΕ, για τους ερωτηθέντες, προέκυψε αυτή που σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος, ως σημαντικότερος τομέας αναφέρεται η αγορά (καταναλωτές,

προϊόντα, συνεργάτες) και ως σημαντικότερο όφελος θεωρείται η καλύτερη φήμη της εταιρείας. Η θετική επιρροή που μπορεί να έχει η στάση εταιρικής υπευθυνότητας από τις επιχειρήσεις στους αγοραστές των προϊόντων τους, αναγνωρίστηκε από την πλειοψηφία των επιχειρήσεων.

Ως πρόβλημα για την εφαρμογή της ΕΚΕ αναδείχτηκε η έλλειψη ενημέρωσης και το κόστος εφαρμογής της το οποίο είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει αλλά δεν αποτρέπει την ίδια την εφαρμογή της.

## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) είναι μια έννοια η οποία αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες ενσωματώνουν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις περιβαλλοντικές τους δραστηριότητες καθώς και στην επαφή τους με τους πελάτες. Η εθελοντική βάση στην οποία πραγματοποιείται αυτή η πολιτική υπευθυνότητας από τις επιχειρήσεις δεν αναιρεί τη σημαντικότητά της.

Σε μια περίοδο κρίσης περιβαλλοντικής και οικονομικής, όπως αυτή που διανύουμε σήμερα, η κοινωνική υπευθυνότητα μπορεί και πρέπει να είναι βασικό χαρακτηριστικό των επιχειρήσεων.

Όταν μια εταιρεία προσαρμόζει τον τρόπο λειτουργίας της ώστε να περιορίσει τις αρνητικές της συνέπειες στην κοινωνία και στο περιβάλλον από τις δραστηριότητές της, δεν λειτουργεί μόνο προς όφελος της ίδιας αλλά η στάση αυτή επηρεάζει και τους καταναλωτές. Σύμφωνα με έρευνες οι καταναλωτές επιβραβεύουν μια υπεύθυνη εταιρεία ή αντίστοιχα την τιμωρούν για την ανευθυνότητά της. Άρα η υιοθέτηση μιας υπεύθυνης στάσης από τις εταιρείες μπορεί να την εδραιώσει στη συνείδηση του καταναλωτή. Άλλωστε και ένα καινούργιο είδος καταναλωτικής τάσης αρχίζει σιγά σιγά να εξαπλώνεται, αυτό της κατανάλωσης βιολογικών – οικολογικών προϊόντων.

Η έννοια της ΕΚΕ προωθείται και εφαρμόζεται κυρίως από τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες, αλλά είναι σημαντική και πρέπει να προωθείται από όλα τα είδη των εταιρειών και τους κλάδους των διαφόρων δραστηριοτήτων. Η εφαρμογή της από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι πολύ σημαντική για τα δεδομένα της χώρας μας, αφού αυτές αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων που εδρεύουν στην Ελλάδα και αποτελούν ένα ενεργό μέλος της κοινωνίας μας.

Οι επιχειρήσεις που η δραστηριότητά τους σχετίζεται με την επεξεργασία του ξύλου και την παραγωγή επίπλου χαρακτηρίζονται κυρίως ως μικρομεσαίες και οφείλουν να επεκταθούν σε εφαρμογές ΕΚΕ εξαιτίας της χημικής επεξεργασίας της πρώτης ύλης που χρησιμοποιούν. Μια τέτοια στάση υπευθυνότητας μπορεί να εξασφαλίσει την προστασία του περιβάλλοντος και των καταναλωτών των προϊόντων τους, αλλά και την τοπική κοινωνία στην οποία δραστηριοποιούνται. Φυσικά, όπως όλες οι επιχειρήσεις, μέσω της ΕΚΕ, πρέπει και αυτές να μεριμνήσουν για την εξοικονόμηση ενέργειας και τη χρήση εναλλακτικών μορφών της.

## **Abstract**

Corporate Social Responsibility (CSR) is the notion according to which companies incorporate in a voluntary basis social and environmental considerations to their business and their interaction with other stakeholders. It can be divided into internal and external CSR, regarding the persons involved and those that benefit from a corporate social action. External Corporate Social Responsibility involves customers, suppliers, consumers, stockholders and the natural and social environment. Internal Corporate Social Responsibility pertains to the manpower of a company.

This research refers to the results of a study on “Corporate Social Responsibility at wood processing and furniture producing companies”, in particular regarding to positions and views on the notion of CSR. The study was realized from March 2008 to January 2009. Companies of the relevant sectors that occupy more than 11 employees have been chosen and their representatives were asked to answer to a structured questionnaire during a personal interview.

The questionnaire was divided, according to the characteristics of the notion of CSR, into the following categories: General Enterprise Elements, Work Environment, Environment Protection Policies, Market Policies, Attitudes and Opinions.

The eventual results were analyzed with the proper statistical program. The more important conclusions that result are that CSR actions that concern the work environment are more common than other sectors' actions. The enterprises in the sector of environment are sensitized and willing to make steps for energy saving and the reduction of their environmental repercussions. Regarding to market policies, it appears that the enterprises fall relatively short of activity.

Finally, according to the enterprises' attitudes and opinions, the most important CSR action for the people questioned, has proven to be the one regarding the protection of the environment, the most important section is the market and the most important benefit is improved company reputation. The positive influence that CSR might have on product buyers has been recognized by the majority of the companies.

The lack of information about CSR has been noted as a problem on its implementation, as well as its costs that influence but do not dissuade companies from implementing it.

## ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η έρευνα για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στις επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και παραγωγής επίπλου πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια εκπόνησης μεταπτυχιακής διατριβής στη Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος και συγκεκριμένα στο Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής.

Αποτελεί την προσπάθεια συγγραφής μιας ολοκληρωμένης μελέτης γι' αυτό πρώτο μέλημά μου είναι να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν σε αυτή την προσπάθεια.

Θερμές ευχαριστίες στον **Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Χριστοδούλου Αθανάσιο**, επιβλέποντα της διατριβής, για την αρωγή του και για τις επικοινωνητικές υποδείξεις και παρατηρήσεις του που είχαν σαν αποτέλεσμα την αρτιότερη παρουσίαση της διατριβής.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον **Δρ. Ιωάννη Παπαδόπουλο** για την πολύτιμη βοήθεια και στήριξη, ηθική και επιστημονική, που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια της προσπάθειας αυτής.

Ακόμη ευχαριστώ τους Αναπληρωτές Καθηγητές **κ. Γεώργιο Σταματέλο** και **κ. Βασίλειο Βασιλείου** για τις υποδείξεις και παρατηρήσεις τους, οι οποίες ήταν καθοριστικές για την τελική μορφή της διατριβής αυτής.

# 1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

## *1.1 Τι είναι Εταιρική Κοινωνική ευθύνη;*

Το να είναι κάποιος κοινωνικά υπεύθυνος δεν σημαίνει ότι πρέπει μόνο να τηρεί τις νομικές του υποχρεώσεις, αλλά να “υπερβαίνει” τα όρια της τήρησης των νόμων επενδύοντας περισσότερο στο ανθρώπινο δυναμικό, στο περιβάλλον και στη σχέση του με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Φυσικά η ΕΚΕ δε σημαίνει ότι είναι υποκατάστατο των νομικών ρυθμίσεων που αφορούν τα κοινωνικά δικαιώματα ή την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά είναι συμπληρωματική της νομοθεσίας συμπεριλαμβάνοντας νέα κατάλληλη νομοθεσία. Σε χώρες που η νομοθεσία υστερεί σε τέτοια θέματα, πρέπει να θεσπιστεί το κατάλληλο νομοθετικό ή ρυθμιστικό πλαίσιο πάνω στο οποίο πρέπει να βασίζονται οι κοινωνικά υπεύθυνες πρακτικές.

Η έννοια της ΕΚΕ προωθείται κυρίως από τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, αλλά είναι σημαντική και πρέπει να προωθείται από όλα τα είδη των εταιρειών και τους κλάδους των διαφόρων δραστηριοτήτων.

Οι εταιρείες έρχονται αντιμέτωπες με τις μεταβαλλόμενες συνθήκες που επικρατούν εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και συνειδητοποιούν ότι η ΕΚΕ μπορεί να ενέχει έμμεση οικονομική αξία. Είναι γεγονός ότι κύριο μέλημα των εταιρειών είναι η παραγωγή κερδών, αλλά μπορούν επίσης να συμβάλουν σε κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους, μέσω της ενσωμάτωσης της ΕΚΕ ως στρατηγικής επένδυσης στην κύρια επιχειρηματική στρατηγική τους, στα μέσα διαχείρισης και στις δραστηριότητές τους.

Δηλώνοντας την κοινωνική τους ευθύνη και αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις που δεν εμπίπτουν αποκλειστικά στις νομικές τους υποχρεώσεις, οι εταιρείες προσπαθούν να θέσουν υψηλότερα πρότυπα για την κοινωνική ανάπτυξη, την περιβαλλοντική προστασία και το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων και οδηγούν την κάθε εταιρεία στην ανάπτυξη νέων εταιρικών σχέσεων και σχέσεων μέσα στην ίδια την επιχείρηση. Οι σχέσεις αυτές αφορούν θέματα κοινωνικού διαλόγου, απόκτησης δεξιοτήτων, ίσων ευκαιριών, πρόβλεψη και διαχείριση των αλλαγών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Επίσης αφορούν θέματα ενίσχυσης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, την προστασία της υγείας, την προστασία του περιβάλλοντος και

το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Commission of the European Communities 2001).

## **1.2 Ιστορικό εφαρμογής**

Τα πρώτα δείγματα της ΕΚΕ εμφανίστηκαν στη Βικτοριανή εποχή, κυρίως με τη μορφή της φιλανθρωπίας όπου διάφορες οικογένειες όπως οι Cadburys, οι Rowntrees και οι Hersheys βοηθούσαν τους εργαζομένους τους να αποκτήσουν καλύτερο επίπεδο ζωής και προσπαθούσαν να αναβαθμίσουν την τοπική κοινωνία (Hancock 2004).

Μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου η οικονομία της αγοράς έχει επικρατήσει σε όλη την υφήλιο. Ενώ αυτό σημαίνει την παροχή νέων ευκαιριών για τις επιχειρήσεις, έχει επίσης δημιουργήσει την άμεση ανάγκη για οριοθέτηση και κινητοποίηση από την πλευρά των επιχειρήσεων, σε σχέση με την κοινωνική σταθερότητα και την ευημερία των σύγχρονων δημοκρατικών κοινωνιών. Ήδη από τις αρχές του 1950 η έννοια της κοινωνικής ευθύνης στα πλαίσια των επιχειρηματικών πρακτικών είχε αρχίσει να εμφανίζεται, αφού από τότε είχε διαφανεί ο σημαντικός αντίκτυπος των μεγάλων επιχειρήσεων στους εργαζομένους αλλά και στην κοινωνία γενικότερα. Βέβαια ήταν μια εικοσαετία αργότερα που η έννοια της ΕΚΕ άρχισε να παίρνει τη σημερινή της μορφή και τις επόμενες δεκαετίες άρχισε να εφαρμόζεται από μεγάλες επιχειρήσεις (Hancock 2004).

Στην αρχή της περασμένης δεκαετίας, άρχισε να διαμορφώνεται ένα νέο κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο, η παγκοσμιοποίηση, η οποία οδήγησε σε ταχύτατες αλλαγές ολόκληρο τον πλανήτη. Οι εξελίξεις στις παγκόσμιες τηλεπικοινωνίες, οι καταστροφικές συνέπειες στο περιβάλλον, η αυξανόμενη πίεση των καταναλωτών για ποιοτικότερα και φιλικότερα προς το περιβάλλον προϊόντα, η ενδυνάμωση του ρόλου των μη κυβερνητικών οργανισμών (ΜΚΟ) στην παγκόσμια κοινωνία, η σταδιακή αποδυνάμωση του παραδοσιακού ρόλου του κράτους, αλλά και η ανάπτυξη της θεωρίας των «stakeholders» για την επιχειρηματική ηθική και την εταιρική διακυβέρνηση, οδήγησαν στην έννοια της ΕΚΕ.

Στην, ΕΕ, το 1993 παρουσιάστηκε η Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση: οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21<sup>ο</sup> αιώνα», στη συνέχεια ακολούθησε και η έκκληση του Προέδρου Delors προς τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις με αποτέλεσμα την

Ευρωπαϊκή Διακήρυξη του Κοινωνικού Αποκλεισμού το 1995. Η κοινωνική υπευθυνότητα των επιχειρήσεων αρχίζει σταδιακά να αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος για την ΕΕ. Το Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας απηύθυνε ιδιαίτερη έκκληση στο αίσθημα κοινωνικής ευθύνης των εταιρειών, σε σχέση με τις βέλτιστες πρακτικές για τη δια βίου μάθηση, την οργάνωση της εργασίας, τις ίσες ευκαιρίες, την κοινωνική ένταξη και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ΕΚΕ αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος για την ΕΕ, εφόσον μπορεί να συμβάλλει θετικά στο στρατηγικό στόχο που συμφωνήθηκε στη Λισσαβόνα «να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» (Commission of the European Communities 2001).

Τον Ιούλιο του 2001 η ΕΕ υιοθετεί την Πράσινη Βίβλο, για την προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την ΕΚΕ, η οποία είχε ως στόχο να δώσει εκκίνηση για μία ευρύτερη δημόσια συζήτηση σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους η ΕΕ μπορεί να προωθήσει την ΕΚΕ τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το βιβλίο αυτό επικεντρώνεται ιδίως στις ευθύνες των εταιρειών στον κοινωνικό τομέα.

Τον Ιούλιο του 2002, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε την ανακοίνωση «ΕΚΕ: Μία συνεισφορά των επιχειρήσεων στη Βιώσιμη Ανάπτυξη» σε συνέχεια του δημόσιου διαλόγου που είχε ξεκινήσει με την Πράσινη βίβλο.

Πέρα από ορισμένους τομείς (κώδικες δεοντολογίας, πρότυπα διαχείρισης, υποβολή εκθέσεων και εγγυήσεις, επισήμανση και κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις) όπου τονίστηκε ότι είναι επιθυμητή μεγαλύτερη σύγκλιση και διαφάνεια για να προωθηθεί περαιτέρω η ανάπτυξη πρακτικών κοινωνικής ευθύνης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θεσμοθετήθηκε και ένα Πολυμερές Φόρουμ της ΕΕ σχετικά με την ΕΚΕ (CSR Multistakeholder Forum). Το Forum αυτό είχε σκοπό την προώθηση της καινοτομίας, της διαφάνειας και της σύγκλισης των πρακτικών και εργαλείων της ΕΚΕ α) μέσω της ανταλλαγής εμπειρίας και «καλών πρακτικών» μεταξύ των φορέων στο επίπεδο της ΕΕ, β) συγκεντρώνοντας τις υπάρχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ και επιδιώκοντας την προσέγγιση της ΕΕ και κατευθυντήριων αρχών, καθώς και ως βάση του διαλόγου στα διεθνή forum και με τρίτες χώρες και γ) εντοπίζοντας και διερευνώντας τομείς όπου απαιτείται συμπληρωματική δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο ([http://ec.europa.eu/enterprise/csr/forum\\_2009\\_index.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/csr/forum_2009_index.htm)).

Το Forum για την ΕΚΕ κατέληξε σε συμπεράσματα, τα οποία διαμορφώθηκαν σε Έκθεση συμπερασμάτων τον Ιούλιο του 2004 ([www.europa.eu](http://www.europa.eu)). Το 2005 η Ευρώπη



αναγνώρισε τις δύο κύριες προκλήσεις προκειμένου να εξασφαλίσει την υπάρχουσα και τη μελλοντική κοινωνική ευημερία της ΕΕ: την ανάπτυξη και την εργασία. Με την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας (Φεβρουάριος 2005) προσπαθεί να επικεντρωθεί σε δράσεις που προωθούν την ανάπτυξη και την εργασία, με τρόπο που είναι συμβατός με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο εαρινό Συμβούλιο το Μάρτιο του 2005, αναγνωρίστηκε ότι οι εθελοντικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, με τη μορφή πρακτικών ΕΚΕ, μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο σε ό,τι αφορά στη συνεισφορά τους στη βιώσιμη ανάπτυξη, προωθώντας και την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εγκαινιάζει μία καινούρια «απευθείας» συνεργασία μεταξύ αυτής και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων (πρωτοβουλία των Επιτρόπων κ.κ. Verheygen και Spidla, αρμόδιων για θέματα επιχειρήσεων – βιομηχανίας και απασχόλησης – κοινωνικών υποθέσεων αντίστοιχα), αναγνωρίζοντας ότι διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο στο θέμα της ΕΚΕ. Η συνεργασία με τη μορφή Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για την ΕΚΕ, προσαρτάται ως παράρτημα στην Ανακοίνωση που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή: “Implementing the partnership for growth and jobs: Making Europe a pole of excellence in Corporate Social Responsibility”([www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr](http://www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr)).

### **1.3 Πεδία Εφαρμογής**

Η ΕΚΕ χωρίζεται σε εσωτερική και εξωτερική με βάση τους εμπλεκόμενους και τους ωφελούμενους φορείς σε μια εταιρική κοινωνική δράση σύμφωνα με το Ελληνικό Δίκτυο για την ΕΚΕ. Η εσωτερική αφορά το ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης και το πεδίο εφαρμογής της περιλαμβάνει το σεβασμό των εργασιακών δικαιωμάτων (πχ. σεβασμός του ωραρίου), την πρόνοια για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, ίσες επαγγελματικές ευκαιρίες, εκπαιδευτικά προγράμματα και διάφορες άλλες πρόσθετες παροχές πέρα από τα πλαίσια της νομικής υποχρέωσης των εταιρειών ([www.csrhellas.gr](http://www.csrhellas.gr)). Η δημιουργία ενός τέτοιου περιβάλλοντος εργασίας υψηλής ποιότητας ευνοεί την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας άρα και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Η εξωτερική ΕΚΕ αφορά τους πελάτες, τους προμηθευτές, τους καταναλωτές, τους μετόχους, το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Οι βασικοί άξονες εφαρμογής είναι το περιβάλλον εργασίας, η αγορά, η κοινωνία και το περιβάλλον.

Μέσω του εργασιακού κλίματος ικανοποιούνται δικαιώματα που αφορούν την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων, την ισορροπία μεταξύ οικογενειακής και εργασιακής ζωής, τη βία και την παρενόχληση στο χώρο εργασίας. Λαμβάνονται μέτρα από τις επιχειρήσεις για ίσες ευκαιρίες, για την καταπολέμηση των διακρίσεων, για τη βελτίωση των προοπτικών καριέρας των γυναικών και άλλων ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων (Κατσουλάκος και Μάτραγκα 2004).

Επίσης, οι επιχειρήσεις αναλαμβάνουν δράσεις για την κατάρτιση και την επαγγελματική εξέλιξη των εργαζομένων τους, οι οποίες αφορούν τη διατήρηση του επιπέδου των δεξιοτήτων τους μέσω προγραμμάτων δια βίου μάθησης.

Στα πλαίσια των δράσεων της ΕΚΕ που εντάσσονται στον τομέα του εργασιακού κλίματος, βρίσκονται οι αμοιβές και οι παροχές που σχετίζονται με τα συστήματα επιβραβεύσεων, κάποιες διευκολύνσεις (όπως άτοκα δάνεια) και διάφορες υπηρεσίες προς το προσωπικό και τις οικογένειές τους.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα υπερασπίζονται μέσω του σεβασμού των διεθνών συμφωνηθέντων συνθηκών εργασίας, όπως η απαγόρευση κάθε μορφής διάκρισης και η ανάληψη θετικής δράσης για το σκοπό αυτό, όπως και η ελευθερία του συνδικαλιζέσθαι. Τα ανθρώπινα δικαιώματα έξω από το χώρο εργασίας προασπίζονται όταν οι επιχειρήσεις λαμβάνουν υπόψη τον ευρύτερο αντίκτυπο που έχουν στην κοινωνία (Κατσουλάκος και Μάτραγκα 2004).

Η αγορά είναι ο πιο σημαντικός άξονας εφαρμογής για μία επιχείρηση, αφού είναι ο σπουδαιότερος παράγοντας για την οικονομική αποτελεσματικότητα. Στον τομέα αυτό ενδεικτικές πρακτικές της ΕΚΕ είναι η διασφάλιση της ποιότητας και ασφάλειας των προϊόντων, η εξυπηρέτηση των πελατών μετά την πώληση, διαφάνεια των εταιρικών συναλλαγών και δραστηριοτήτων, πλήρης ενημέρωση, σήμανση και πιστοποίηση των προϊόντων της, εφαρμογή των κανόνων δεοντολογίας στο μάρκετινγκ και στη διαφήμιση, σεβασμός των δικαιωμάτων του καταναλωτή κτλ. Η ΕΚΕ επηρεάζει την αγορά μέσω των σχέσεων της αλυσίδας εφοδιασμού, όπου απαιτούνται πρότυπα ποιότητας στον εφοδιασμό και την παραγωγή (Κατσουλάκος και Μάτραγκα 2004).

Η επιχείρηση από τη στιγμή που εδρεύει σε μια τοπική κοινωνία και δραστηριοποιείται μέσα σ'αυτή είναι και η ίδια ένας ενεργός πολίτης. Ως ενεργός δε πολίτης, πρέπει να λειτουργεί υπεύθυνα και να συμμετέχει καθοριστικά στην τοπική

ανάπτυξη και πρόοδο. Οι δράσεις σε κοινωνικό επίπεδο ενδεικτικά μπορεί να είναι κοινωνική συνοχή και τοπική ανάπτυξη, οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση.

Η ενασχόληση με τις τοπικές κοινότητες αφορά δράσεις και πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει η επιχείρηση στην τοπική κοινωνία σε συνεργασία με άλλους οργανισμούς για ένα σκοπό. Επίσης περιλαμβάνει τις παροχές και χορηγίες από μέρους της επιχείρησης, ενώ μέσω της ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη της απασχολησιμότητας και υποστηρίζονται οι νέες γενιές μέσω εκπαιδευτικών δράσεων.

Μέσω των δράσεων της ΕΚΕ για το περιβάλλον υποστηρίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη των επιχειρήσεων, με βάση την οποία οι επιχειρήσεις επιδιώκουν την οικονομική τους ανάπτυξη προστατεύοντας τους πόρους και εξασφαλίζοντάς τους και για μελλοντική ανάπτυξη. Οι εταιρείες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την επίδραση που ασκούν στο περιβάλλον, να υποβάλλουν εκθέσεις υπευθυνότητας, διαφάνειας και απόδοσης. Να δραστηριοποιούνται για αύξηση της γνώσης επί των περιβαλλοντικών θεμάτων. Πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη της ρύπανσης με τη χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας, τη χρήση φίλτρων, τον περιορισμό των αρνητικών περιβαλλοντικών συνεπειών των τελικών προϊόντων και να συνυπολογίζουν τον περιβαλλοντικό τους αντίκτυπο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με εργαλεία τα συστήματα πιστοποίησης τόσο των προϊόντων όσο και της διαδικασίας παραγωγής (ISO, EMAS, ecolabels). Η περιβαλλοντική διαχείριση ενισχύεται και με μέτρα διαχείρισης αποβλήτων τα οποία σχετίζονται με την ανακύκλωση ή τη χρήση των υπολειμμάτων της παραγωγής ως ενέργεια.

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Επιχειρήσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη έχει περιγράψει την ΕΚΕ ως επιχειρησιακή συμβολή στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Στηριγμένη σε βάση συμμόρφωσης με τη νομοθεσία και τους κανονισμούς, η ΕΚΕ περιλαμβάνει χαρακτηριστικά σχετικά με τις υποχρεώσεις και τις δραστηριότητες που τοποθετούνται "πέρα από το νόμο" σχετικά με τα παρακάτω: (Ένωση Βιομηχανιών Καναδά, <http://www.ic.gc.ca/epic/site/csr-rse.nsf/en/rs00129e.html>)

- εργασιακό κλίμα, διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού
- υγεία και ασφάλεια
- τα ανθρώπινα δικαιώματα (συμπεριλαμβανομένων των κύριων δικαιωμάτων εργασίας), ίσες ευκαιρίες
- κοινοτική συμμετοχή, ανάπτυξη και επένδυση

- συμμετοχή και σεβασμός των αυτοχθόνων, ενασχόληση με τις τοπικές κοινότητες
- εταιρική φιλανθρωπία και εθελοντισμός των υπαλλήλων
- περιβαλλοντική διαχείριση
- ικανοποίηση και εμμόνη πελατών στις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού
- αντι-δωροδοκία και μέτρα αντι-διαφθοράς
- υποβολή έκθεσης υπευθυνότητας, διαφάνειας και απόδοσης
- σχέσεις προμηθευτών, και για τις εσωτερικές και διεθνείς αλυσίδες ανεφοδιασμού
- εταιρική διακυβέρνηση και ηθική

#### **1.4 Οφέλη από την εφαρμογή ΕΚΕ**

Μία επιχείρηση μπορεί να συνεισφέρει στην κοινωνία μόνο αν είναι επαρκώς επικερδής και κοινωνικά υπεύθυνη. Μετά τις πολυεθνικές, πρωτοπόροι στον τομέα της ΕΚΕ με αξιόλογη δράση, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) εξελίσσουν ή απλά υιοθετούν εργαλεία με σκοπό να διαχειριστούν κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, τα οποία αποτελούν στρατηγικές και ανταγωνιστικές δραστηριότητες. Γενικά στη βιβλιογραφία παρέχονται στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η ΕΚΕ παρέχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε όσους εφαρμόζουν τις πρακτικές της. Απ' αυτή την άποψη δεν πρέπει να θεωρείται ως έξοδο, αλλά ως ένα στοιχείο που πρέπει να ενσωματωθεί στη διαχείριση της εταιρείας και μπορεί να προσφέρει στην απόδοση και την ανταγωνιστικότητά της (Perini et al. 2006).

Τα βασικά οφέλη μιας κοινωνικά υπεύθυνης επιχείρησης είναι συνοπτικά τα παρακάτω ([www.csrquest.net](http://www.csrquest.net)):

1. Βελτιωμένη φήμη
2. Θετική προσοχή από Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
3. Βελτιωμένες δημόσιες σχέσεις
4. Βελτιωμένος έλεγχος κινδύνου
5. Πρόσληψη, διατήρηση και ικανοποίηση υπαλλήλων
6. Αυξημένη αποδοτικότητα
7. Αυξημένες πωλήσεις
8. Ανταγωνιστική αξία
9. Βελτιωμένες επενδυτικές ευκαιρίες

## **Βελτιωμένη φήμη**

Σε μία σύγχρονη και ταχεία αναπτυσσόμενη παγκόσμια κοινωνία, τα εταιρικά σκάνδαλα, η αβέβαιη οικονομία, ο κίνδυνος της τρομοκρατίας έχουν μειώσει την εμπιστοσύνη στον εταιρικό τομέα. Οι εταιρείες πρέπει να αντιμετωπίσουν το γεγονός αυτό επιδεικνύοντας τη θετική τους επιρροή στην κοινωνία (Perini et al. 2006).

Η βελτίωση της φήμης και η αναγνωρισιμότητα του εμπορικού σήματος προέρχεται από την αναγνώριση της βελτιωμένης αξίας του καταναλωτή, την προσοχή προς τους υπαλλήλους και το περιβάλλον, τον σεβασμό των προμηθευτών και των ανθρώπινων δικαιωμάτων και την επένδυση σε τοπικές κοινότητες ([www.csrquest.net](http://www.csrquest.net)). Ένα ισχυρό εμπορικό σήμα είναι ένα μέσο με το οποίο οι επιχειρήσεις βελτιώνουν τις σχέσεις τους με τα ενδιαφερόμενα μέρη (εργαζόμενοι, τοπικές κοινωνίες, πελάτες, προμηθευτές, τοπική αυτοδιοίκηση), μιας και η επιτυχία μιας επιχείρησης εξαρτάται από τις σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη και όχι μόνο από τη σχέση με τους αγοραστές. Η ΕΚΕ είναι ένα μέσο με το οποίο οι εταιρείες μπορούν να διαχειριστούν και να επηρεάσουν τις συμπεριφορές και τις αντιλήψεις των ενδιαφερόμενων μερών.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ευρώπη (πανευρωπαϊκή έρευνα με 12.162 μέλη) (Little 2003) το 58% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι οι τομείς της βιομηχανίας και του εμπορίου δεν δίνουν αρκετή σημασία στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ευθύνες τους. Αντίστοιχα, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αγγλία, προέκυψε ότι το 44% των Βρετανών θεωρούν πολύ σημαντικό μία εταιρεία να παρουσιάζει υψηλό βαθμό υπευθυνότητας στους καταναλωτές και τους εργαζομένους προκειμένου να αγοράσουν ένα προϊόν (Little 2003). Από τη συσχέτιση των δύο αποτελεσμάτων ενισχύεται το επιχείρημα ότι η ΕΚΕ βοηθά μια επιχείρηση να βελτιώσει τη φήμη της.

Η θετική φήμη συνδέεται συχνά με θετική οικονομική απόδοση (Pelosa 2005), αυτή δε η αξία συνδέεται άμεσα με το γεγονός ότι, οι ανταγωνιστές δεν έχουν την ικανότητα να μιμηθούν τη φήμη μιας άλλης επιχείρησης.

## **Θετική προσοχή από Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης**

Πολλές επιχειρήσεις που ασκούν πρακτικές ΕΚΕ συναντούν τακτική κάλυψη από τον τοπικό τύπο και συχνά αυξάνουν τη δημοσιότητά τους μέσω της συμμετοχής σε υψηλού προφίλ εθνικές εκδηλώσεις ή βραβεία. Μέσω δε της διαφημιστικής τους καμπάνιας γίνεται γνωστή η δραστηριότητά τους σε θέματα ΕΚΕ και απολαμβάνουν θετικότερη μεταχείριση από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Αυλωνάς 2008).

## **Βελτιωμένες δημόσιες σχέσεις**

Υπάρχουν πολλοί τρόποι τους οποίους μπορεί να μεταχειριστεί η οποιαδήποτε επιχείρηση, προκειμένου να αφήσει το στίγμα της στην κοινή γνώμη ως εταιρεία με αυξημένη την αίσθηση της κοινωνικής ευθύνης. Ο σημαντικότερος απ' αυτούς είναι μέσα από ετήσιες εκθέσεις όπου εκτός από τα οικονομικά αποτελέσματα αποτυπώνονται και τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά αποτελέσματα. Η χρησιμότητα μιας τέτοιας έκθεσης γίνεται περισσότερο αντιληπτή όταν αυτή χρησιμοποιείται ως «εργαλείο» επικοινωνίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη (μετόχους, πελάτες, εργαζόμενους, συνεργάτες, κοινωνία). Ένα τέτοιο «εργαλείο» μπορεί να οδηγήσει σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και καλύτερη φήμη, εφόσον χρησιμοποιείται με το σωστό τρόπο. Σίγουρα η επικοινωνία και οι δημόσιες σχέσεις, όταν πραγματοποιούνται χωρίς υπερβολές μπορούν να ωφελήσουν τη φήμη κάθε εταιρείας (Αυλωνάς 2008). Στο σημείο όμως αυτό πρέπει να τονιστεί ότι η ΕΚΕ δεν είναι άσκηση δημοσίων σχέσεων.

## **Βελτιωμένος έλεγχος κινδύνου**

Η φιλολογία που αναπτύσσεται γύρω από την ΕΚΕ μπορεί να εστιάζεται στο να γίνεται το σωστό, στην πράξη όμως πρόκειται για απλή διαχείριση εταιρικών κινδύνων και διαφύλαξη της φήμης της εταιρείας.

Η δυσφήμιση της εταιρείας μπορεί να προκληθεί τόσο από κακή κριτική από τον τύπο, όσο και από μποϊκοτάζ καταναλωτών καθώς και από δικαστικές αγωγές. Για παράδειγμα, οι εταιρείες ένδυσης έχουν συμμετάσχει σε σκάνδαλα γύρω από την παιδική εργασία και τις άθλιες συνθήκες εργασίας και αμοιβής.

Πιο συγκεκριμένα, η Mattel και ορισμένοι ακόμα κατασκευαστές παιχνιδιών αναγκάστηκαν να αποσύρουν εκατομμύρια παιχνίδια που κατασκευάστηκαν στην Κίνα για λόγους ασφαλείας. Η Yahoo πέρασε δύσκολες στιγμές μετά τη φυλάκιση δύο Κινέζων αντιφρονούντων, στοιχεία των οποίων η εταιρεία είχε παραδώσει στις Κινεζικές Αρχές. Το Νοέμβριο του 2008, ο διευθύνων σύμβουλος της Yahoo, Jerry Young και ο

μεγαλοδικηγόρος του ακούσαν μέλος του Κογκρέσου να τους αποκαλεί «γίγαντες της τεχνολογίας, αλλά συγχρόνως και νάνους της ηθικής». Την επόμενη εβδομάδα η Yahoo έκλεισε εξωδικαστική συμφωνία με τις οικογένειες των φυλακισμένων ανδρών. Η NIKE μπήκε αμυντικά στον κόσμο της ΕΚΕ όταν δέχτηκε επιθέσεις στις αρχές της δεκαετίας του '90. Τώρα η αντιπρόεδρος του τμήματος ΕΚΕ Hannah Jones, τονίζει ότι οι επενδύσεις στην ΕΚΕ γυρνάνε πίσω διπλές και τριπλές (Ανώνυμος 2008).

Πολύ συχνά, όμως, οι εταιρείες αποτυγχάνουν στην εκτίμηση των επικείμενων κινδύνων. Μόνο όταν πρέπει να αντιμετωπίσουν πχ μια μήνυση ή έντονη δημόσια πίεση αρχίζουν να αλλάζουν τρόπο σκέψης.

### **Πρόσληψη, διατήρηση και ικανοποίηση υπαλλήλων**

Οι εργαζόμενοι σε αντάλλαγμα για την εργασία τους προσδοκούν ασφάλεια, μισθό, προνόμια και μια επαγγελματική ζωή που να έχει νόημα και αξία. Συχνά αναμένεται η συμμετοχή των εργαζομένων στη λήψη αποφάσεων του οργανισμού και όταν πρόκειται για υψηλόβαθμα στελέχη, αναμένεται από αυτά να αναλάβουν ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης ολόκληρου του οργανισμού. Μερικές φορές οι εργαζόμενοι είναι και επενδυτές, καθώς πολλές εταιρείες εφαρμόζουν πολιτικές διανομής μετοχών στα στελέχη τους. Την ίδια στιγμή οι εργαζόμενοι είναι αφοσιωμένοι υπάλληλοι που πιστεύουν στο μέλλον των εταιρειών για τις οποίες εργάζονται και οικειοθελώς επενδύουν σ'αυτές (Freeman 2008). Η ΕΚΕ είναι ένας παράγοντας που συμβάλλει όλο ένα και περισσότερο στην προσέλκυση και τη διατήρηση ενός ταλαντούχου και διαφορετικού εργατικού δυναμικού. Ενισχύει το ηθικό και την πίστη των υπαλλήλων στην εταιρεία. Δημιουργεί ένα εργατικό δυναμικό το οποίο έχει κίνητρα, δημιουργικότητα και δεσμεύεται στην εταιρεία, με αποτέλεσμα να μπορεί να βελτιώσει τη μακροπρόθεσμη παραγωγικότητά του.

### **Αυξημένη αποδοτικότητα**

Η επένδυση στην τεχνολογία για τον έλεγχο περιβαλλοντικών κινδύνων, συχνά παράγει οφέλη λόγω της μείωσης του κόστους παραγωγής ([www.csrquest.net](http://www.csrquest.net)).

Η αρμόδια επιχείρηση δημιουργεί ευκαιρίες ώστε να μειωθούν οι παρούσες και μελλοντικές δαπάνες στην ίδια:

1. Βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητά της και προσδιορίζοντας τη θέση της στην αγορά.

2. Προσδοκώντας την επικείμενη νομοθεσία και μειώνοντας έτσι τις μελλοντικές δαπάνες της συμμόρφωσης.
3. Κατανοώντας τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί τους φυσικούς πόρους, την ενέργεια και τα λειτουργικά οφέλη που θα προκύψουν αν αυτά εκμεταλλευτούν με αποτελεσματικότερο τρόπο.
4. Ενσωματώνοντας περιβαλλοντικές προδιαγραφές στα νέα προϊόντα, οι οποίες μπορούν να μειώσουν τις δαπάνες του κύκλου ζωής και να βελτιώσουν την αποδοτικότητα.

### **Αυξημένες πωλήσεις**

Δημιουργία νέων αγορών με οργανισμούς ή καταναλωτές που επιλέγουν τους συνεργάτες ή τα προϊόντα, βάσει της περιβαλλοντικής τους επίδοσης όσο και του κόστους και της ποιότητας ([www.csrquest.net](http://www.csrquest.net)).

### **Ανταγωνιστική αξία**

Η ανταγωνιστική αξία μπορεί να ενισχυθεί από τη βελτιωμένη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των καλών σχέσεων με συνεργάτες και καταναλωτές. Η υποστήριξη πρωτοβουλιών μάθησης δημιουργούν προσαρμόσιμες ικανότητες που αναγνωρίζονται ως κρίσιμες στη διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Μέσω των εκθέσεων για την περιβαλλοντική τους απόδοση οι εταιρείες επικοινωνούν καλύτερα με τα ενδιαφερόμενα μέρη και η καλύτερη απόδοση θεωρείται ένα επικοινωνιακό εργαλείο το οποίο συνεισφέρει άμεσα στην ανταγωνιστική αξία των επιχειρήσεων (Pontus 2002).

### **Βελτιωμένες επενδυτικές ευκαιρίες**

Μέσω των ηθικών επενδύσεων που προωθεί η ΕΚΕ, οι οποίες εντάσσονται στη λογική του Triple Bottom Line Investing ([www.tbli.org](http://www.tbli.org)), παρουσιάζονται πρακτικές, οι οποίες έδειξαν ότι οι ηθικοί κώδικες, οι ανθρώπινες κοινωνικές πολιτικές, η ιδέα της επιχειρηματικής δεοντολογίας (corporate citizenship) και οι περιβαλλοντικές διαδικασίες μειώνουν τους επιχειρηματικούς κινδύνους, αναπτρώνουν τη δημιουργικότητα και την αφοσίωση των εργαζόμενων και βελτιώνουν την οικονομική απόδοση για το παρόν και το μέλλον. Σύμφωνα με τη θεωρία του Triple Bottom Line ή 3P (Planet, People, Profit)



οι επιτυχημένες επιχειρήσεις μετρούν την απόδοσή τους σύμφωνα με την τριάδα: πλανήτης, άνθρωποι και κέρδος (Elkington 2004).

### **1.5 Ο Ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων**

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) έχουν αναλάβει το ρόλο της ενημέρωσης των επιχειρήσεων για τις δράσεις που μπορούν να αναλάβουν σε σχέση με την έννοια της ΕΚΕ. Σε διεθνές αλλά και εθνικό επίπεδο οργανώνουν καμπάνιες, προβαίνουν σε διαμαρτυρίες, μηνύσεις και μπουκοτάρουν ανεύθυνες επιχειρήσεις, με σκοπό να πλήξουν το κύρος τους και να καταστήσουν τέτοιες συμπεριφορές αντιοικονομικές με σκοπό να μην επαναληφθούν στο μέλλον.

Είναι ικανές να αφυπνίσουν τις επιχειρήσεις, οι οποίες είτε αγνοούν τις επιπτώσεις της παραγωγικής τους διαδικασίας, είτε απλά τους είναι αδιάφορες. Γνωρίζουν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν και να υιοθετηθούν, από απλά διορθωτικά βήματα μέχρι μεγαλόπνοα σχέδια, ανάλογα με τις δυνατότητες και το μέγεθος μιας επιχείρησης. Πολλές ΜΚΟ συνεργάζονται με επιχειρήσεις για την προώθηση των δράσεων της ΕΚΕ και δημιουργούν από κοινού προγράμματα είτε για την προστασία του περιβάλλοντος, είτε για την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Παράδειγμα τέτοιων συνεργασιών αποτελεί η εταιρεία WIND η οποία συνεργάζεται με τη ΜΚΟ MOM για την προστασία της Μεσογειακής φώκιας *Monachus Monachus* ([www.wind.gr](http://www.wind.gr)). Ενώ η Lipton συνεργάζεται με τη Rainforest Alliance, μια ανεξάρτητη περιβαλλοντική οργάνωση η οποία πιστοποιεί τις φυτείες τσαγιού και εγγυάται την προστασία του περιβάλλοντος και της άγριας πανίδας, ικανοποιητικές αμοιβές και συνθήκες εργασίας για τους καλλιεργητές τσαγιού και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για τους καλλιεργητές και τις οικογένειές τους ([www.liptonforthefuture.com](http://www.liptonforthefuture.com)).

Διεθνής έρευνα της SustainAbility σχετικά με τις ΜΚΟ στον 21ο αιώνα έδειξε ότι, σε αντίθεση με το παρελθόν, ολοένα και αυξάνεται ο αριθμός των ΜΚΟ που αναζητούν στρατηγικούς συνεργάτες ανάμεσα σε επιχειρήσεις, προσπαθώντας να επαναπροσδιορίσουν το σύστημα λειτουργίας της αγοράς (Σπανός 2008). Και οι επιχειρήσεις από την πλευρά τους βρίσκουν σημαντικούς συμμάχους τις ΜΚΟ όταν υλοποιούν προγράμματα ΕΚΕ.

## **1.6 ΕΚΕ και Οικονομική απόδοση**

Τα τελευταία χρόνια, οι πελάτες, οι προμηθευτές, οι εργαζόμενοι, κοινωνικές ομάδες, κυβερνήσεις και ορισμένοι μέτοχοι, προτρέπουν τις επιχειρήσεις με τις οποίες εμπλέκονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να κάνουν επιπλέον επενδύσεις σε δράσεις που σχετίζονται με την ΕΚΕ. Ορισμένες επιχειρήσεις έχουν εντάξει την ΕΚΕ στη λειτουργία τους, ενώ άλλες αντιτίθενται, υποστηρίζοντας ότι οι επιπλέον επενδύσεις στον τομέα αυτό δεν σχετίζονται με την προσπάθειά τους για την αύξηση των κερδών της επιχείρησης.

Σύμφωνα με τους Margolis και Walsh (2001) έχουν δημοσιευθεί από το 1971 μέχρι το 2001, 122 μελέτες παγκοσμίως που εξετάζουν τη σχέση της ΕΚΕ με την οικονομική απόδοση.

Υπάρχουν δύο τύποι εμπειρικών μελετών που έχουν πραγματοποιηθεί και εξετάζουν τη σχέση αυτή, η πρώτη εξετάζει τη βραχυπρόθεσμη οικονομική απόδοση όταν οι επιχειρήσεις δρουν με υπεύθυνο ή ανεύθυνο τρόπο. Η δεύτερη εξετάζει τη σχέση μεταξύ ορισμένων μέτρων εταιρικής κοινωνικής απόδοσης και μέτρων μακροχρόνιας οικονομικής απόδοσης, χρησιμοποιώντας ορισμένα κριτήρια που εκφράζουν την επικέρδεια (McWilliams and Siegel 2000).

Τα αποτελέσματα και των δύο τύπων μελετών δεν είναι απολύτως ξεκάθαρα, άλλες φορές αποδεικνύεται ότι η σχέση μεταξύ οικονομικής απόδοσης και ΕΚΕ είναι θετική, άλλες ότι είναι αρνητική και άλλες ότι δε συσχετίζονται. Το πρόβλημα της έλλειψης ομοφωνίας οφείλεται στο γεγονός ότι η απόδοση των επιχειρήσεων σε θέματα της ΕΚΕ δεν είναι εύκολα μετρήσιμη και εύκολα μπορούν να παραληφθούν μεταβλητές από το οικονομετρικό μοντέλο με το οποίο ελέγχεται η συσχέτιση των δύο εννοιών (Tsoutsoura 2004).

Οι ερευνητές που θεωρούν ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ ΕΚΕ και οικονομικής απόδοσης έχουν ως επιχείρημα ότι μια μεγάλη επένδυση στα πλαίσια της κοινωνικής ευθύνης έχει ως αποτέλεσμα την πραγματοποίηση επιπλέον δαπανών (Balabanis et al. 1998). Το κόστος των κοινωνικών επενδύσεων μπορεί να θεωρηθεί ως οικονομικό μειονέκτημα για μια επιχείρηση, ειδικά αν αυτή συγκριθεί με άλλη ομοειδή επιχείρηση η οποία είναι λιγότερο κοινωνικά υπεύθυνη, οπότε και δεν επιβαρύνεται με το κόστος των κοινωνικών επενδύσεων. Αντίθετα οι υποστηρικτές της θετικής συσχέτισης ΕΚΕ και οικονομικής απόδοσης, (McGuire et al. 1998, κατά Balabanis et al. 1998), έχουν ως επιχείρημα ότι μια επιχείρηση που θεωρείται

κοινωνικά υπεύθυνα είναι πιθανόν να αντιμετωπίσει λιγότερα προβλήματα σε σχέση με το εργατικό δυναμικό της ή ακόμα ότι οι καταναλωτές μπορεί να έχουν θετικότερη αντιμετώπιση στα προϊόντα της. Επίσης οι δραστηριότητες της ΕΚΕ μπορούν να βελτιώσουν την εταιρική φήμη αλλά και τη σχέση της εταιρείας με τράπεζες, επενδυτές και κυβερνητικά όργανα. Φυσικά βελτιωμένες σχέσεις με τους προηγούμενους μπορούν να μεταφραστούν σε οικονομικά πλεονεκτήματα (Balabanis et al. 1998). Είναι επίσης βασικό ότι κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις διατρέχουν μικρότερο κίνδυνο να αντιμετωπιστούν επικριτικά από ΜΚΟ, κυβερνητικούς φορείς και καταναλωτές. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να βλάψει τη φήμη της επιχείρησης και θα της κόστιζε ένα αρκετά μεγάλο χρηματικό ποσό σε διαφημιστικές καμπάνιες και άλλους τρόπους, ώστε να διαχειριστεί μια τέτοια κατάσταση.

Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω άμεση συσχέτιση μεταξύ οικονομικής απόδοσης και ΕΚΕ δεν προκύπτει βραχυπρόθεσμα, όμως οι περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν στο γεγονός ότι η εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ έχει θετικά αποτελέσματα για την επιχείρηση σε μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

### **1.7 Πρακτικές εφαρμογές της ΕΚΕ**

Κατά τον καθηγητή Carroll, η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων αναπτύσσεται σαν μια πυραμίδα περιλαμβάνοντας τέσσερις τομείς (Τσιραμπίδου 2003):

1. Φιλανθρωπική υπευθυνότητα.
  - Η επιχείρηση υιοθετεί την εικόνα του καλού πολίτη
  - Χρηματοδοτεί έργα και δραστηριότητες της κοινότητας
  - Συμμετέχει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής της κοινότητας
2. Ηθική υπευθυνότητα.
  - Είναι ηθικά και δίκαιη προς όλες τις ομάδες συμφερόντων μέσω της στρατηγικής της
  - Δε βλάπτει, δηλαδή δε δημιουργεί αρνητικές συνέπειες
3. Νομική υπευθυνότητα.
  - Υπακοή και εφαρμογή των νόμων, τόσο ως προς την προστασία των καταναλωτών όσο και ως προς την τήρησή τους
4. Οικονομική υπευθυνότητα.

- Η πρώτη υπευθυνότητα ως προς τους μετόχους αλλά ταυτόχρονα και υπευθυνότητα ως προς το περιβάλλον, τους καταναλωτές και τους εργαζομένους

Στη συνέχεια παρατίθενται ορισμένες αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις εφαρμογής πρακτικών της ΕΚΕ.

*Διεθνείς περιπτώσεις εφαρμογής πρακτικών της ΕΚΕ.*

Το 2001 στην Ιρλανδία πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία Intel ένα πρόγραμμα στα πλαίσια της ΕΚΕ το οποίο ως στόχο είχε να αφυπνίσει τη συνείδηση των κατοίκων της περιοχής, στην οποία εδρεύει η εταιρεία, σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον. Η εταιρεία εντόπισε πως η τοπική κοινωνία δε συμμετείχε σε οποιαδήποτε ενέργεια για ανακύκλωση και δεν υπήρχε κανένα πρόγραμμα ανακύκλωσης που θα αφύπνιζε την περιβαλλοντική συνείδηση των κατοίκων. Η εταιρεία ως ενεργό μέλος της τοπικής κοινωνίας, πραγματοποίησε ανακύκλωση ποδηλάτων, οικιακών αποβλήτων, ηλεκτρικών συσκευών και εξαρτημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, εφάρμοσε πρόγραμμα ανακύκλωσης στα σχολεία και διαγωνισμό οικολογικού σχεδιασμού με ανακυκλωμένα υλικά. Η τοπική κοινωνία υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της προσπάθειας αυτής και εξέφρασε τις ευχαριστίες και την εκτίμησή της για τις προσπάθειες της εταιρείας. Η εταιρεία αποδείχτηκε ότι ήταν ενεργό μέλος της τοπικής κοινότητας που βοηθά το περιβάλλον και δεν το επιβαρύνει, όπως και ένας σύμμαχος και σύμβουλος των πρακτικών της ΕΚΕ, καθώς και ένας ηθικός επιχειρηματίας ([www.csreurope.org/solutions.php?action=show\\_solution&solution\\_id=491](http://www.csreurope.org/solutions.php?action=show_solution&solution_id=491)).

Στη Γαλλία, το 2004, εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα από την εταιρεία Monoprix που είχε ως σκοπό τη μείωση της χρήσης της πλαστικής σακούλας. Η εταιρεία είχε ως στόχο να ενημερώσει το κοινό για τις περιβαλλοντικές συνέπειες της τυπικής πλαστικής σακούλας ώστε να αλλάξουν συνήθειες. Η καινοτόμα εναλλακτική πρόταση ήταν να πεισθούν οι καταναλωτές να αγοράσουν τη νέα οικολογική σακούλα ενώ η πλαστική δεν είχε αποσυρθεί και ήταν χωρίς χρέωση ([www.csreurope.org](http://www.csreurope.org)).

Η Microsoft δημιούργησε ένα δίκτυο (Digital Pipeline) με το οποίο οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές που δεν χρησιμοποιούνται ή στέλνονται για ανακύκλωση από εταιρείες, μοιράζονται σε χώρες υποβαθμισμένες όπως στην Αφρική, στις οποίες δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα να αγοράσουν νέους υπολογιστές για σχολεία ή δημόσιες επιχειρήσεις. Το δίκτυο αυτό αναλαμβάνει να συγκεντρώσει τους υπολογιστές, να

σβήσει τα δεδομένα του προηγούμενου κατόχου και τέλος, να εγκαταστήσει καινούργιο λογισμικό σύστημα. Με αυτή την ενέργεια η Microsoft καταφέρνει να μειώσει τη μόλυνση από τα ηλεκτρικά απορρίμματα και να βοηθήσει υποβαθμισμένες χώρες. Ένα παρόμοιο σύστημα έχει εφαρμόσει και η IBM στην Πορτογαλία ([www.csreurope.org](http://www.csreurope.org)).

Μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες όπως η Toyota έχουν εντάξει στη μαζική παραγωγή της ένα καινούργιο τύπο κινητήρα, τον υβριδικό, ο οποίος συνδυάζει ηλεκτρικό και βενζινοκίνητο κινητήρα, με αποτέλεσμα να μειώνονται οι επικίνδυνοι ρύποι για την ατμόσφαιρα. Η πρώτη εμφάνιση του υβριδικού μοντέλου της Toyota έγινε το 1997 σε Ευρώπη και Ιαπωνία και πουλήθηκαν πάνω από 150.000 αυτοκίνητα, με αποτέλεσμα οι αγοραστές αυτοκινήτων να αποκτούν ολοένα και περισσότερο περιβαλλοντική συμπεριφορά ([www.csreurope.org](http://www.csreurope.org)).

Η διεθνής βιομηχανία χαρτιού Suez-Elyo, που έχει έδρα τη Γαλλία, χρησιμοποιούσε ως κύρια πηγή ενέργειας το φυσικό αέριο. Ως στόχο είχε να μειώσει τις εκπομπές ρύπων, να έχει αυτονομία ενέργειας και να μειώσει το ύψος των ενεργειακών δαπανών. Με τη βοήθεια του υπουργείου Οικονομικών της Γαλλίας κατάφερε να παράγει ηλεκτρική ενέργεια και ατμό με τη βοήθεια ενός συστήματος που χρησιμοποιεί βιομάζα κατά 95% ([www.csreurope.org](http://www.csreurope.org)).

#### *Εθνικές περιπτώσεις εφαρμογής πρακτικών της ΕΚΕ.*

Η δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων όπως του ομίλου Τσιμέντων TITAN, ΑΓΕΤ-Ηρακλής, Intracom, Εμπορική Τράπεζα, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς, Alpha Bank, σε προγράμματα εφαρμογής ΕΚΕ εντοπίζεται κυρίως στο ανθρώπινο δυναμικό, στις συνθήκες εργασίας, στην εκπαίδευση, σε κοινωνικές δραστηριότητες και στην προστασία του περιβάλλοντος. Τα οφέλη που προκύπτουν εντοπίζονται στο ικανοποιημένο και παραγωγικό ανθρώπινο δυναμικό, στη θετική ανταπόκριση της κοινής γνώμης, στη βελτίωση της εταιρικής εικόνας, φήμης και πελατείας (<http://www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr>).

Για παράδειγμα, ο όμιλος τσιμέντων TITAN στην προσπάθεια του να μειώσει τις άμεσες εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα από την παραγωγή του τσιμέντου και την επαναχρησιμοποίηση των υπολειμμάτων της παραγωγής μέσω κατάλληλης τεχνολογίας, μεταμορφώνεται ένα προϊόν, υπόλειμμα της παραγωγής, σε άνθρακα το οποίο ανακυκλώνεται ως καύσιμο από τη μία και από την άλλη είναι ένα ποιοτικό υλικό που χρησιμοποιείται στην τσιμεντοβιομηχανία. Είναι μια λύση που δεν χρειάζεται

επιπλέον χημικά , δεν παράγει ρύπους αλλά μας προσφέρει και ένα υποκατάστατο καυσίμου.

Από την άλλη η Eurobank εφάρμοσε το πρόγραμμα «Μάθε, Συμμετείχε, Προστάτεψε» που αφορά τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας και έχει ως στόχο να αναδείξει τα ζητήματα που αφορούν την αποτελεσματική διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής και να συνεισφέρει στην αναγνώριση της σημαντικότητας των εθνικών δασών και να αναδείξει την ανάγκη για προστασία. Το πρόγραμμα περιλάμβανε περιβαλλοντική εκπαίδευση σε συνεργασία με τη WWF σε σχολεία, στο κοινό και στους υπαλλήλους. Επίσης ξεκίνησε μια μελέτη για το ελάφι (*cervus elaphus*) στην Πάρνηθα και την τοποθέτηση πινακίδων στο εθνικό δάσος. Τα οφέλη φυσικά είναι μεγάλα, ειδικά μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του Ιουλίου του 2007.

Η WIND εφαρμόζει το πρόγραμμα ΕΚΕ «Στην πράξη» το οποίο προάγει την περιβαλλοντική συνείδηση και στηρίζει το περιβάλλον υιοθετώντας σημαντικά περιβαλλοντικά προγράμματα. Στηρίζει το πρότυπο φωτοβολταϊκό σύστημα παραγωγής ενέργειας και την εφαρμογή του προγράμματος Greenlight για τη μείωση της κατανάλωσης της ενέργειας. Υλοποιεί προγράμματα ανακύκλωσης, προστατεύει τη Μεσογειακή φώκια *Monachus Monachus* υποστηρίζοντας έμπρακτα το έργο της ΜΟm και καλύπτει τις επικοινωνιακές ανάγκες της εθελοντικής οργάνωσης «Οι φίλοι του δάσους» ([www.wind.gr](http://www.wind.gr)).

Η Interamerican εφαρμόζει το πρόγραμμα ΕΚΕ «Πράξεις Ζωής», με το οποίο η εταιρεία στοχεύει να μεγιστοποιήσει την κοινωνική προσφορά της, εστιάζοντας την προσοχή της στην ποιότητα της ζωής, στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, διακρίσεων και αποκλεισμών αλλά και στο περιβάλλον.

Η Coca Cola 3E αποδεικνύει την κοινωνική της υπευθυνότητα υιοθετώντας συστήματα πιστοποίησης και περιβαλλοντικής διαχείρισης εστιάζοντας σε τέσσερις βασικούς άξονες: στην υπεύθυνη διαχείριση νερού, στην ανακύκλωση, στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και στις κλιματικές αλλαγές.

Το υπεύθυνο κοινωνικό πρόσωπο του ΟΠΑΠ έχει συνδεθεί άμεσα με τις πολιτιστικές του δραστηριότητες μιας και το 51% του μερίσματος πηγαίνει στην Πολιτεία για να υποστηρίξει τους αγώνες και τις πολιτιστικές δραστηριότητες (Κλειδόπουλος και Παπαδόπουλος 2008).

Δημόσιοι οργανισμοί δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, όπως το Υπουργείο Μεταφορών, η γενική Γραμματεία Καταναλωτή, η ΤΡΑΜ ΑΕ αναλαμβάνουν δράσεις κοινωνικής ευθύνης για την προστασία του περιβάλλοντος, των εργαζομένων και των

τοπικών κοινωνιών. Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί ο Δήμος Αθηναίων ο οποίος από τις 14 Απριλίου 2008 εφαρμόζει πιλοτικά το πρόγραμμα «Δεν είμαι πλαστική σακούλα» για την αντικατάσταση της πλαστικής σακούλας με τσάντες κατασκευασμένες από υλικά φιλικά προς το περιβάλλον. Από την 1<sup>η</sup> Ιουνίου ξεκίνησε η πλήρης εφαρμογή του προγράμματος, μετά από τη σχετική συμφωνία του Δήμου με τις μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ, σύμφωνα με το μνημόνιο συνεργασίας που υπογράφηκε μεταξύ των δύο πλευρών στις 11 Φεβρουαρίου (Κακλαμάνης 2008).

Επίσης, ενδεικτικά, αναφέρουμε ακόμη τις εταιρείες CITI, VODAFONE, Coco Mat, AB Βασιλόπουλος, Casino Loutraki, Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία οι οποίες εφαρμόζουν και αυτές προγράμματα ΕΚΕ, εσωτερικής και εξωτερικής.

## 2. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι επιχειρήσεις είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με το κοινωνικό σύνολο αφού δραστηριοποιούνται μέσα σ' αυτό, άρα είναι επόμενο να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους απέναντι σε τρεις άξονες: την κοινωνία, τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Επομένως οι επιχειρήσεις καλούνται να λειτουργήσουν με βασική επιδίωξη τη διασφάλιση της επιχειρηματικής τους εξέλιξης, αλλά θα πρέπει να περιορίσουν τις αρνητικές συνέπειες της παραγωγής τους στους τρεις άξονες που προαναφέρθηκαν.

Από διάφορες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο καταναλωτικό κοινό, έχει αποδειχθεί πως η κοινωνικά υπεύθυνα στάση μιας επιχείρησης δεν περνά απαρατήρητη από τον καταναλωτή. Είναι ένας παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη και ο καταναλωτής ανταμείβει την επιχείρηση είτε με την αγορά του είτε με τα θετικά του σχόλια. Αντίθετα ένας δυσάρεστος καταναλωτής τιμωρεί μια κοινωνικά ανεύθυνη επιχείρηση.

Έτσι είναι προφανές πως η εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ δεν είναι μόνο θέμα επιχειρηματικής ηθικής, για τη διαμόρφωση μιας καλύτερης κοινωνίας, αλλά είναι και θέμα μακροπρόθεσμης στρατηγικής αφού επηρεάζει και διαμορφώνει τάσεις στην αγορά και προστατεύει από μελλοντικές απειλές τη φήμη της εταιρείας.

Η συνοπτική παρουσίαση της έννοιας της ΕΚΕ αλλά και των εφαρμογών της έχει στόχο να εξοικειώσει τον αναγνώστη με τη φιλοσοφία της πολιτικής της εταιρικής υπευθυνότητας, ώστε γίνει κατανοητή η σημαντικότητα της εφαρμογής της από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του κλάδου.

Έχοντας κατά νου τα παραπάνω στη συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που αφορά την εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ στις επιχειρήσεις παραγωγής επίπλου και επεξεργασίας ξύλου, σε πανελλαδικό επίπεδο, ώστε να καθοριστούν οι επιμέρους δράσεις που εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις του κλάδου ανά τομέα εφαρμογής. Στη συνέχεια γίνεται προσπάθεια να καθοριστούν οι στάσεις και οι απόψεις των ερωτώμενων γύρω από το θέμα της ΕΚΕ με σκοπό να αναγνωριστεί ο σημαντικός ή όχι ρόλος της, αλλά και το επίπεδο της εφαρμογής της στον κλάδο.



### 3. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

#### 3.1 Μελέτες στην Ευρώπη και Παγκόσμια

Οι εταιρείες, παγκοσμίως, συνειδητοποίησαν ότι οι επενδυτές τους δεν ενδιαφέρονται πλέον μόνο για το καθαρό οικονομικό κέρδος, άλλα και για την κοινωνική και περιβαλλοντική υπευθυνότητα της επιχείρησης. Έτσι προέκυψε και η ανάγκη για την εφαρμογή της ΕΚΕ και των εκθέσεων του τριπλού αποτελέσματος (Triple Bottom Line) (Tschopp 2005).

Οι εκθέσεις τριπλού αποτελέσματος είναι οι εκθέσεις των επιχειρήσεων που περιλαμβάνουν όχι μόνο την οικονομική αξία που παράγει μια επιχείρηση, αλλά και την κοινωνική και περιβαλλοντική. Η έννοια αυτή (Triple Bottom Line) προέκυψε από τον John Elkington το 1994 και ενισχύει την άποψη πως μια επιχείρηση πρέπει να είναι υπεύθυνη απέναντι σε όλους όσους επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από τις δράσεις της επιχείρησης και όχι μόνο απέναντι στους μετόχους της (Elkington 2004). Οι εκθέσεις κοινωνικής ευθύνης είναι διαφορετικές από τις ετήσιες εκθέσεις της εταιρείας και αφορούν την απόδοση της επιχείρησης σε παράγοντες όπως η μόλυνση, η υγεία και η ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η παιδική εργασία και άλλα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι εκθέσεις ΕΚΕ είναι εθελοντικές, αλλά από τη στιγμή που πραγματοποιούνται πρέπει να υπάρχουν ρυθμίσεις για τα πρότυπα υποβολής της έκθεσης ή οδηγίες, αλλιώς θεωρούνται στρατηγικές μάρκετινγκ που εφαρμόζονται από την εταιρεία.

Μερικά από τα πρότυπα που εφαρμόζονται επίσημα παγκοσμίως είναι τα παρακάτω:

*AA1000S. Ινστιτούτο Κοινωνικής και Ηθικής Υπευθυνότητας (Institute of Social and Ethical Accountability - ISEA).* Το πρότυπο AA1000 (AA1000 Standard) ξεκίνησε να εφαρμόζεται το 2003 και είναι το πρώτο πρότυπο ασφάλειας παγκοσμίως που εξασφαλίζει την αξιοπιστία και την ποιότητα των εκθέσεων απόδοσης μιας επιχείρησης για κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά ζητήματα (Tschopp 2005).

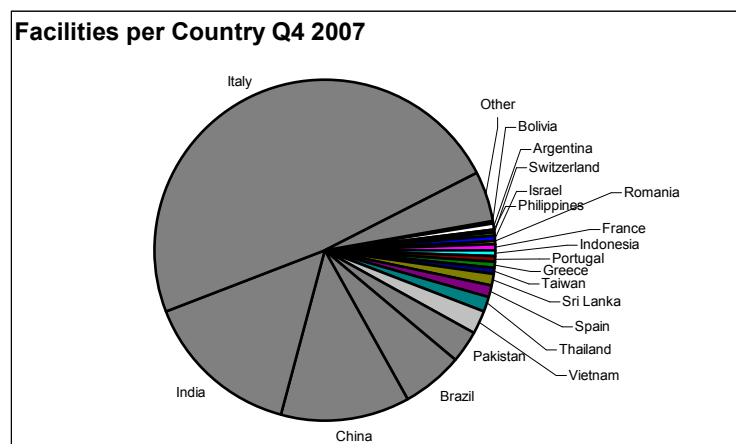
*SA8000.* Δημιουργήθηκε από το Συμβούλιο της Αντιπροσωπείας Οικονομικών Προτεραιοτήτων Πιστοποίησης (Council on Economic Priorities Accreditation Agency). Το πρότυπο SA8000 βασίζεται στις αρχές των διεθνώς θεσμοθετημένων ανθρώπινων δικαιωμάτων όπως αυτά διατυπώνονται από τα συνέδρια του Διεθνούς Οργανισμού

Εργασίας, τα Ενωμένα Έθνη για τα δικαιώματα του παιδιού και τη διεθνή διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Εκτιμά την απόδοση σε ζητήματα όπως η παιδική εργασία, η καταναγκαστική εργασία, υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας, διακρίσεις, ωράρια εργασίας και αποζημιώσεις (SA8000 Certified facilities 2003).

*Παγκόσμια Πρωτοβουλία για την Έκδοση Απολογισμών Βιωσιμότητας (Global Reporting Initiative - GRI)*. Δημιουργήθηκε από τα Ενωμένα Έθνη και ως στόχο έχει να δημιουργηθούν συγκεκριμένα πρότυπα κάτω από τα οποία θα συντάσσονται οι εκθέσεις ΕΚΕ.

*ISO14000*. Το πρότυπο ISO14000 καθορίζει τις απαιτήσεις για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής πολιτικής από μια επιχείρηση, καθορίζει τις περιβαλλοντικές πλευρές και συνέπειες των προϊόντων/δραστηριοτήτων/υπηρεσιών, σχεδιάζει περιβαλλοντικά αντικείμενα και μετρήσιμους στόχους, εφαρμογή και χειρισμούς προγραμμάτων για την επίτευξη των στόχων, τον έλεγχο και τη συνολική διαχείριση της επιχείρησης.

Με βάση την έρευνα του Tschopp (2005), στην οποία έγινε σύγκριση Ευρώπης και Αμερικής, για τα παραπάνω πρότυπα εκτός από το AA1000 το οποίο είναι αρκετά καινούργιο, άρα εφαρμόζεται και σε πολύ μικρό βαθμό, από τις 226 επιχειρήσεις που έχουν πιστοποιηθεί για την εφαρμογή του SA8000, μόνο το 1% το εφαρμόζει (δηλαδή 2 επιχειρήσεις) στις ΗΠΑ το 2003, ενώ στην Ευρώπη το 23% (δηλαδή 53). Με δεδομένα του SAAS (Social Accountability Accreditation Services), του επίσημου οργανισμού πιστοποίησης και παρακολούθησης του προτύπου SA8000, στις 31/12/2007 ήταν πιστοποιημένες 1.580 εταιρείες στην πλειοψηφία τους ευρωπαϊκές, με την Ιταλία να έχει την πρώτη θέση όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα ([http://www.saasaccreditation.org/facilities\\_by\\_country.htm](http://www.saasaccreditation.org/facilities_by_country.htm)).



**Σχήμα 1. Χώρες με εταιρείες που έχουν πιστοποιηθεί με SA8000**

πηγή: ([http://www.saasaccreditation.org/facilities\\_by\\_country.htm](http://www.saasaccreditation.org/facilities_by_country.htm))

Με δεδομένα του 2003 για την έκδοση Απολογισμών Βιωσιμότητας (GRI) από τις 164 χώρες που πραγματοποιούσαν τέτοιου είδους εκθέσεις, υπό την καθοδήγηση του GRI μόνο 33 ήταν στις ΗΠΑ, δηλαδή 20%, ενώ στην Ευρώπη ήταν 91, δηλαδή 55% (Tschopp 2005). Το 2007, οι εταιρείες που συμμετείχαν στο GRI ξεπέρασαν τις 1.000, με τις ευρωπαϊκές να κυριαρχούν ([www.globalreporting.org](http://www.globalreporting.org)).

Το 2003, 46.836 εταιρείες εφαρμόζαν το ISO14000, από τις οποίες οι 2.400 (5%) ήταν αμερικανικές, ενώ 19.998 (43%) ήταν ευρωπαϊκές (Tschopp 2005). Το 2007 ο συνολικός αριθμός των εταιρειών έφτασε τις 129.031, με τις ευρωπαϊκές χώρες να επικρατούν (52.617) και την Αμερική να έρχεται πολύ πιο πίσω. Μόνο η Ισπανία, που είναι η πρώτη χώρα σε πιστοποιήσεις στην Ευρώπη, αριθμεί 11.205 εταιρείες (Peglau 2003).

Το αξιοσημείωτο στις παραπάνω πληροφορίες είναι ότι το ακαθάριστο εθνικό προϊόν των ΗΠΑ είναι σχεδόν 30% μεγαλύτερο από αυτό των κρατών της ΕΕ. Αυτό είναι ένα στοιχείο που αποδεικνύει ότι οι Ευρωπαϊκές εταιρείες παίρνουν πολύ σοβαρά την ΕΚΕ (Tschopp 2005).

Η στάση των ΗΠΑ είναι κατακριτέα από την ΕΕ και ειδικά μετά τη στάση της για το σύμφωνο του Κιότο και τον πόλεμο στο Ιράκ, έχει χαρακτηριστεί ως εγωκεντρικό έθνος. Οι αμερικανικές περιβαλλοντικές πολιτικές κριτικάρονται και τα ηθικά πρότυπα αμφισβητούνται. Οι ΗΠΑ από την άλλη υποστηρίζει ότι η υπερβολικά αυστηρή νομοθεσία μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις στην οικονομία της αγοράς και η εθελοντική τήρηση των μέτρων είναι η καλύτερη λύση. Η Αμερικανική κυβέρνηση προσπαθώντας να διατηρήσει την τέλεια οικονομία της αγοράς, ξεχνά της ευθύνες της απέναντι στην ανθρωπότητα και υποστηρίζει ότι η υποχρεωτική νομοθετική εφαρμογή κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων είναι άδικη αν δεν ισχύει παγκοσμίως για όλους (Tschopp 2005).

Στην ΕΕ οι εκθέσεις που υποβάλλονται διαφέρουν μεταξύ των χωρών, αλλά οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις παραμένουν πρωτοπόρες στο θέμα της ΕΚΕ. Για παράδειγμα, μόνο το 50% των Γαλλικών εταιρειών έχουν πολιτική για τη δια βίου μάθηση των εργαζομένων σε σύγκριση με το 100% των Γερμανικών, ή για παράδειγμα στη Νορβηγία που έχει μεγάλη παράδοση στα ανθρώπινα δικαιώματα, οι κυριότερες πολιτικές που χρησιμοποιούνται αφορούν την παιδική εργασία και τα πρότυπα εργασίας. Στην Ιταλία, εφαρμόζονται κυρίως μέτρα που αφορούν ηθικά πρότυπα, μέτρα αντιδωροδοκίας και αντιδιαφθοράς εξαιτίας της ιστορικής Μαφία (Tschopp 2005).

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2003 από την Pricewaterhouse Coopers και το World Economic Forum και αφορά 18 οργανισμούς σε 10 κράτη της Ευρώπης, ανέδειξε τη ζωτική σημασία της ευαισθητοποίησης που αφορά την ΕΚΕ. Μεγαλύτερη βαρύτητα δίνεται στην εσωτερική ΕΚΕ, αλλά θα πρέπει να δοθεί ακόμα μεγαλύτερη προσοχή στη διαχείριση κινδύνων και στην υπάρχουσα νομοθεσία, η οποία χρειάζεται περαιτέρω αξιολόγηση. Επίσης προβλέπει πως αυτοί που δε εφαρμόζουν πρακτικές ΕΚΕ τα επόμενα τρία χρόνια θα αποτελούν μια μικρή μειοψηφία ([www.ecobalance.com/document/UGAL\\_juin03.pdf](http://www.ecobalance.com/document/UGAL_juin03.pdf)).

Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Welford (2005), στην οποία συγκρίνονται Ευρώπη, Βόρεια Αμερική και Ασία, οι εταιρείες πρώτα της Ευρώπης, μετά της Αμερικής και τελευταίας της Ασίας ακολουθούν πολιτικές εσωτερικής ΕΚΕ. Στην Ασία η λιγότερο κοινή πρακτική που εφαρμόζεται είναι η εξασφάλιση των κανονικών ωραρίων και οι δίκαιοι μισθοί. Ενώ όσο αφορά το θέμα των εκθέσεων, το 60% των ευρωπαϊκών εταιρειών ακολουθούν τέτοια πολιτική, το 48% των αμερικανικών και μόνο το 33% των Ασιατικών.

Γενικά, με βάση τα δεδομένα που προκύπτουν από την έρευνα του Welford, στη Βόρεια Ευρώπη παρουσιάζεται μεγαλύτερη δραστηριότητα σε σχέση με τη Νότια, την οποία ο ερευνητής συσχετίζει με την διαφορετική ανάπτυξη του οικονομικού συστήματος και με μια ιστορική τάση του βορά προς τη φιλελεύθερη δημοκρατία. Στη Βόρεια Αμερική σε γενικές γραμμές έχουν αναπτυχθεί οι ίδιες περίπου πολιτικές με την Ευρώπη, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Ο Καναδάς είναι αυτός που ξεχωρίζει, ακολουθούν οι ΗΠΑ και τελευταίο έρχεται το Μεξικό σε πολιτικές ΕΚΕ. Κύρια προτεραιότητα των Καναδικών εταιρειών φαίνεται να είναι πολιτικές που σχετίζονται με την εκπαίδευση των εργαζομένων. Στην Ασία που παρουσιάζει τα χαμηλότερα ποσοστά εφαρμογής πολιτικών ΕΚΕ, η Ιαπωνία και η Κίνα παρουσιάζουν ένα ενθαρρυντικό χαρακτηριστικό, εμφανίζοντας ότι 62% και 50%, αντίστοιχα, ακολουθούν πολιτικές ΕΚΕ (Welford 2005).

Φυσικά, από τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν παραπάνω προκύπτει ότι η κάθε χώρα εφαρμόζει πολιτικές ανάλογα με τις ιδιομορφίες της, την οικονομική της κατάσταση και πρέπει να εξετάζεται πάντα σαν ξεχωριστή περίπτωση.

Γενικά οι πολυεθνικές είναι αυτές που συντάσσουν κυρίως εκθέσεις ΕΚΕ, παρόλα αυτά πρέπει να τονιστεί και ο ιδιαίτερα σημαντικός ρόλος που παίζουν και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και οι πολύ μικρές και ατομικές εταιρείες, δεδομένου ότι συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό στην οικονομία και την απασχόληση (Κατσουλάτος και Μάτραγκα 2004).

### 3.2 Έρευνες στην Ελλάδα

Εκτός από την Ευρώπη και την Αμερική και στην Ελλάδα έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες για την ΕΚΕ. Ορισμένοι από τους φορείς που έχουν πραγματοποιήσει έρευνες για το συγκεκριμένο θέμα είναι το Ινστιτούτο Επικοινωνίας, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Ελληνικό Δίκτυο για την ΕΚΕ.

Το 2004 πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Επικοινωνίας η Πρώτη Έρευνα Καταναλωτή για την ΕΚΕ (CSR 2004) με πρωτοβουλία του Ινστιτούτου και με την υποστήριξη του Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ, σε συνεργασία με τον διεθνή ερευνητικό οργανισμό GlobeScan Inc., το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και την MRB Hellas ([www.eurocharity.org/article.php?article\\_id=55](http://www.eurocharity.org/article.php?article_id=55)).

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι συνοπτικά τα παρακάτω:

- Αυξημένες προσδοκίες για την ουσιαστική συμβολή των επιχειρήσεων στην επίλυση καίριων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων παρά τις επιφυλάξεις μιας μερίδας των πολιτών.
- Σύνδεση οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων.
- Έντονος προβληματισμός και συζήτηση για τον εθελοντικό ή τον υποχρεωτικό από το νόμο χαρακτήρα της ΕΚΕ.
- Οι κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί απολογισμοί αναδεικνύονται σε επικοινωνιακό όχημα κλειδί για την πειστική προώθηση της ΕΚΕ όχι μόνο σε μετόχους αλλά και σε ευρύτερα κοινά καθώς και στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων.
- Ανάδειξη μιας μικρής αλλά δυναμικής ομάδας «ακτιβιστών-καταναλωτών» και μιας ομάδας «υπεύθυνων επενδυτών».
- Ο ρόλος της επικοινωνίας, μπορεί να είναι καταλυτικός στη διάχυση της ΕΚΕ, στην περαιτέρω διεύρυνση της ομάδας υπεύθυνων επενδυτών και των ενεργών ή ακτιβιστών καταναλωτών προς όφελος όλων, της οικονομίας, της κοινωνίας, του περιβάλλοντος και των ανθρώπων.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2007 από το Ινστιτούτο Επικοινωνίας σε συνεργασία με το Πάντειο και την MRB Hellas, δείχνει ότι η κοινή γνώμη έχει συνδέσει την κοινωνική υπευθυνότητα της επιχείρησης κυρίως με τρεις δράσεις και είναι έτοιμη να επιβραβεύσει ή να τιμωρήσει την επιχείρηση ανάλογα με τις επιδόσεις της σ' αυτές.

Σύμφωνα με την πρώτη δράση, οι Έλληνες πολίτες σε ποσοστό 53% δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην προσήλωση της επιχείρησης, στην σωστή και ποιοτική παραγωγική διαδικασία και επιχειρηματική λειτουργία. Δηλαδή ποιοτικά προϊόντα και υπηρεσίες σε όσο το δυνατό χαμηλές τιμές, που δεν βλάπτουν το περιβάλλον και την υγεία των καταναλωτών και με υλικά που έχουν παραχθεί με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο και σεβασμό προς το περιβάλλον. Η δεύτερη δράση, για την οποία θεωρούνται απόλυτα υπεύθυνες οι επιχειρήσεις, αφορά τον κοινωνικό ρόλο του εργοδότη σε ποσοστό 53%. Θεωρούν κοινωνικά υπεύθυνη εκείνη την επιχείρηση που κάνει ό,τι είναι απαραίτητο για να δημιουργήσει ένα εργασιακό περιβάλλον όπου επικρατεί η εμπιστοσύνη, η αξιοπιστία, ο σεβασμός και η δικαιοσύνη. Η τρίτη περιοχή δράσεων που αναδεικνύει το 22% των πολιτών έχει να κάνει με τον ρόλο της επιχείρησης ως εταιρικός πολίτης. Κατ' αυτούς, η κοινωνικά υπεύθυνη επιχείρηση πρέπει να συμβάλει στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να υποστηρίζει προοδευτικές κρατικές πολιτικές και νομοθεσίες, να υποστηρίζει την φιλανθρωπία και τα κοινωνικά προγράμματα και να ανταποκρίνεται με ευαισθησία σε ζητήματα που απασχολούν την κοινωνία ([http://www.eurocharity.org/article.php?article\\_id=2173](http://www.eurocharity.org/article.php?article_id=2173)).

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία Public Issue για την Καθημερινή, το Φεβρουάριο του 2008, για την αναγνωσιμότητα της έννοιας της ΕΚΕ, προκύπτει ότι μόλις 1 στους 4 συμμετέχοντες γνωρίζει τι είναι η ΕΚΕ και τα χαρακτηριστικά της (σε γενικό πληθυσμό όλης της χώρας με δείγμα 610 ατόμων). Το 59% του δείγματος πιστεύει πως οι εταιρείες που εφαρμόζουν τις αρχές της κοινωνικής ευθύνης είναι λίγες, ενώ αξιοπερίεργο είναι το γεγονός ότι το ¼ περίπου των πολιτών δηλώνουν ότι έχουν αρνητική ή μάλλον αρνητική γνώμη για την ΕΚΕ. Στην πλειοψηφία τους οι πολίτες πιστεύουν ότι οι εταιρείες στο πλαίσιο της Κοινωνικής Ευθύνης πρέπει κυρίως να στραφούν στην προστασία του περιβάλλοντος (45%), ενώ ακολουθεί η ενίσχυση της παιδείας (27%) και με την ίδια λογική τη χαρακτηρίζουν και κοινωνικά υπεύθυνη (όταν εφαρμόζει πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον). Κοινωνικά ανεύθυνη οι πολίτες χαρακτηρίζουν μια εταιρεία κυρίως όταν χρησιμοποιεί ανήλικους εργάτες και όταν καταστρέφει το περιβάλλον, ενώ λιγότερη σημασία δίνουν στην παραγωγή ανθυγιεινών προϊόντων και όταν η παραγωγή γίνεται σε τριτοκοσμικές χώρες.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας δείχνουν ότι η ΕΚΕ είναι σημαντική γιατί αντικατοπτρίζει τις θεμελιώδεις αξίες της κοινωνίας στην οποία επιθυμούμε να ζούμε. Οι πολίτες δείχνουν πρόθυμοι να αγοράσουν τα προϊόντα μιας κοινωνικά

υπεύθυνης επιχείρησης αλλά είναι επιφυλακτικοί και στην ερώτηση για ποιους λόγους οι εταιρείες εφαρμόζουν τις αρχές της Κοινωνικής Ευθύνης. Το 67% των ερωτηθέντων απάντησε για λόγους προώθησης των προϊόντων και μόλις το 11% για ουσιαστικούς λόγους.

### **3.3 ΕΚΕ και Μικρομεσαίες επιχειρήσεις**

Το 2006 πραγματοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, με πρωτοβουλία του Ελληνικού Δικτύου για την ΕΚΕ, στα πλαίσια του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος από την ΕΕ “Ερμής”, έρευνα για την ΕΚΕ στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, εκείνες δε που απασχολούν λιγότερα από 100 άτομα υπερβαίνουν το 99% του συνόλου των επιχειρήσεων ([www.disabled.dr/lib/?p=8085](http://www.disabled.dr/lib/?p=8085)). Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας, καθώς και στην ανάπτυξή της. Σε δείγμα 300 μικρομεσαίων επιχειρήσεων τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι τα εξής:

- Οι πρακτικές εφαρμογές που υλοποιούν οι επιχειρήσεις, επικεντρώνονται κυρίως σε θέματα εσωτερικής ΕΚΕ, που σχετίζονται με τη λειτουργία της επιχείρησης και τους εργαζομένους. Ενώ περίπου οι μισές από τις επιχειρήσεις του δείγματος αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σχετικές με το περιβάλλον.
- Από την ιεράρχηση των τομέων εφαρμογής δράσεων κατά σημαντικότητα, προκύπτει ότι οι σημαντικότεροι τομείς είναι ο τομέας του ανθρώπινου δυναμικού και ο τομέας της αγοράς. Ενώ ως σημαντικότερα οφέλη χαρακτηρίζονται η βελτίωση της εταιρικής εικόνας και η βελτίωση του εργασιακού κλίματος εντός της επιχείρησης.
- Σύμφωνα με την έρευνα προέκυψε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας ακολουθούν σε μέτριο έως χαμηλό βαθμό πρακτικές ΕΚΕ και αυτό οφείλεται κυρίως σε συνδυασμό παραγόντων όπως το κόστος, η ανεπαρκής ενημέρωση και η έλλειψη χρόνου.
- Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι 8 στις 10 επιχειρήσεις του δείγματος επιθυμούν περισσότερη ενημέρωση για το αντικείμενο της ΕΚΕ.

### **3.4 Ορισμός του μεγέθους και της Νομικής Μορφής των Επιχειρήσεων**

Οι πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους.

Ως "μεγάλη επιχείρηση" ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί περισσότερους από 250 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ.

Ως 'μεσαία επιχείρηση' ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ.

Ως 'μικρή επιχείρηση' ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζομένους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ.

Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. ευρώ. ([http://europa.eu/legislation\\_summaries/enterprise/business\\_environment/n26026\\_el.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_el.htm))

Μία επιχείρηση, μπορεί να έχει σύμφωνα με τον Ελληνικό νόμο και τις εξής νομικές μορφές

- Ομόρρυθμη εταιρεία (Ο.Ε.)
- Ετερόρρυθμη εταιρεία (Ε.Ε.)
- Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.)
- Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.)



## **Ίδρυση - Χαρακτηριστικά**

**Ομόρρυθμη Εταιρεία (Ο.Ε.):** Η Ομόρρυθμη Εταιρεία είναι μια εταιρεία καθαρά προσωπική με περιορισμένη νομική προσωπικότητα. Για τη σύστασή της απαιτούνται δύο τουλάχιστον φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν την ικανότητα για δικαιοπραξία και την ικανότητα απόκτησης της εμπορικής ιδιότητας. Η διοίκηση της εταιρείας ανήκει στους ίδιους τους εταίρους και οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα.

**Ετερόρρυθμη Εταιρεία (Ε.Ε.):** Η Ετερόρρυθμη Εταιρεία είναι μια εταιρεία κατά βάση προσωπική και έχει νομική προσωπικότητα. Η διοίκηση ανήκει στους ομόρρυθμους εταίρους. Ο ετερόρρυθμος εταίρος δεν μπορεί να ασκήσει διοίκηση. Επίσης απαγορεύεται η χρήση του ονόματος ετερόρρυθμου εταίρου στην εταιρική επωνυμία. Οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα.

**Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.):** Η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης είναι μία νομική μορφή η οποία συνδυάζει χαρακτηριστικά των Ο.Ε./Ε.Ε. και της Ανώνυμης Εταιρείας. Αποτελεί έτσι μία πλεονεκτική μορφή και για μικρές και για μεγάλες επιχειρήσεις. Μπορεί να ιδρυθεί από δύο τουλάχιστον φυσικά ή νομικά πρόσωπα, υπό τον περιορισμό ότι ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να είναι ο μοναδικός μέτοχος σε περισσότερες από μία Ε.Π.Ε. Η δομή και λειτουργία της καθορίζεται από το Καταστατικό το οποίο πρέπει να συνταχθεί ενώπιον συμβολαιογράφου. Οι Ε.Π.Ε. έχουν ορισμένη διάρκεια.

**Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.):** Η Ανώνυμη Εταιρεία είναι η πιο σημαντική εταιρική μορφή σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία. Μπορεί να ιδρυθεί από δύο τουλάχιστον ή περισσότερα άτομα ή νομικά πρόσωπα και η ίδρυση περιλαμβάνει 4 στάδια: σύνταξη καταστατικού, κατάθεση κεφαλαίου, έγκριση από το οικείο επιμελητήριο, και δημοσίευση. Η δομή και λειτουργία της καθορίζεται από το Καταστατικό το οποίο πρέπει να συνταχθεί ενώπιον συμβολαιογράφου.

([www.ebeh.gr/images/other/companies.pdf](http://www.ebeh.gr/images/other/companies.pdf) )

## 4. ENNOIΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Η έννοια της ΕΚΕ έχει παρουσιάσει τα πρώτα ίχνη της στην ιστορία ήδη από τις αρχές του 1950 όπου ο Bownen με το βιβλίο «Κοινωνικές Ευθύνες του Επιχειρηματία» εισάγει τις πρώτες έννοιες που αφορούν αυτό το θέμα (Carroll 1999). Αρχικά η έννοια περιορίστηκε στην κοινωνική ευθύνη και όχι στην ΕΚΕ. Ο Bownen είχε την πεποίθηση ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις ήταν ζωτικά κέντρα δύναμης και λήψης αποφάσεων και ότι οι πράξεις των επιχειρήσεων αυτών επηρεάζουν τη ζωή των πολιτών σε διάφορους τομείς, έτσι προκύπτει και ο πρώτος ορισμός της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρηματιών: «είναι η υποχρέωση των επιχειρηματιών να ακολουθούν αυτές τις πολιτικές, αυτές τις αποφάσεις ή να ακολουθήσουν αυτή τη γραμμή δράσης, οι οποίες είναι επιθυμητές με όρους των αξιών της κοινωνίας μας».

Στη δεκαετία του '60 σημειώθηκαν αρκετές και σημαντικές προσπάθειες να διαμορφωθεί με περισσότερη ακρίβεια η έννοια της ΕΚΕ, κυρίως από Αμερικανούς συγγραφείς, ενώ στη δεκαετία του '70 άρχισε να γίνεται λόγος και για το οικονομικό κέρδος που έχει μια επιχείρηση εφαρμόζοντας πρακτικές κοινωνικής ευθύνης, αλλά και για την ηθική των επιχειρήσεων. Έτσι δηλώθηκε μια πληθώρα ορισμών, που στην πλειοψηφία τους ήταν πιο συγκεκριμένοι. Τη δεκαετία του '80 οι ορισμοί λιγόστεψαν και οι επιστήμονες επικεντρώθηκαν στην επεξήγηση των εννοιών που πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην ΕΚΕ, ενώ έγιναν και μελέτες για το συσχετισμό της ΕΚΕ και της επικέρδειας.

Τέλος τη δεκαετία του '90 η έννοια της ΕΚΕ μεταφέρθηκε σε εναλλακτικά θέματα όπως η θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholder theory), η ιδιότητα του πολίτη στην επιχείρηση (corporate citizenship), η θεωρία της ηθικής των επιχειρήσεων (business ethics theory). Κατά τη διάρκεια της περιόδου εκείνης οι συγγραφείς δεν απέρριπταν την έννοια, αλλά δεν υπήρξαν και νέοι ορισμοί (Carroll 1999).

Παρόλες τις πολυάριθμες προσπάθειες που έχουν γίνει υπάρχει ακόμα μια σύγχυση στο πως πρέπει να οριστεί η ΕΚΕ. Οι πέντε διαστάσεις που περιλαμβάνει είναι: η διάσταση των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders), η περιβαλλοντική, η κοινωνική, η οικονομική και η εθελοντική διάσταση. Η περιβαλλοντική διάσταση χρησιμοποιείται λιγότερο από τις υπόλοιπες γιατί ενσωματώθηκε στην έννοια της ΕΚΕ εκ των υστέρων.

Στη συνέχεια ακολουθούν οι ορισμοί που χρησιμοποιούνται περισσότερο και έχουν επικρατήσει σύμφωνα με το Dahlsrud (2006), ο οποίος μελέτησε την ανάλυση 37 ορισμών της ΕΚΕ. Πιο συγκεκριμένα:

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Commission of the European Communities 2001):

*«ΕΚΕ είναι η έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη».*

Στον ορισμό των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) σε σχέση με μια επιχείρηση είναι οι εργαζόμενοι, οι τοπικές κοινωνίες, οι πελάτες, οι προμηθευτές, η τοπική αυτοδιοίκηση. Η έννοια προέρχεται από τη θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών που αναφέρει ότι σε μία επιχείρηση υπάρχουν οι μέτοχοι (shareholders), που έχουν τον έλεγχο της επιχείρησης (διοικητικό συμβούλιο, μέτοχοι, διευθυντές κτλ) και οι συμμετοχοί (stakeholders).

Παγκόσμιο Συμβούλιο των Επιχειρήσεων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (World Business Council for Sustainable Development 1999):

*«ΕΚΕ είναι η δέσμευση των επιχειρήσεων να συνεισφέρουν στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, συνεργαζόμενες με τους εργαζομένους, τις οικογένειές τους, την τοπική κοινότητα και γενικότερα με την κοινωνία, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους».*

Παγκόσμιο Συμβούλιο των Επιχειρήσεων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (World Business Council for Sustainable Development 2000):

*«ΕΚΕ είναι η συνεχόμενη δέσμευση των επιχειρήσεων να συμπεριφέρονται ηθικά και να συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη ενώ βελτιώνουν την ποιότητα ζωής του εργατικού δυναμικού και των οικογενειών του όπως και της τοπικής κοινότητας και της κοινωνίας γενικότερα».*

Επιχείρηση για την Κοινωνική Ευθύνη – (Business for Social Responsibility 2000):

*«ΕΚΕ είναι η λήψη αποφάσεων των επιχειρήσεων που σχετίζεται με ηθικές αξίες, συμμόρφωση με νομικές αξιώσεις και σεβασμό για τους ανθρώπους, τις κοινότητες και το περιβάλλον».*

Το Ελληνικό Δίκτυο για την ΕΚΕ, το οποίο είναι ένα Δίκτυο Επιχειρήσεων με τη Μορφή μη κερδοσκοπικού Σωματείου αναγνωρισμένο από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), χρησιμοποιεί τον παρακάτω ορισμό για να καθορίσει την έννοια της ΕΚΕ ([www.csrhellas.gr](http://www.csrhellas.gr)):

*«ΕΚΕ είναι η οικειοθελής δέσμευση των επιχειρήσεων για ένταξη στις επιχειρηματικές τους πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων που είναι πέρα και πάνω από όσα επιβάλλονται από τη νομοθεσία και έχουν σχέση με όλους όσους επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους (εργαζόμενοι, μέτοχοι, συνεργάτες, προμηθευτές, επενδυτές, καταναλωτές, κοινότητες μέσα στις οποίες είναι δραστηριοποιημένες κτλ.)».*

Υπάρχουν λοιπόν πολλοί καταγεγραμμένοι ορισμοί της ΕΚΕ, άλλοι αναφέρονται στις συγκεκριμένες πέντε διαστάσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, ενώ άλλοι χρησιμοποιούν κάποιες απ' αυτές. Είναι γεγονός ότι χρησιμοποιούν διαφορετικές εκφράσεις, αλλά τα δομικά τους στοιχεία είναι τα ίδια και το γεγονός ότι δεν υπάρχει ένας ορισμός παγκοσμίως αποδεκτός, δεν είναι και τόσο ανησυχητικό. Όμως η κεντρική ιδέα παραμένει σταθερή σε όλους. Το να είναι κάποιος κοινωνικά υπεύθυνος σημαίνει πως πρέπει να ξεφύγει από το στενό πλαίσιο των νομικών του υποχρεώσεων και να επενδύει περισσότερο στις σχέσεις του με το περιβάλλον και την κοινωνία.

## 5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

### 5.1. Έρευνα μέσω ερωτηματολογίων

Το ερωτηματολόγιο παρουσιάζεται σαν ένα έντυπο, στο οποίο σημειώνονται οι απαντήσεις ή αντιδράσεις ενός συγκεκριμένου ατόμου (του ερωτώμενου). Διακρίνουμε, κάτω απ' αυτό το πρίσμα, δύο είδη ερωτηματολογίων:

1. Τα απευθείας από τον ίδιο τον ερωτώμενο συμπληρωμένα ερωτηματολόγια: το κάθε ερωτώμενο, δηλαδή, άτομο «τσεκάρει» μόνο του τις απαντήσεις του στο ερωτηματολόγιο.

2. Τα εμμέσως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια: ο συνεντευκτής, δηλαδή, σημειώνει τις απαντήσεις, που του δίνει το άτομο. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, η παρουσία του ερευνητή-συνεντευκτή θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση, κάτι το οποίο δεν αποκλείεται να συμβεί και στην πρώτη: ο ερωτώμενος συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο παρουσία του συνεντευκτή, ο οποίος ενδεχομένως επεξηγεί το περιεχόμενο της μιας ή της άλλης ερώτησης.

Πρακτικά, ένα ερωτηματολόγιο μπορεί να συμπληρωθεί με τρεις διαφορετικούς τρόπους:

1. *Με αλληλογραφία ή ηλεκτρονική αλληλογραφία:* Τα ερωτηματολόγια αποστέλλονται ταχυδρομικά στα επιλεγμένα άτομα του δείγματος με την παράκληση να επιστραφούν συμπληρωμένα, όπως πρέπει.

2. *Με απευθείας συνομιλία:* Το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται κατά τη διάρκεια ή μετά από την πρόσωπο με πρόσωπο συνομιλία -*συνέντευξη*- μεταξύ ερευνητή και ερωτώμενου.

3. *Με το τηλέφωνο:* Πρέπει να προβλέπει κάποιος ένα πολύ σύντομο ερωτηματολόγιο. Επιπλέον ο «πληθυσμός» των συνδρομητών δεν αντιπροσωπεύει ποτέ ολόκληρο τον πληθυσμό.

#### **Σύνταξη του ερωτηματολογίου**

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί μέσο συλλογής των απαραίτητων πληροφοριών και έχει μεγάλη σημασία για την επιτυχία μιας έρευνας γιατί από τα στοιχεία που περιέχονται στο ερωτηματολόγιο θα εξαρτηθεί και το αποτέλεσμα της.

Οι γενικές απαιτήσεις ενός καλού ερωτηματολογίου είναι οι εξής (Κιόχος 1997):

- Να είναι σύντομο. Τα μεγάλα ερωτηματολόγια αποθαρρύνουν τόσο τους ερευνητές όσο και τους ερωτώμενους. Αυξάνουν το κόστος της έρευνας και λόγω των αρνήσεων ελαττώνουν την ποιότητα.
- Να είναι εύκολο στην απάντηση
- Τα διάφορα ερωτήματα να έχουν μια λογική ακολουθία. Η συνέντευξη διεξάγεται ομαλότερα αν η κάθε ερώτηση οδηγεί φυσιολογικά στην επόμενη.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το περιεχόμενο των ερωτήσεων πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας την ικανότητα του ατόμου που θα ερωτηθεί, αν έχει δηλαδή τις κατάλληλες γνώσεις ώστε να απαντήσει αλλά και τη θέληση του ερωτώμενου. Αποφεύγονται ερωτήσεις που θα προκαλέσουν αντιδράσεις.

### **Διατύπωση των ερωτήσεων**

Προκειμένου να διατυπωθούν ορθά και με σαφήνεια οι ερωτήσεις πρέπει να τηρούνται οι παρακάτω αρχές:

1. Απλότητα της γλώσσας
2. Σαφήνεια
3. Αποφυγή ερωτήσεων που οδηγούν σε αποκρύψεις
4. Αποφυγή διατύπωσης που προκαλεί ψυχολογικές αντιδράσεις. Δηλαδή οι ερωτήσεις διατυπώνονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην προσβάλλουν τον ερωτώμενο.
5. Για τα ερωτήματα που χρειάζονται συγκεκριμένη απάντηση έχει γίνει προκωδικογράφηση.
6. Δίνονται συνοπτικές οδηγίες από τον ερευνητή οι οποίες διευκολύνουν τον ερωτώμενο.

Οι απαντήσεις που δίνονται κρίνονται συνήθως σύμφωνα με τα τέσσερα ακόλουθα κριτήρια (Στάμου 1985):

1. Εκείνο της *ικανότητας* του απαντώντος: Το αντικείμενο των ερωτήσεων του είναι γνωστό; Πρόκειται για μία γνώση κατανοητή ή μη, επιφανειακή ή βαθιά, παρελθούσα ή πρόσφατη;
2. Εκείνο της *κατανόησης* από την πλευρά του ερωτώμενου: Καταλαβαίνει το περιεχόμενο των ερωτήσεων όλου του ερωτηματολογίου; Κατέχει το χρησιμοποιούμενο

λεξιλόγιο; Η προσωπική του κατάσταση τη στιγμή της έρευνας του επιτρέπει να απαντήσει;

3. Το κριτήριο της *ελικρίνειας* του ερωτώμενου: Απαντάει σύμφωνα με τη συνείδηση του ή ψεύδεται εν γνώσει του ή ακόμα και εν αγνοία του;

4. Το κριτήριο της *αξιοπιστίας* από την πλευρά του απαντώντος.

## **5.2. Διεξαγωγή της έρευνας**

Για τη συγκέντρωση των δεδομένων της πρωτογενούς αυτής έρευνας χρησιμοποιήθηκε ως μέθοδος αυτή της σύνταξης, συλλογής και επεξεργασίας ειδικά δομημένων πρωτότυπων ερωτηματολογίων για την εκπλήρωση των στόχων της.

Οι σχετικές ερωτήσεις απευθύνθηκαν μέσω συνέντευξης, σε κάποιο στέλεχος της κάθε επιχείρησης, επιλεγμένο ύστερα από ιδιαίτερη διαδικασία και θεωρούμενο ικανό να απαντήσει στο δομημένο ερωτηματολόγιο. Τα στελέχη αυτά είτε κατείχαν θέση που η αρμοδιότητά τους αφορούσε τις εφαρμογές ΕΚΕ (Διευθυντής Δημοσίων Σχέσεων ή Διευθυντής Παραγωγής) αλλά κυρίως επιλέχθηκαν οι Γενικοί Διευθυντές των επιχειρήσεων, αφού δεν υπάρχει ακόμα ειδικός τομέας που να διαχειρίζεται τα θέματα της ΕΚΕ μέσα στην επιχείρηση.

Στην παρούσα έρευνα εφαρμόστηκαν τα απευθείας και τα εμμέσως από τον ερωτώμενο συμπληρωμένα ερωτηματολόγια.

### **A. Προσδιορισμός του αντικειμένου της έρευνας**

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα των επιχειρήσεων παραγωγής επίπλου και επεξεργασίας ξύλου σε όλη τη χώρα οι οποίες ήταν καταχωρημένες στον κατάλογο της ICAP που δημοσιεύθηκε το έτος 2008.

### **B. Χρονική διάρκεια της έρευνας**

Η έρευνα διεξήχθη από το Μάρτιο του 2008 ως τον Ιανουάριο του 2009.

## **Γ. Προηγούμενες έρευνες**

Προηγούμενες έρευνες στο συγκεκριμένο τομέα των επιχειρήσεων δεν υπήρχαν και τα γενικότερα στοιχεία για την ΕΚΕ προέκυψαν από τη βιβλιογραφία και το διαδίκτυο.

## **Δ. Καθορισμός του αντικειμενικού σκοπού της έρευνας και των υποθέσεων εργασίας**

Με την έρευνα αυτή μπορεί κανείς να διαπιστώσει αν χρησιμοποιούνται από τις ελληνικές επιχειρήσεις επίπλου και επεξεργασίας ξύλου, δράσεις ΕΚΕ αλλά και πόσο εξοικειωμένες είναι οι επιχειρήσεις με τις εφαρμογές της. Ενώ τέλος εξετάζεται κατά πόσο είναι σημαντικός ο ρόλος της ΕΚΕ στις ελληνικές επιχειρήσεις επίπλου και επεξεργασίας ξύλου.

## **Ε. Καθορισμός του πληθυσμού ή του πεδίου έρευνας - Καθορισμός του δείγματος**

Πληθυσμό για την έρευνα αποτέλεσαν επιχειρήσεις που παράγουν έπιπλα με πρώτη ύλη το ξύλο και επιχειρήσεις που επεξεργάζονται το ξύλο και είναι εγγεγραμμένες στον επίσημο κατάλογο της ICAP που αναφέρθηκε και παραπάνω και αποκλείστηκαν επιχειρήσεις εμπορικού χαρακτήρα.

Ο κατάλογος της ICAP είναι ένας διεθνής κατάλογος των ελληνικών επιχειρήσεων ταξινομημένες ανά κλάδο. Περιέχονται στοιχεία για κάθε μια από αυτές, όπως το εργατικό δυναμικό, οικονομικά μεγέθη (ισολογισμοί, καθαρό κέρδος, ζημίες κ.α.), ο τόπος της έδρας της και στοιχεία επικοινωνίας (FAX, E-mail, τηλέφωνο, διεύθυνση). Επίσης οι επιχειρήσεις έπρεπε να απασχολούν από δέκα εργαζόμενους και πάνω, στοιχείο που προέκυψε από τη βιβλιογραφία καθώς πολύ μικρές επιχειρήσεις εφαρμόζουν σπάνια ή σε πολύ μικρό βαθμό, πρακτικές ΕΚΕ. Οι επιχειρήσεις που πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις και αποτελούν τον πληθυσμό είναι 230.

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 69 συνεντεύξεις άρα προέκυψαν και 69 ερωτηματολόγια, αριθμός που αντιστοιχεί στο 30% του συνολικού δείγματος. Το δείγμα θεωρείται αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού. Όταν στις πρακτικές εφαρμογές σε ένα



δείγμα του πληθυσμού μελετούμε περισσότερα από ένα χαρακτηριστικά, όπως στο συγκεκριμένο, αν προσδιορίσουμε το απαραίτητο μέγεθος για κάθε μεταβλητή χωριστά θα πάρουμε διαφορετικές απαντήσεις. Σε τέτοιες περιπτώσεις αναφέρεται ότι το μέγεθος του δείγματος θα πρέπει τουλάχιστον να ισούται με το 10% του μεγέθους του πληθυσμού (Ζαχαροπούλου 1993).

Στο δείγμα συμμετέχουν επιχειρήσεις «μικρές», «μεσαίες» και «μεγάλες». Οι 'πολύ μικρές' έχουν αποκλειστεί διότι με βάση τη βιβλιογραφία (Bichtha 2003), στην πλειοψηφία τους δεν ακολουθούν πρακτικές ΕΚΕ.

### **ΣΤ. Σύνταξη του πλάνου του ερωτηματολογίου**

Οι ερωτήσεις αναφέρονται σε τέσσερις θεματικές ενότητες: εργαζόμενοι, περιβάλλον, αγορά και καταγραφή στάσεων και απόψεων. Η κατηγοριοποίηση έγινε σύμφωνα με τους άξονες εφαρμογής της ΕΚΕ δηλαδή το περιβάλλον εργασίας, την κοινωνία, το περιβάλλον και την αγορά. Ενώ ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να εκθέσουν και τις απόψεις τους σε σχέση με το θέμα της ΕΚΕ. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα βρίσκεται στο Παράρτημα 1.

Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έγινε με τρόπο ώστε να γίνεται μία ομαλή μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο.

Σύμφωνα και με όσα αναφέρονται και στο εισαγωγικό σημείωμα του ερωτηματολογίου της έρευνας, οι απαντήσεις ήταν απολύτως εμπιστευτικές και τα ερωτηματολόγια παρέμειναν ανώνυμα. Οι πληροφορίες που προέκυψαν από τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για την εξαγωγή στατιστικών αποτελεσμάτων.

### **Ζ. Υλοποίηση της έρευνας**

Οι συνεντεύξεις υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια τεσσάρων πανελλήνιων εκθέσεων. Στις δύο από αυτές συμμετείχαν αποκλειστικά επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και πραγματοποιήθηκαν το Μάρτιο του 2008 στην Αθήνα (MEDWOOD, INTERWOOD). Οι επόμενες δύο αφορούσαν επιχειρήσεις παραγωγής επίπλου (FURNIDEC, FURNIDEC BUSINESS) η πρώτη έλαβε χώρα το Μάιο του 2008 και η δεύτερη τον Ιανουάριο του 2009 στη Θεσσαλονίκη.

## Η. Ανάλυση των δεδομένων

Αφού συγκεντρώθηκαν τα ερωτηματολόγια έγινε επιλογή της στατιστικής μεθόδου, κωδικοποιήθηκαν και επεξεργάστηκαν.

Τα δεδομένα καταχωρήθηκαν, επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν μέσω του ειδικού κοινωνικοοικονομικού στατιστικού προγράμματος SPSS ver 14.0 και εφαρμόστηκαν: ανάλυση συχνοτήτων (Frequencies), περιγραφική στατιστική (Descriptives) και διασταυρώσεις, (Crosstabs), έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ των μεταβλητών με το κριτήριο  $\chi^2$  (Norusis 1997, Dennis and Duncan 2003).

Με βάση τον έλεγχο  $\chi^2$  που πραγματοποιήθηκε ώστε να διαπιστωθεί η ανεξαρτησία μεταξύ δύο μεταβλητών, οι υποθέσεις που χρησιμοποιούνται από το στατιστικό πρόγραμμα είναι (Μάτης 2003):

$H_0$  : υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο μεταβλητών

$H_1$  : υπάρχει εξάρτηση μεταξύ των δύο μεταβλητών

Για να επιλεγεί μία από τις υποθέσεις πρέπει να υπολογιστεί η τιμή του  $\chi^2$ . Αυτή η τιμή υπολογίζεται από το στατιστικό πρόγραμμα SPSS ver 14.0. Για παράδειγμα το αποτέλεσμα που προέκυψε από τη διασταύρωση των μεταβλητών «Δραστηριότητα επιχείρησης» και «Εξοικονόμηση χρημάτων με μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων» φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1. Έλεγχος  $\chi^2$

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,174(a)	2	,556
Likelihood Ratio	1,178	2	,555
Linear-by-Linear Association	,863	1	,353
N of Valid Cases	56		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,79.

Από τον παραπάνω πίνακα μας ενδιαφέρουν οι πληροφορίες μόνο από την πρώτη γραμμή, η τιμή του  $\chi^2$  και του sig.

Ο κανόνας αποδοχής ή απόρριψης είναι ο εξής.

Δεχόμαστε την  $H_0$  αν  $\text{sig} > \alpha$

Δεχόμαστε την  $H_1$  αν  $\text{sig} < \alpha$

Το  $\alpha$  ονομάζεται επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας και είναι 5% ή 0,05 και είναι η πιθανότητα λάθους που επιτρέπεται στην ανάλυση και είναι το ανεκτό περιθώριο σφάλματος (Norusis 1997, Dennis and Duncan 2003).

Οι πίνακες που προέκυψαν από τους έλεγχους βρίσκονται στο Παράρτημα 2.

Όσο αφορά την επεξεργασία των αποτελεσμάτων οι τύποι των ερωτήσεων που υποβλήθηκαν σε στατιστική ανάλυση ήταν οι παρακάτω:

- Ερωτήσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες έπρεπε να επιλέξουν μία εναλλακτική μόνο από τις δυνατές απαντήσεις της ερώτησης. Τα αποτελέσματα σε αυτού του είδους τις ερωτήσεις έχουν μορφοποιηθεί σε κυκλικά διαγράμματα και ραβδογράμματα.
- Ερωτήσεις πολλαπλών απαντήσεων. Τα αποτελέσματα απεικονίζονται σε γραφήματα αλλά και κυκλικά διαγράμματα σε ποσοστιαίες αναλογίες.
- Ερωτήσεις ιεράρχησης των εναλλακτικών απαντήσεων. Στις ερωτήσεις αυτές οι ερωτώμενοι έπρεπε να ιεραρχήσουν κατά σημαντικότητα τις προτεινόμενες επιλογές. Στην ερώτηση υπήρχε επεξηγηματική σημείωση η οποία καθόριζε την κλίμακα σημαντικότητας.

Προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος επεξεργασίας των συγκεκριμένων ερωτήσεων και να αποδειχθεί η αξιοπιστία τους, παρακάτω αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο προέκυψαν τα αποτελέσματα.

Στις ερωτήσεις ιεράρχησης (Γ6,Ε1,Ε2,Ε4,Ε6 και Ε9) όλες οι εναλλακτικές κωδικοποιήθηκαν στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS ver 14.0. Ενώ η κλίμακα της ιεράρχησης κωδικοποιήθηκε με βαθμούς σημαντικότητας, πχ το ένα (1) αντιπροσωπεύει το πιο σημαντικό, το δύο (2) πολύ σημαντικό, το τρία (3) σημαντικό κ.ο.κ.

Από το πρόγραμμα SPSS προέκυψαν πίνακες συχνοτήτων για τη σημαντικότητα της κάθε εναλλακτικής. Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν νέοι πίνακες στους οποίους η συχνότητα της σημαντικότητας της κάθε εναλλακτικής πολλαπλασιάστηκε με την κωδικοποιημένη κλίμακα ιεράρχησης (1,2,3,4) με το '1' ως το πιο σημαντικό και το '4' ως καθόλου σημαντικό. Τα γινόμενα αυτά αθροίζονται και έτσι προκύπτει το άθροισμα της κάθε δυνατής εναλλακτικής. Στη συνέχεια μορφοποιήθηκαν σε ραβδογράμματα στα οποία, όπως προκύπτει και από την προηγούμενη ανάλυση, το μικρότερο άθροισμα έχει τη μεγαλύτερη σημαντικότητα (Μεϊμάρης 2006).

Για παράδειγμα στην ερώτηση Γ4 οι πίνακες έχουν τις παρακάτω μορφές:

**Πίνακας 2. Συχνότητες Σημαντικότητας ανά Εναλλακτική Λύση**

	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ			
Συχνότητα	Αγορά	Ανθρ.Δυναμικό	Περιβάλλον	Κοινωνία
Πολύ σημαντικό (1)	$X_1$	$\omega_1$	$\psi_1$	$\phi_1$
Σημαντικό (2)	$X_2$	$\omega_2$	$\psi_2$	$\phi_2$
Λίγο σημαντικό (3)	$X_3$	$\omega_3$	$\psi_3$	$\phi_3$
Καθόλου σημαντικό (4)	$X_4$	$\omega_4$	$\psi_4$	$\phi_4$

**Πίνακας 3. Βαθμοί Σημαντικότητας**

ΒΑΘΜΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ			
Αγορά	Ανθρ.Δυναμικό	Περιβάλλον	Κοινωνία
$1 \cdot X_1$	$1 \cdot \omega_1$	$1 \cdot \psi_1$	$1 \cdot \phi_1$
$2 \cdot X_2$	$2 \cdot \omega_2$	$2 \cdot \psi_2$	$2 \cdot \phi_2$
$3 \cdot X_3$	$3 \cdot \omega_3$	$3 \cdot \psi_3$	$3 \cdot \phi_3$
$4 \cdot X_4$	$4 \cdot \omega_4$	$4 \cdot \psi_4$	$4 \cdot \phi_4$
$\Sigma \chi$	$\Sigma \omega$	$\Sigma \psi$	$\Sigma \phi$

## 6. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από την έρευνα αυτή αφορούσαν την επωνυμία της επιχείρησης, το μέγεθός της, τη νομική της μορφή και τις δραστηριότητές της.

Οι επιχειρήσεις απάντησαν σε ερωτήσεις που αφορούν την ΕΚΕ. Όπως προαναφέρθηκε το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε τέσσερα μέρη (Παράρτημα 1).

Στο πρώτο μέρος οι επιχειρήσεις απάντησαν ερωτήσεις που αφορούν το περιβάλλον εργασίας. Ποιες δράσεις εφαρμόζουν σε σχέση με τους εργαζόμενους (πρόσθετες παροχές, ίσες ευκαιρίες, εκπαιδευτικά προγράμματα) και αν παρέχουν ευκαιρίες εργασίας σε ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες. Επίσης έπρεπε να καθορίσουν και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, αν αυτά υπάρχουν, κατά την εφαρμογή των δράσεων αυτών.

Στη συνέχεια υπήρχαν ερωτήσεις σχετικά με τις πολιτικές προστασίας περιβάλλοντος: αν έχουν προσπαθήσει να μειώσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στο περιβάλλον, αν έχουν εξοικονομήσει χρήματα μειώνοντας την περιβαλλοντική τους επίδραση, αν λαμβάνουν υπόψη τις πιθανές επιπτώσεις που έχει στο περιβάλλον ένα νέο προϊόν και ποιες τεχνικές χρησιμοποιούν ώστε να τις μειώσουν. Επίσης δήλωσαν ποια συστήματα πιστοποίησης χρησιμοποιούν και αν μια επιχείρηση είναι ανταγωνιστικότερη σε σχέση με τις άλλες, αν χρησιμοποιεί τεχνικές παραγωγής προϊόντων που δε βλάπτουν το περιβάλλον. Ενώ στο τέλος του δεύτερου μέρους έπρεπε να ιεραρχήσουν τις σημαντικότερες δυσμενείς επιδράσεις των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον.

Στο κομμάτι που αφορά τις πολιτικές αγοράς οι επιχειρήσεις απάντησαν στο αν καταγράφονται παράπονα των πελατών τους με συστηματικό τρόπο, αν ενημερώνουν τα ενδιαφερόμενα μέρη (πελάτες, μετόχους, προμηθευτές, εργαζόμενους κτλ) για τις εφαρμογές ΕΚΕ που ακολουθούν, καθώς και αν παρέχουν ακριβείς πληροφορίες στις ετικέτες των προϊόντων για τον τρόπο με τον οποίο τα επεξεργάζονται.

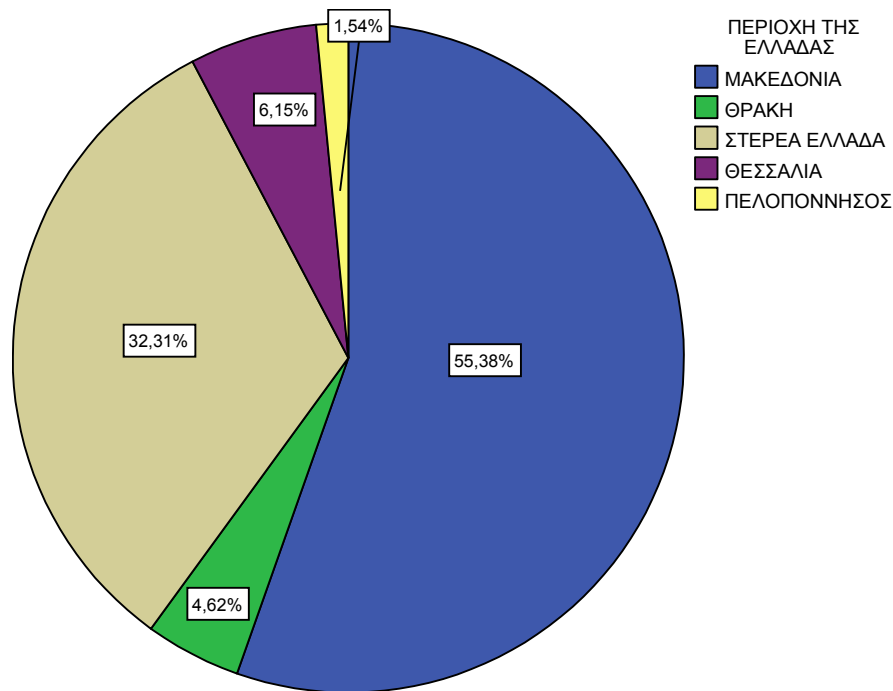
Στο τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου καταγράφηκαν διάφορες στάσεις και απόψεις σχετικά με το ποιες θεωρούν ότι είναι οι σημαντικότερες δράσεις της ΕΚΕ, οι σημαντικότεροι τομείς της ΕΚΕ, τα σημαντικότερα επιχειρησιακά οφέλη από την εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ. Επίσης έπρεπε να αξιολογήσουν το επίπεδο στο οποίο

βρίσκονται με βάση τις εφαρμογές της ΕΚΕ, να προσδιορίσουν το ποσοστό των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν πρακτικές ΕΚΕ, καθώς και το ποσοστό του τζίρου που δαπανούν για τις εφαρμογές αυτές. Έπρεπε να κατατάξουν με σειρά σημαντικότητας τους παράγοντες που θεωρούν αποτρεπτικούς για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ αλλά και αυτούς που λειτουργούν ενθαρρυντικά. Τέλος απάντησαν στο κατά πόσο επηρεάζονται συγκεκριμένα από το κόστος αλλά και από τα έμμεσα οφέλη ώστε να εφαρμόσουν δράσεις ΕΚΕ.

## 7.ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

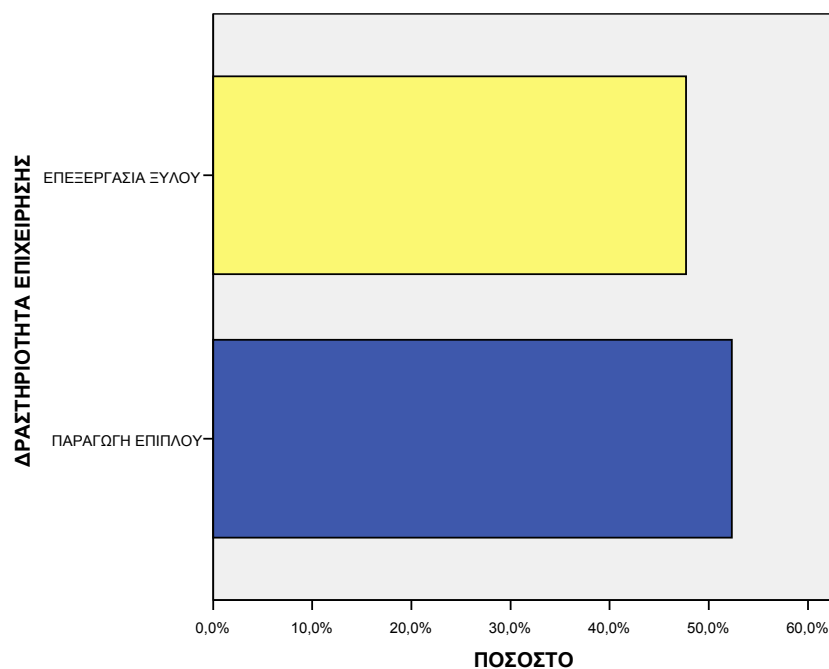
### 7.1 Το προφίλ των επιχειρήσεων της έρευνας

Από τις 69 επιχειρήσεις της έρευνας το 55,4% έχει ως έδρα τη Μακεδονία, το 32,3% τη Στερεά Ελλάδα ενώ ακολουθούν με 6,2%, 4,6% και 1,5% η Θεσσαλία, η Θράκη και η Πελοπόννησος αντίστοιχα (Σχήμα 2).



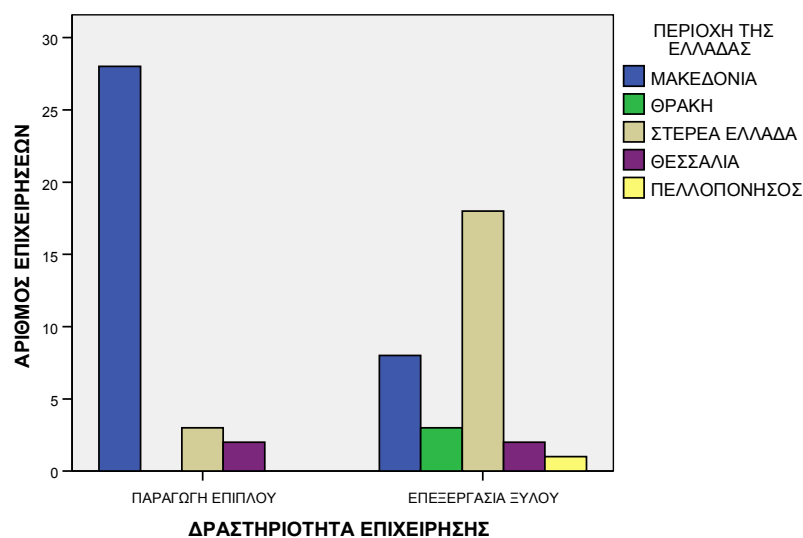
Σχήμα 2. Περιοχή έδρας των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου

Οι επιχειρήσεις αυτές κατανέμονται ανάλογα με τις δραστηριότητες τους σε επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και σε επιχειρήσεις παραγωγής επίπλου, με τις δεύτερες να υπερτερούν ελάχιστα, όπως φαίνεται στο Σχήμα 3 (επεξεργασία ξύλου 49,23%, παραγωγή επίπλου 50,76%)



**Σχήμα 1. Κατανομή των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου ανάλογα με τη δραστηριότητα τους**

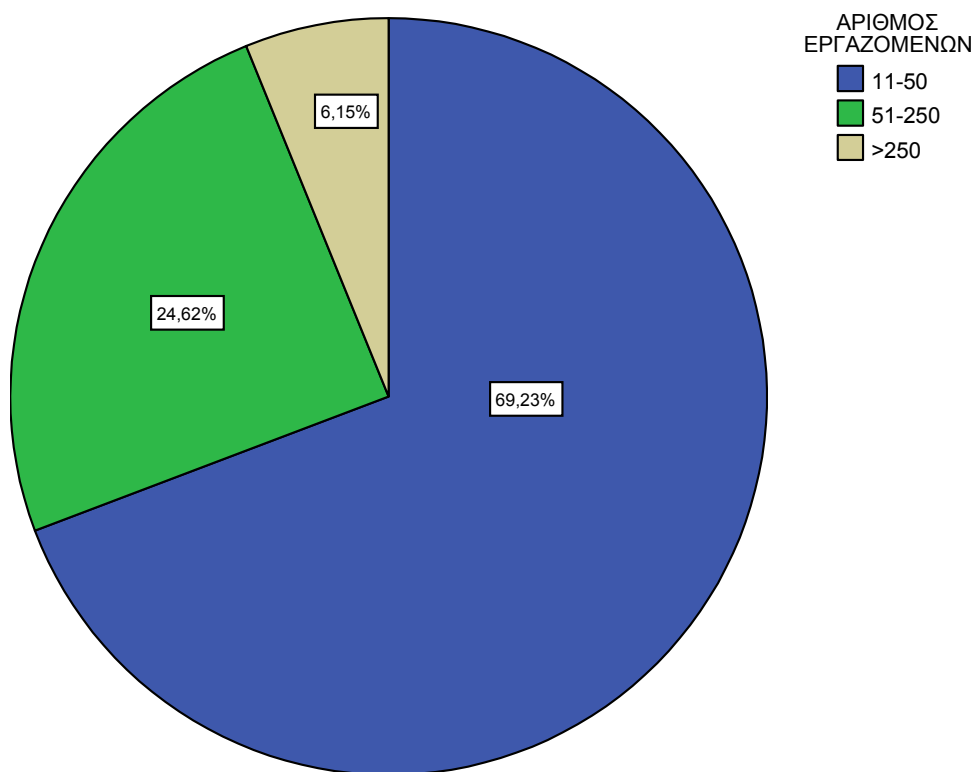
Στο Σχήμα 4 διακρίνουμε το διαχωρισμό των επιχειρήσεων ανά δραστηριότητα και περιοχή. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων παραγωγής επίπλου βρίσκεται στη Μακεδονία, ενώ της επεξεργασίας ξύλου στη Στερεά Ελλάδα.



**Σχήμα 2. Δραστηριότητα επιχειρήσεων ξύλου -επίπλου ανά περιοχή**

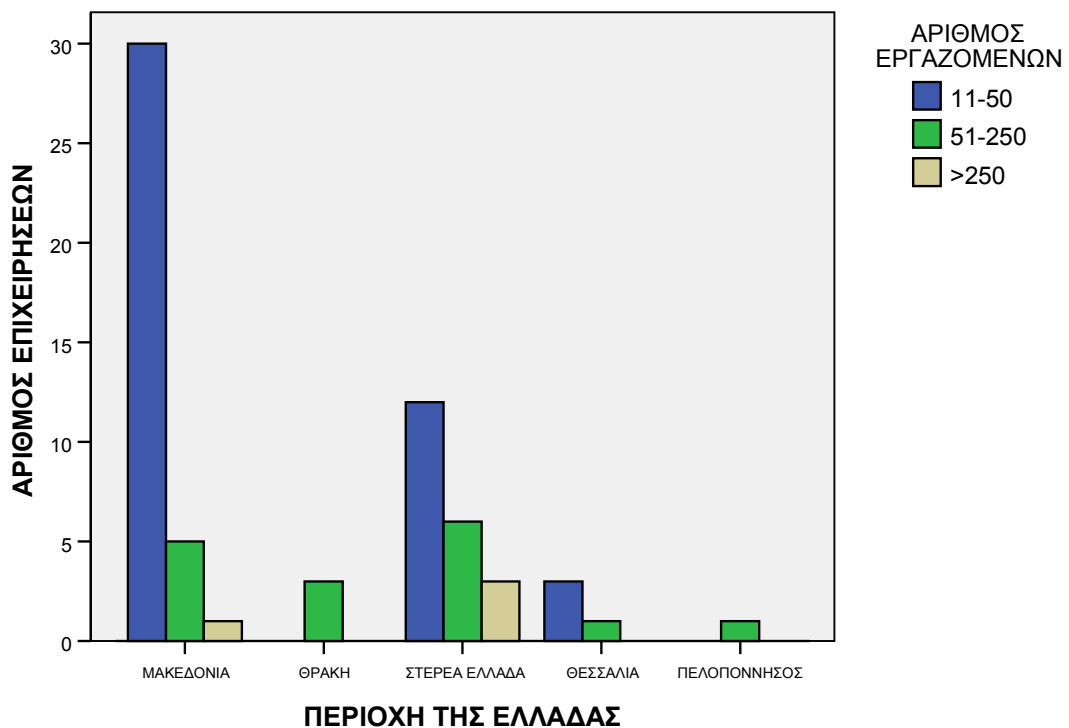


Η κατανομή του αριθμού των εργαζομένων φαίνεται στο Σχήμα 5. Από τις 69 επιχειρήσεις, το 69,23% απασχολεί 11-50 εργαζόμενους, 24,62% από 51-250 εργαζόμενους και το 6,15% πάνω από 250 εργαζόμενους .



**Σχήμα 3. Συνολικός αριθμός εργαζομένων στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου**

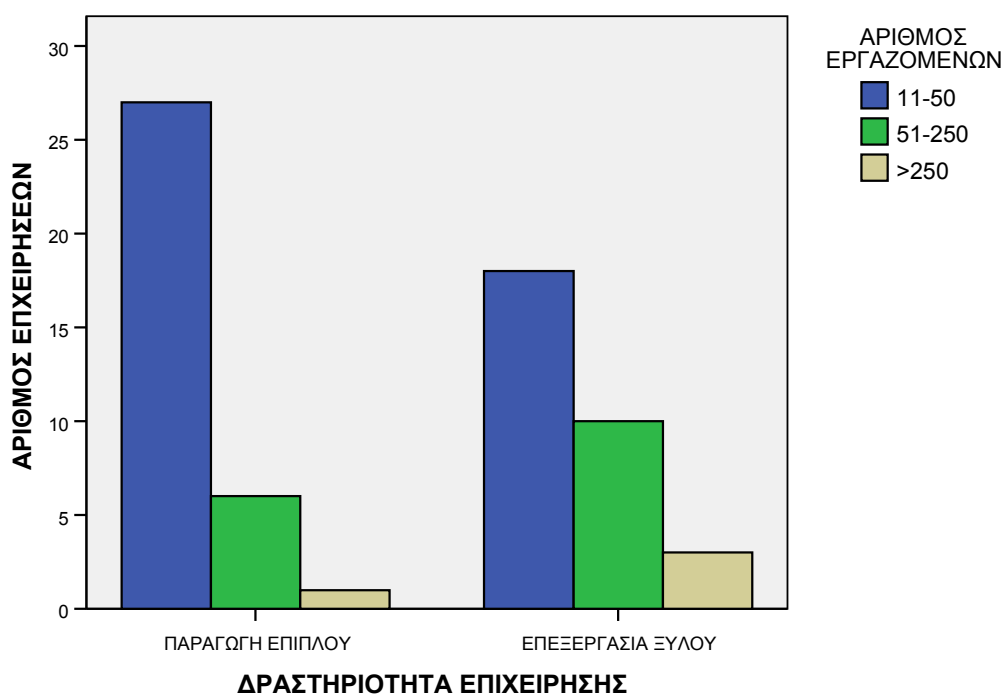
Στο Σχήμα 6 φαίνεται με ποιον τρόπο διαμορφώνεται η κατανομή του αριθμού των εργαζομένων ανά περιοχή. Η πλειοψηφία των μικρών επιχειρήσεων βρίσκεται στη Μακεδονία και τη Στερεά Ελλάδα. Επίσης οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις του δείγματος εντοπίζονται στις ίδιες περιοχές. Στη Θράκη και στην Πελοπόννησος εντοπίζονται μόνο επιχειρήσεις που απασχολούν 51-250 εργαζόμενους.



Σχήμα 4. Μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου ανά περιοχή

Η κατανομή του μεγέθους των επιχειρήσεων ανά κλάδο φαίνεται στο Σχήμα 7. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή επίπλου είναι στην πλειοψηφία τους μικρές όπως και αυτές που δραστηριοποιούνται στην επεξεργασία του ξύλου. Στον κλάδο της επεξεργασίας ξύλου, η συμμετοχή των μεσαίων και των μεγάλων επιχειρήσεων στο δείγμα, είναι μεγαλύτερη (26,1%) από αυτή των μικρών (23,1%).

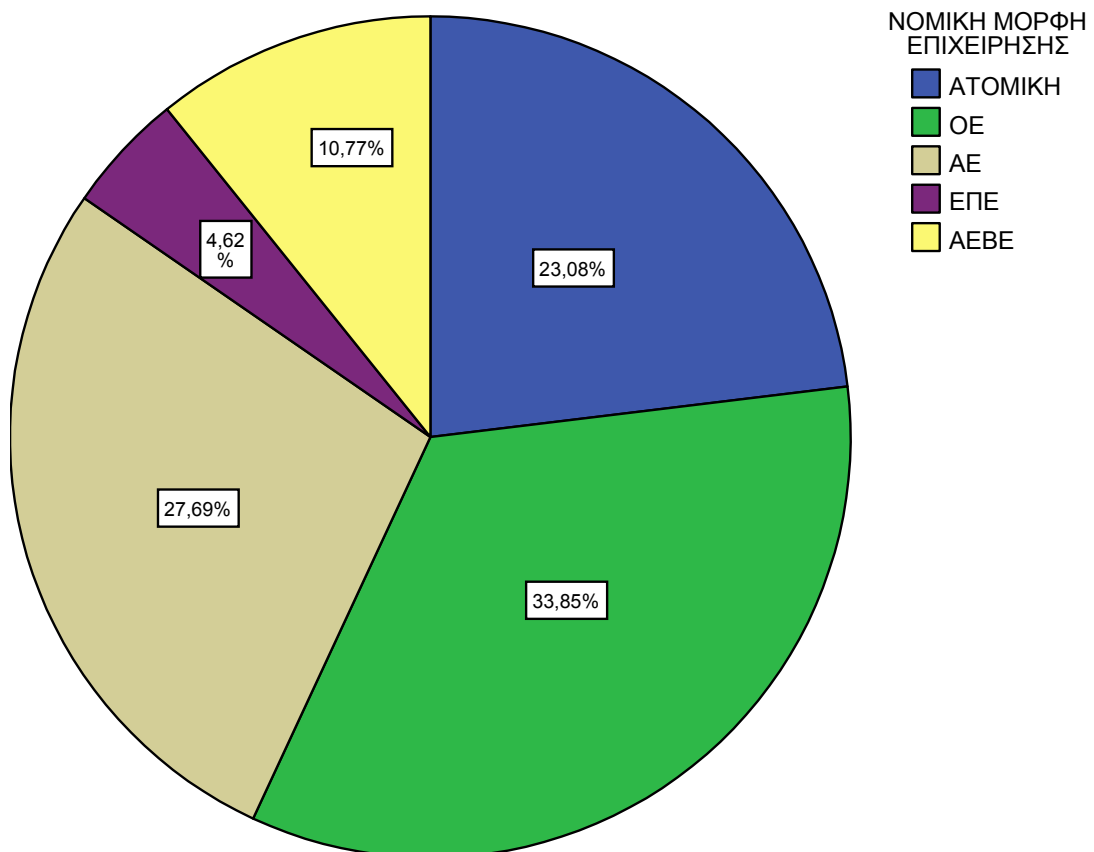
Η διαφορά μεταξύ τους είναι ότι στον τομέα της επεξεργασίας επίπλου οι μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις (από 51 έως πάνω από 250 εργαζόμενους) είναι περισσότερες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι επιχειρήσεις επίπλου στην Ελλάδα είναι κυρίως ατομικές, οικογενειακού τύπου και μικρές βιοτεχνίες.



**Σχήμα 5. Συσχέτιση δραστηριότητας επιχείρησης ξύλου - επίπλου και αριθμού εργαζομένων**

Όσο αφορά τη νομική μορφή της επιχείρησης, η οποία περιγράφεται αναλυτικά στο Σχήμα 8, οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι Ο.Ε. (33,85%) ενώ ακολουθούν οι Α.Ε. (27,69%) και οι ατομικές (23,08%). Τα μικρότερα ποσοστά παρουσιάζουν οι ΑΕΒΕ και οι ΕΠΕ.

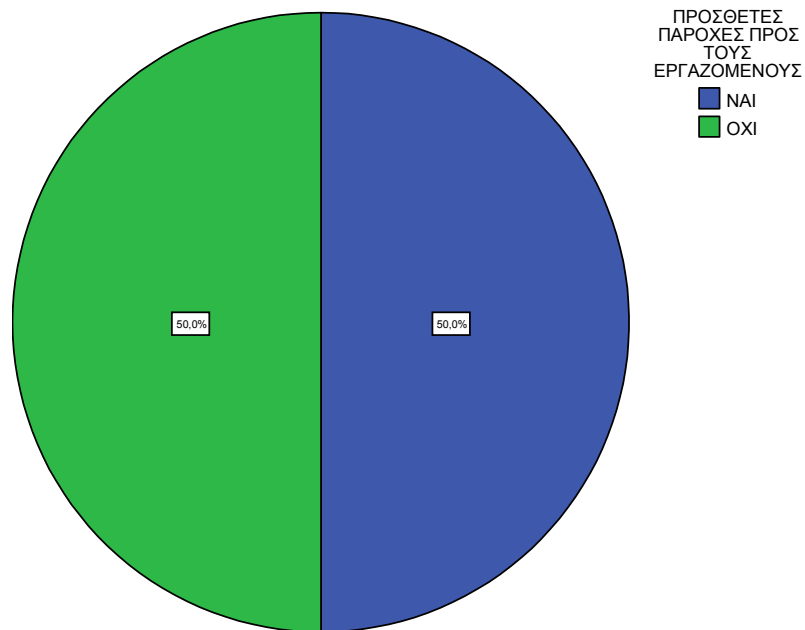
Οι καθαρά προσωπικές νομικές μορφές εταιρειών, Ο.Ε. και Ατομική, χαρακτηρίζουν το 57%, περίπου, του δείγματος γεγονός που οφείλεται στο υψηλό ποσοστό (69,23%) των μικρών επιχειρήσεων (Σχήμα 5).



Σχήμα 6. Νομική μορφή επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου

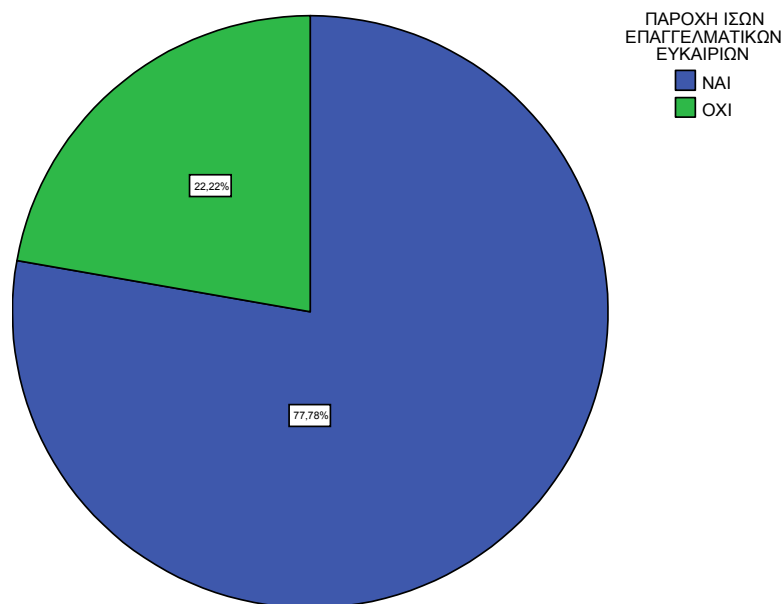
## 7.2 Το περιβάλλον εργασίας των επιχειρήσεων

Με βάση την πρώτη ερώτηση (Ερώτηση Β1) οι επιχειρήσεις καλούνται να δηλώσουν ποιες δράσεις ΕΚΕ υπέρ των εργαζομένων εφαρμόζουν στην επιχείρησή τους ή προτίθενται να εφαρμόσουν. Οι πρόσθετες παροχές προς τους εργαζομένους (πρόσθετη ασφάλιση, άτοκα δάνεια, επιδότηση γεύματος, μεταφορά εργαζομένων, πρόσθετη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) εφαρμόζονται από τις μισές επιχειρήσεις του δείγματος (Σχήμα 9).



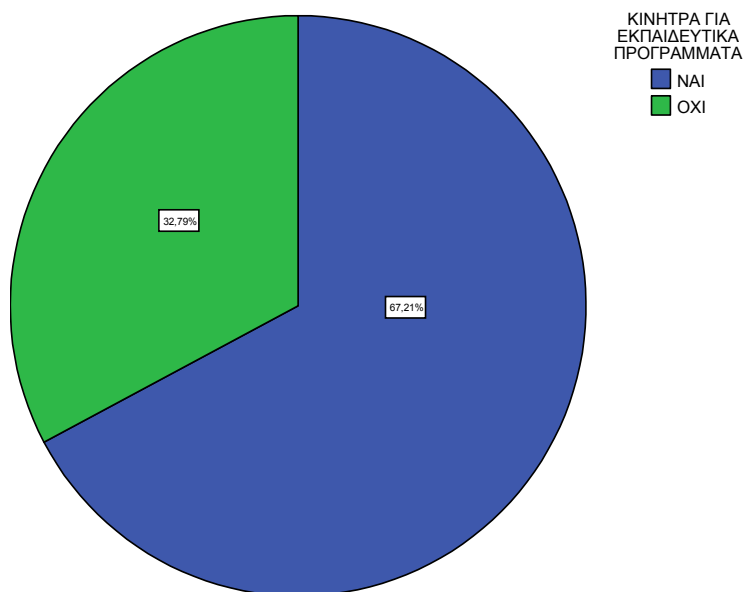
Σχήμα 7. Πρόσθετες παροχές προς τους εργαζομένους ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου

Οι ίσες επαγγελματικές ευκαιρίες εφαρμόζονται από την πλειοψηφία των ερωτώμενων (77,8%) και συγκεκριμένα στο μεγαλύτερο ποσοστό από όλες τις υπόλοιπες δράσεις (Σχήμα 10).



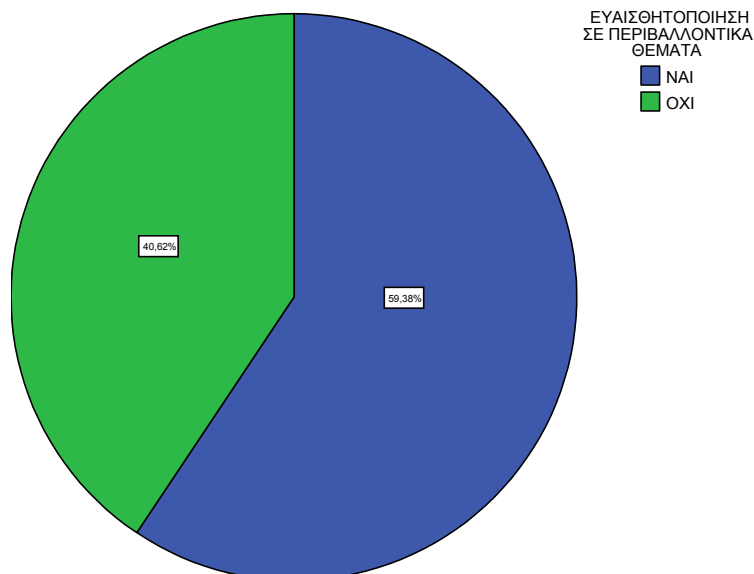
**Σχήμα 8. Παροχή ίσων επαγγελματικών ευκαιριών ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου**

Τα δύο τρίτα, περίπου, των επιχειρήσεων δίνουν κίνητρα στους υπαλλήλους τους ώστε να πραγματοποιήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα (Σχήμα 11).



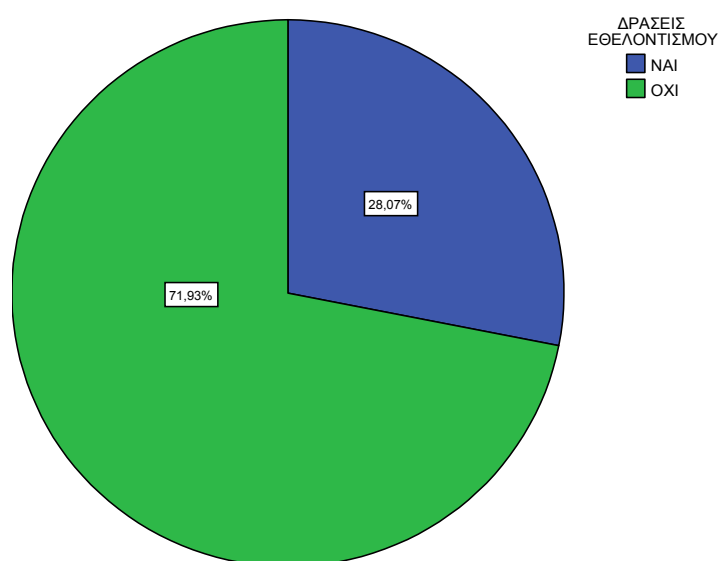
**Σχήμα 9. Κίνητρα για εκπαιδευτικά προγράμματα ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου**

Το 60%,σχεδόν, των επιχειρήσεων ευαισθητοποιούνται σε περιβαλλοντικά θέματα όπως ανακύκλωση μέσα στην επιχείρηση και περιβαλλοντική εκπαίδευση των εργαζομένων (Σχήμα 12).



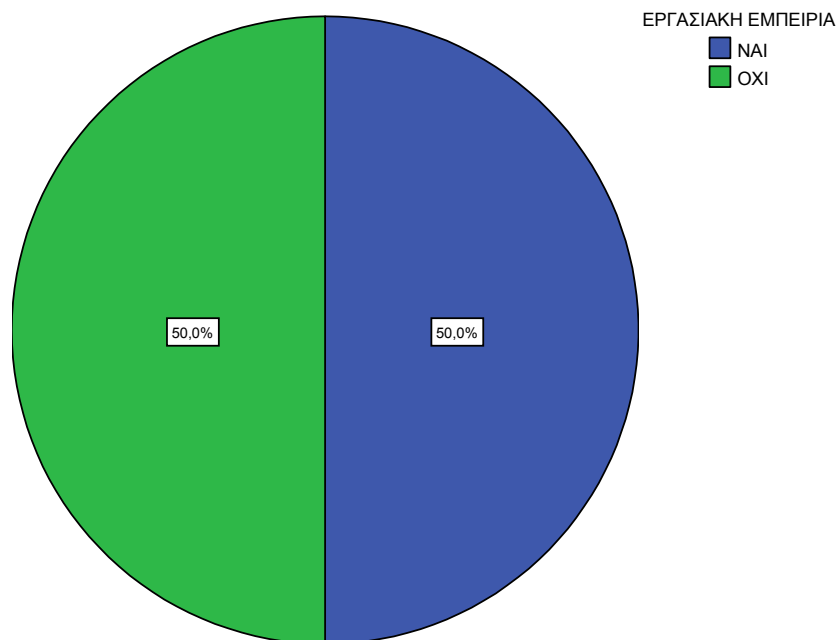
**Σχήμα 10. Ευαισθητοποίηση επί περιβαλλοντικών θεμάτων ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου**

Οι δράσεις εθελοντισμού, όπως η εθελοντική αιμοδοσία, έχουν το μικρότερο ποσοστό εφαρμογής από τις επιχειρήσεις. Μόνο το 28,07% είναι θετικό στην εφαρμογή τέτοιων δράσεων (Σχήμα 13).



**Σχήμα 11. Δράσεις εθελοντισμού ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου**

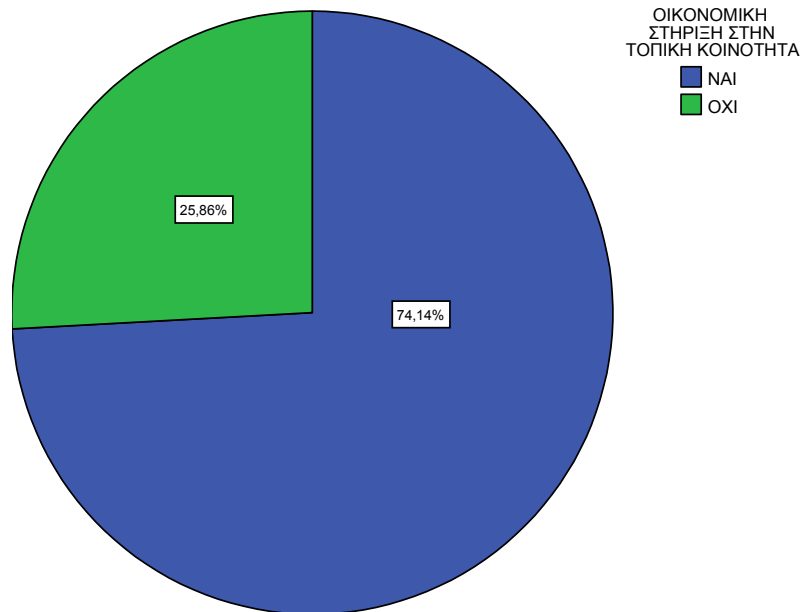
Στο Σχήμα 14 φαίνεται πως το 50% των επιχειρήσεων προσφέρουν ευκαιρίες εκπαίδευσης για τα άτομα της τοπικής κοινωνίας σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ ή με εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Αλλά πρέπει να επισημανθεί ότι αυτή είναι η δράση κατά την οποία αντιμετωπίζονται και οι περισσότερες δυσκολίες. Οι επιχειρήσεις επισημαίνουν την προβληματική συνεργασία με τους σχετικούς φορείς, αφού θεωρούν ακατάλληλα τα άτομα που τους προτείνουν για εργασία ή ότι δεν υπάρχουν κατάλληλες κρατικές επιδοτήσεις προκειμένου να παρατείνουν την εργασία των ατόμων στην επιχείρηση.



**Σχήμα 12. Ευκαιρίες εκπαίδευσης για τα άτομα της τοπικής κοινωνίας στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου**



Τέλος, όσο αφορά την οικονομική στήριξη σε δραστηριότητες της τοπικής κοινωνίας με χορηγίες, δωρεές κτλ οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται σε ποσοστό 74% (Σχήμα 15).



**Σχήμα 13. Οικονομική στήριξη σε δραστηριότητες της τοπικής κοινότητας ως δράση ΕΚΕ των επιχειρήσεων ξύλου επίπλου**

Όσες επιχειρήσεις δεν εφαρμόζουν κάποια από τις παραπάνω δράσεις έχουν δηλώσει πως προτίθενται να τις εφαρμόσουν στο άμεσο μέλλον, χωρίς να γίνεται σαφές το χρονικό διάστημα στο οποίο θα γίνει αυτό. Η πρόθεσή τους αυτή θεωρείται, προφανώς, θετικό στοιχείο .

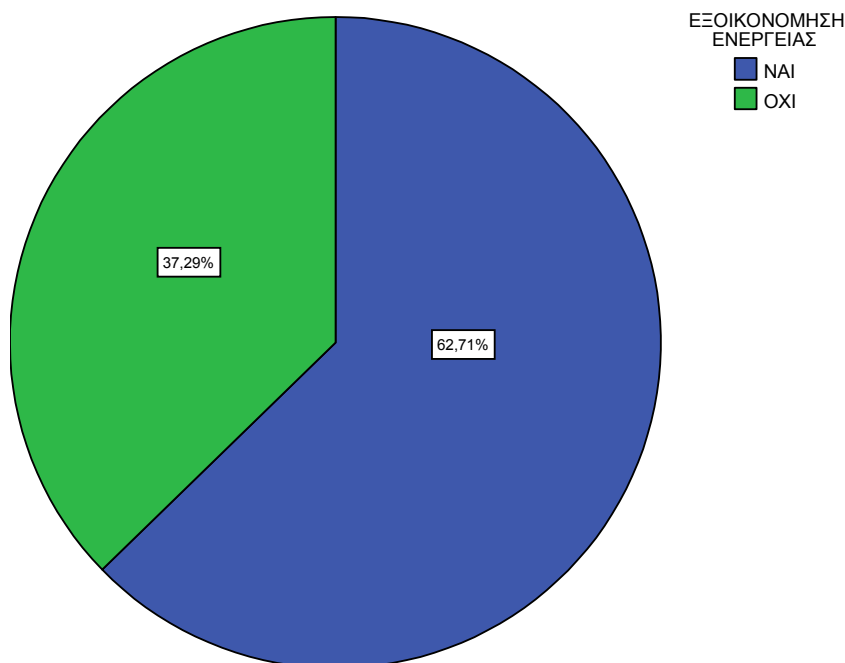
Αν λάβουμε υπόψη και τις επιχειρήσεις που ήδη εφαρμόζουν δράσεις ΕΚΕ που αφορούν τους εργαζομένους, σε συνδυασμό με αυτές που έχουν την πρόθεση εφαρμογής, προκύπτει ότι σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους την εσωτερική διάσταση της ΕΚΕ σε σχέση με το περιβάλλον εργασίας.

### 7.3 Πολιτικές προστασίας περιβάλλοντος

Στην ερώτηση «Έχετε προσπαθήσει να μειώσετε τις τυχόν δυσμενείς επιδράσεις της επιχείρησής σας στο περιβάλλον» (Ερώτηση Γ1), η πλειοψηφία των επιχειρήσεων έχει απαντήσει ότι εξοικονομεί ενέργεια, με ποσοστό περίπου 62% (Σχήμα 16) και υπήρχε πλήρης συμφωνία ως προς τον τρόπο ο οποίος είναι η χρήση των υπολείμματα της παραγωγής ως ενέργεια.

Η στάση αυτή των επιχειρήσεων οφείλεται στο γεγονός ότι το πριονίδι θεωρήθηκε από τις προηγούμενες ως το μοναδικό υπόλειμμα παραγωγής.

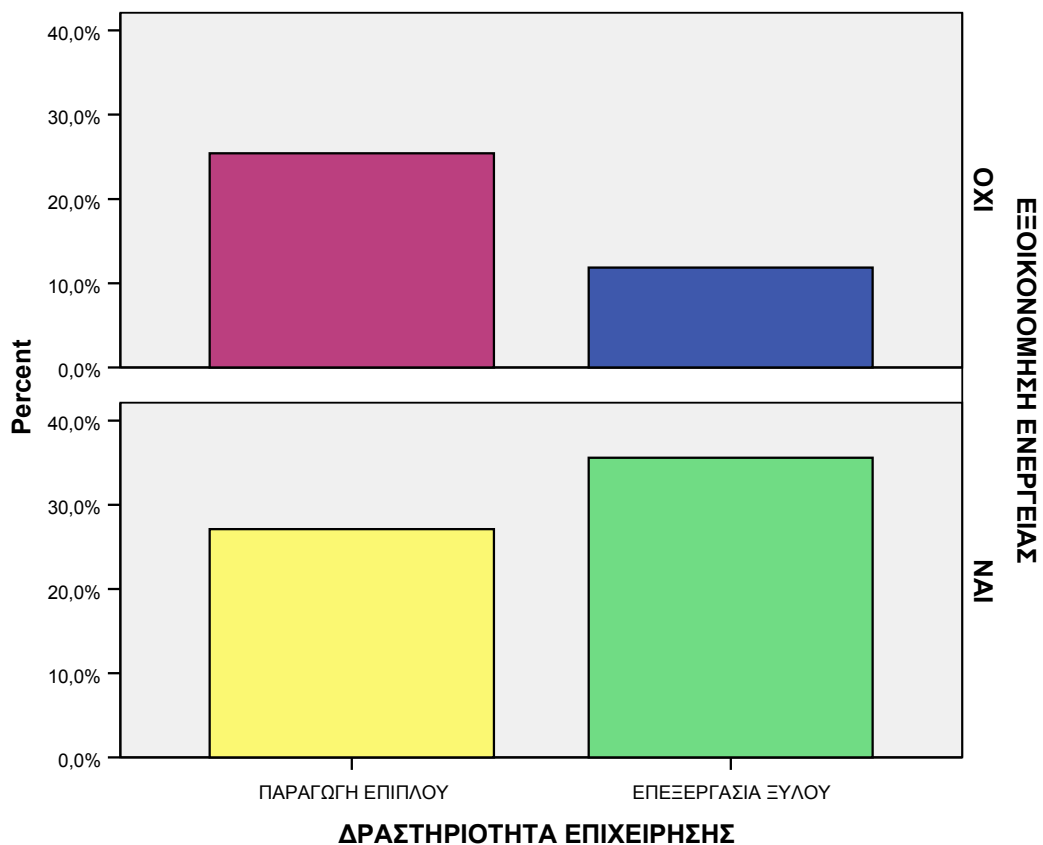
Βέβαια υπάρχουν και ορισμένες από τις μεγάλες επιχειρήσεις του δείγματος οι οποίες έχουν την πρόθεση να χρησιμοποιήσουν και φωτοβολταϊκά, αλλά εξαιτίας του υψηλού τους κόστους, αυτή παραμένει ως μελλοντικό πλάνο. Επίσης ορισμένες επιχειρήσεις δήλωσαν πως αν υπήρχαν ευνοϊκοί όροι από το κράτος, όπως επιχορηγήσεις ή μείωση φορολογίας θα ήταν πρόθυμες να χρησιμοποιήσουν φωτοβολταϊκά ή κάποιο άλλο μέσο εξοικονόμησης ενέργειας. Υπάρχει όμως και μια περίπτωση κατά την οποία επιχείρηση εγκατέλειψε την προσπάθεια εγκατάστασης φωτοβολταϊκών εξαιτίας της γραφειοκρατίας που συνάντησε.



Σχήμα 14. Εξοικονόμηση ενέργειας προκειμένου να μειωθούν οι δυσμενείς επιδράσεις των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον

Από το Σχήμα 17 φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου εξοικονομούν ενέργεια σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις επιχειρήσεις επίπλου. Γεγονός που οφείλεται στην καλύτερη οργάνωση σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας, όπως για παράδειγμα η εκμετάλλευση των υπολειμμάτων παραγωγής. Στις επιχειρήσεις ξύλου το πριονίδι χρησιμοποιείται σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τις επιχειρήσεις επίπλου.

Οι επιχειρήσεις επίπλου έχουν περίπου το ίδιο ποσοστό θετικών και αρνητικών απαντήσεων στην εξοικονόμηση ενέργειας.

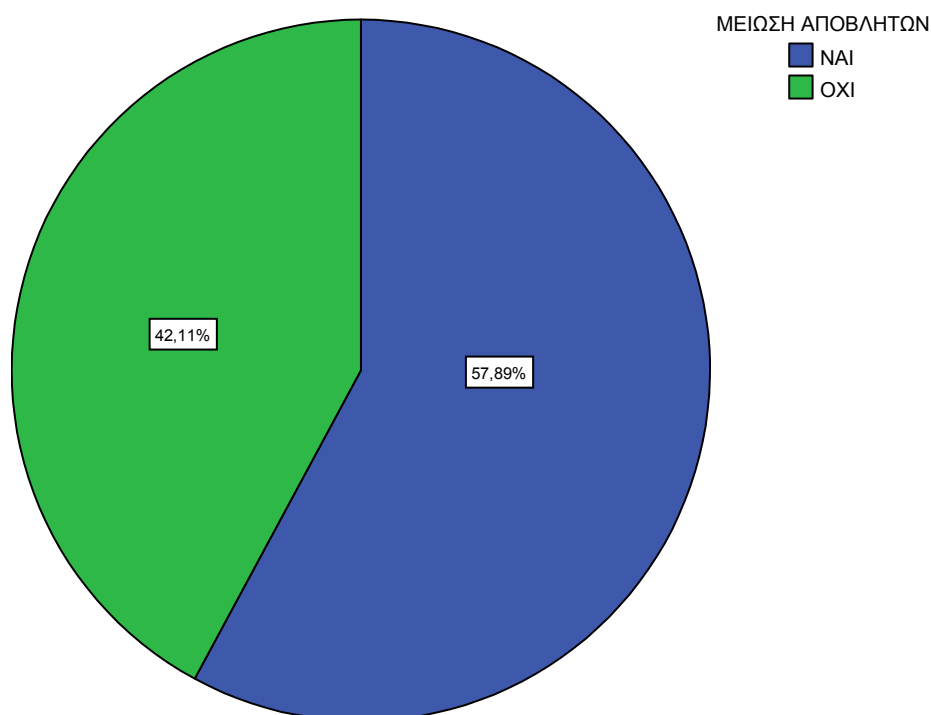


**Σχήμα 15. Εξοικονόμηση ενέργειας, με στόχο τη μείωση δυσμενών επιδράσεων στο περιβάλλον στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου**

Όσον αφορά τη μείωση των αποβλήτων, περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις δηλώνουν ότι (57,89%) (Σχήμα 18) έχουν προσπαθήσει να μειώσουν τα απόβλητά τους, είτε επαναχρησιμοποιώντας τα για τις ανάγκες της ίδιας της επιχείρησης (παραγωγή ενέργειας, μετατροπή σε νέα προϊόντα) είτε με την πώλησή τους σε άλλες επιχειρήσεις ως βοηθητικές ύλες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι υπόλειμμα της ξυλείας είναι κυρίως το πριονίδι, το οποίο μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους, όπως πχ με την καύση του για ενέργεια, μέχρι τη χρήση του για λίπασμα σε γεωργικές καλλιέργειες.

Το πριονίδι αντιμετωπίστηκε από τους ερωτώμενους και ως υπόλειμμα και ως απόβλητο, αφού δηλώνουν ότι η επεξεργασία του ξύλου σε επιμέρους προϊόντα δεν έχει απόβλητα. Όταν αναφέρθηκαν οι εμποτιστικές ουσίες, τα βερνίκια και άλλες χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία παραγωγής, οι ερωτώμενοι δήλωσαν πως χρησιμοποιούν μόνο φιλικές προς το περιβάλλον ουσίες, γεγονός το οποίο δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί πλήρως.

Επίσης υπήρξαν 2 επιχειρήσεις οι οποίες δήλωσαν ότι υποχρεώθηκαν και στην εφαρμογή βιολογικού καθαρισμού, μετά από πιέσεις της τοπικής κοινωνίας.



**Σχήμα 16. Η μείωση αποβλήτων ως δράση προκειμένου να μειωθούν οι δυσμενείς επιδράσεις των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον**

Μετά από έλεγχο ανάλογα με τη δραστηριότητα προέκυψε ότι οι επιχειρήσεις παραγωγής ξύλου θεωρούν ότι μειώνουν τα απόβλητά τους προκειμένου να μειωθούν οι περιβαλλοντικές τους επιδράσεις, σε μεγαλύτερο βαθμό από αυτές του επίπλου.

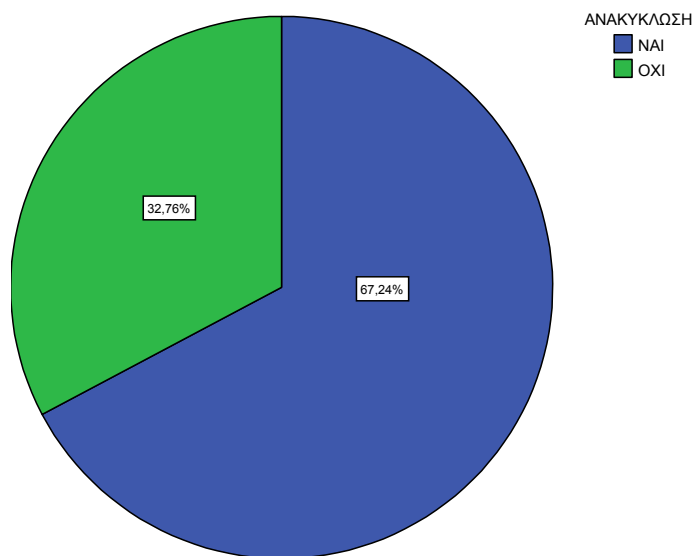
**Πίνακας 4. Η μείωση των αποβλήτων και δραστηριότητα επιχείρησης**

		ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΟ
		ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΠΛΟΥ	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΞΥΛΟΥ	
ΜΕΙΩΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	ΝΑΙ	15	18	33
	ΟΧΙ	16	8	24
ΣΥΝΟΛΟ		31	26	57

Σε πολύ μεγάλο ποσοστό (67,2%) οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την ανακύκλωση (Σχήμα 19), κυρίως μέσω της επαναχρησιμοποίησης των υπολειμμάτων παραγωγής σε νέα προϊόντα όπως το αφρολέξ που περισσεύει από τα έπιπλα σε μαξιλάρια και το πριονίδι σε μορισσανίδες.

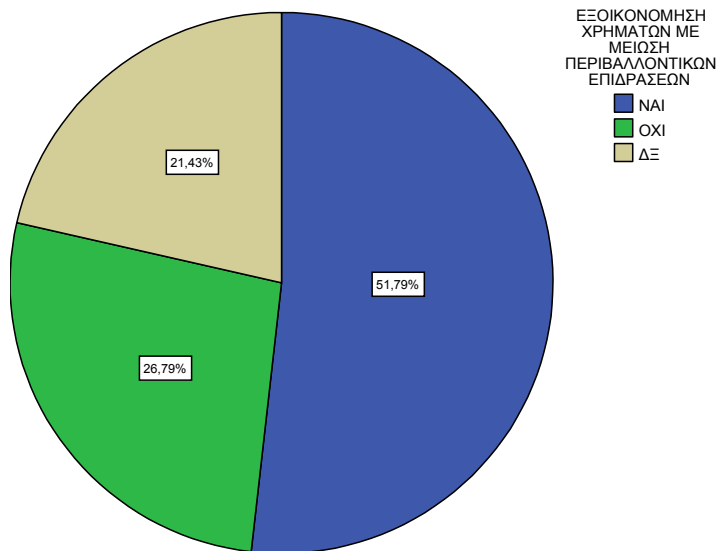
Η ανακύκλωση επίσης εφαρμόζεται και μέσα στην ίδια την επιχείρηση με τη μορφή της ανακύκλωσης συσκευασιών. Τουλάχιστον οι μισές επιχειρήσεις έχουν εφαρμόσει συστηματικά την ανακύκλωση χαρτιού, ενώ σκέφτονται να επεκταθούν και σε άλλα υλικά.

Δεν έχει όμως προχωρήσει καθόλου η ανακύκλωση για ογκώδη αντικείμενα όπως έπιπλα, μαξιλάρια, στρώματα καθώς οι επιχειρήσεις δεν έχουν σκεφτεί ακόμα κάποιο τρόπο να εκμεταλλευτούν τα αντικείμενα αυτά μετά την πρώτη χρήση τους.



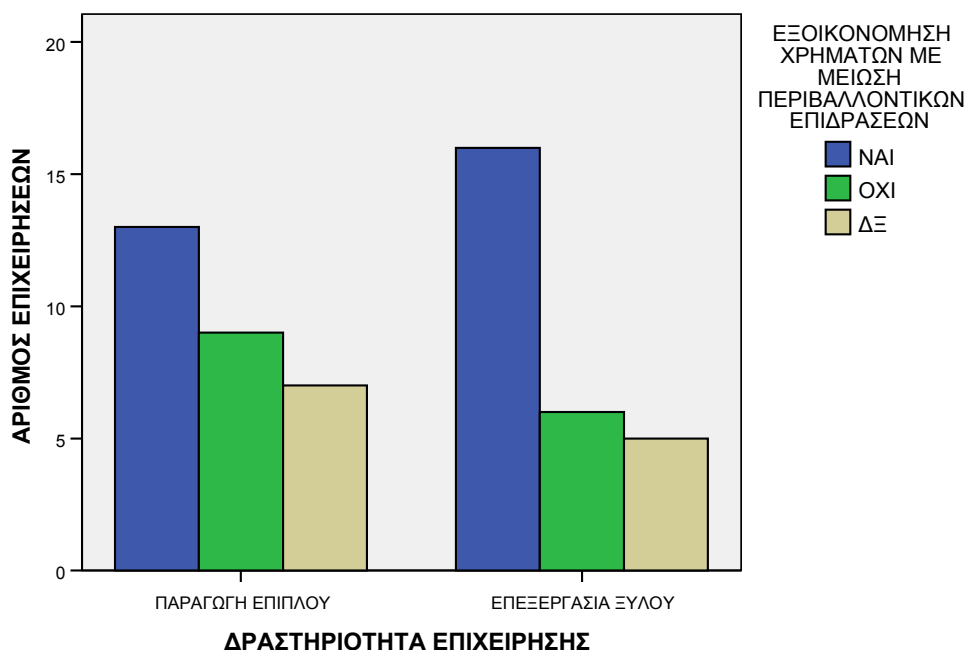
**Σχήμα 17. Η ανακύκλωση ως δράση για τη μείωση των δυσμενών επιδράσεων των επιχειρήσεων ξύλου -επίπλου στο περιβάλλον**

Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης οι επιχειρήσεις ρωτήθηκαν αν έχουν εξοικονομήσει χρήματα μειώνοντας την περιβαλλοντική τους δυσμενή επίδραση με τρόπους όπως η ανακύκλωση, μείωση κατανάλωσης ενέργειας (Ερώτηση Γ2). Αρνητικά απαντά μόνο το 26,8% το οποίο είναι σχεδόν το μισό ποσοστό από αυτό των θετικών απαντήσεων (51,8%) (Σχήμα 20). Ποσοστό πολύ ενθαρρυντικό αφού αυτός είναι ένας άμεσος τρόπος για να εφαρμοστούν δράσεις ΕΚΕ οι οποίες προστατεύουν το περιβάλλον.



**Σχήμα 18. Εξοικονόμηση χρημάτων λόγω μείωσης περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου**

Αν συσχετίσουμε την εξοικονόμηση χρημάτων η οποία προκύπτει με μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων με το είδος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων (Σχήμα 21), φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου θεωρούν ότι εξοικονομούν χρήματα, αν μειώσουν τις περιβαλλοντικές τους επιδράσεις, με μεγαλύτερη συχνότητα απ' ό τι οι αντίστοιχες του κλάδου επίπλων (18 έναντι 11, από τις 69).

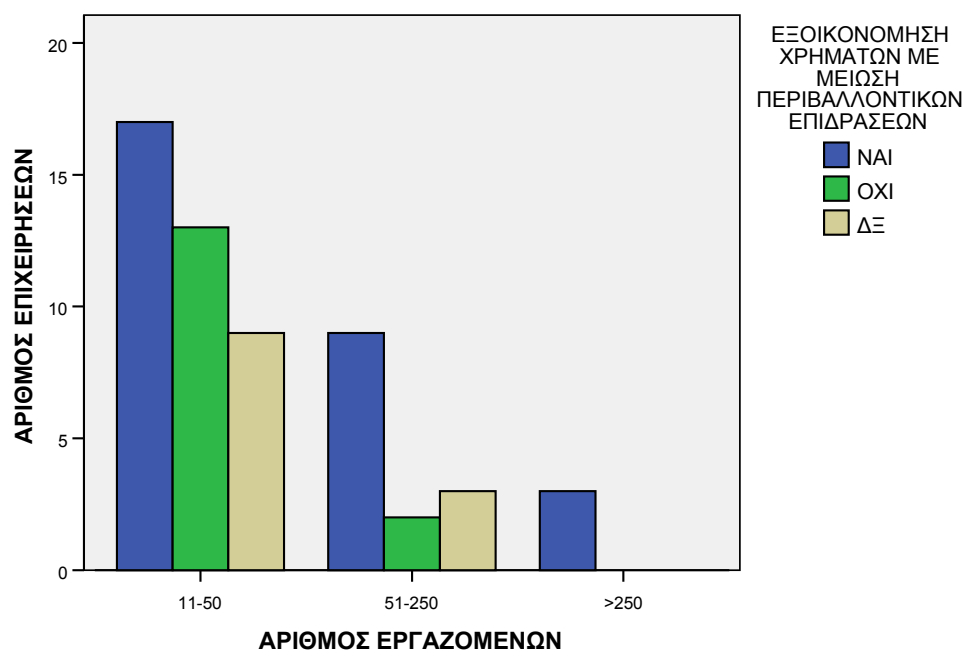


**Σχήμα 19. Δραστηριότητα της επιχείρησης και εξοικονόμηση χρημάτων με μείωση περιβαλλοντικών επιδράσεων**

Από τον έλεγχο προκύπτει ότι η τιμή του  $\chi^2=1,174$ , οι βαθμοί ελευθερίας είναι 2 και η σημαντικότητα εκτιμάται 0,555, αφού  $0,555 > 0,05$ , οι μεταβλητές (δραστηριότητα επιχείρησης και εξοικονόμηση χρημάτων) είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

Από το Σχήμα 22 προκύπτει ότι όλες οι επιχειρήσεις ανεξάρτητα δυναμικότητας θεωρούν ότι μπορούν να εξοικονομήσουν χρήματα με τη μείωση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων. Αλλά πρέπει επίσης να τονιστεί ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις του δείγματος βρίσκονται σε πλήρη συμφωνία στο συγκεκριμένο θέμα. Τα δύο αυτά συμπεράσματα είναι πολύ σημαντικά, αφού ένας σπουδαίος παράγοντας για τη λειτουργία της επιχείρησης, όπως η εξοικονόμηση χρημάτων, μπορεί να συνδυαστεί με τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να αποτελέσει ερέθισμα περαιτέρω εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ.

Από τον έλεγχο  $\chi^2$  προκύπτει ότι οι δύο μεταβλητές (μέγεθος επιχείρησης και εξοικονόμηση χρημάτων) είναι ανεξάρτητες, με τιμή σημαντικότητας 0,266, για  $\chi^2=5,212$  με 4 βαθμούς ελευθερίας.

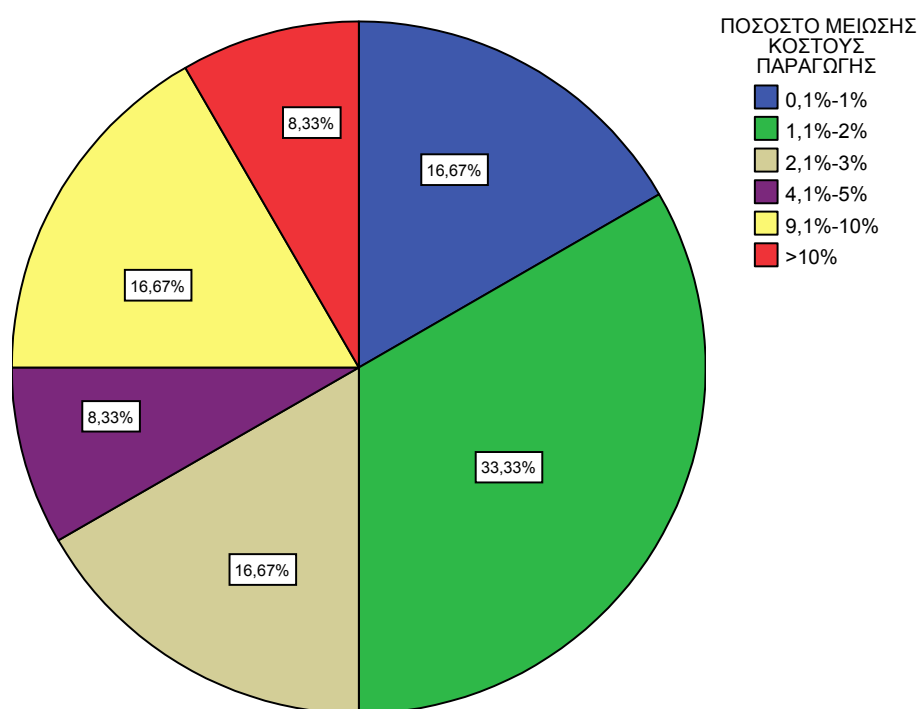


**Σχήμα 20. Μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου και εξοικονόμηση χρημάτων λόγω μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιχειρήσεων**



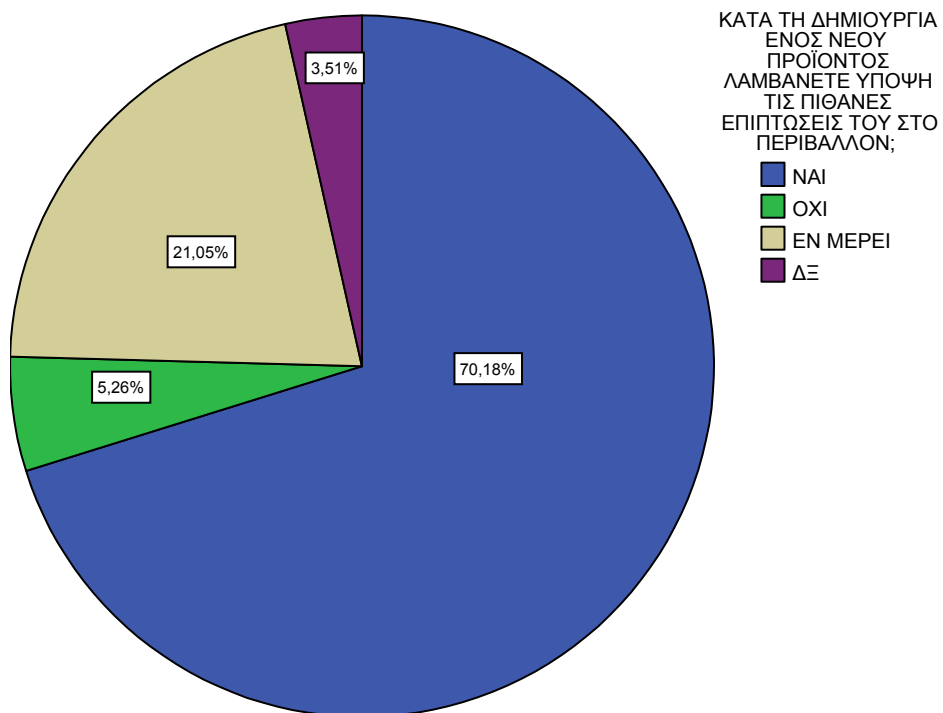
Όταν όμως οι επιχειρήσεις έπρεπε να προσδιορίσουν το ποσοστό που πιστεύουν ότι μειώνεται το κόστος παραγωγής (Ερώτηση Γ2α), στην περίπτωση που μειώνουν τις περιβαλλοντικές τους επιδράσεις, οι περισσότερες επιχειρήσεις (57 από τις 69) δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν το ποσοστό αυτό. Αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι, η ερώτηση ήταν ανοιχτού τύπου και οι τιμές έπρεπε να καθοριστούν από τους ερωτηθέντες.

Από το Σχήμα 23 προκύπτει ότι οι περισσότερες απαντήσεις, 67% από τις συνολικά 12 που δόθηκαν, συγκεντρώνονται στα ποσοστά από 0,1% έως 3%.

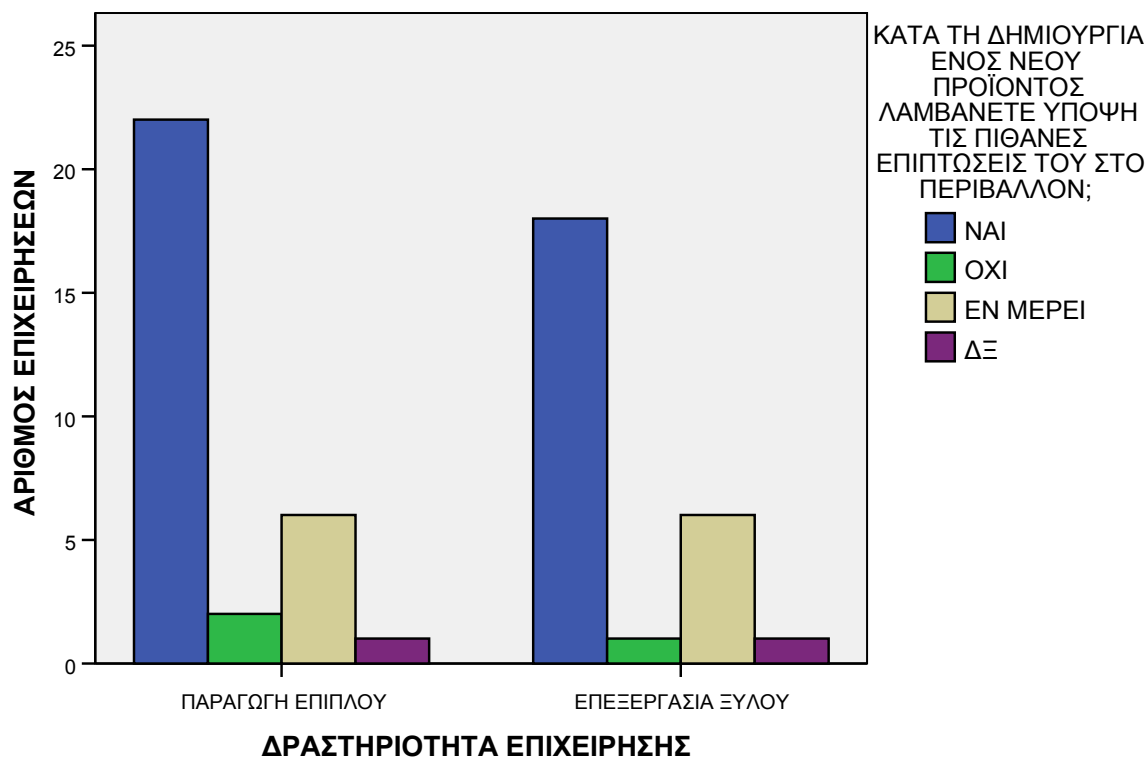


**Σχήμα 21. Μείωση κόστους παραγωγής όταν μειώνονται οι περιβαλλοντικές επιδράσεις των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου**

Σχετικά με το αν οι επιχειρήσεις λαμβάνουν υπόψη τους τις πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να έχει η παραγωγή ενός προϊόντος στο περιβάλλον (Ερώτηση Γ3) υπάρχει σχεδόν ομοφωνία. Το ποσοστό των θετικών απαντήσεων (ναι και εν μέρει) φτάνει το 91% περίπου, ενώ το ποσοστό των αρνητικών είναι μόνο 5,26% (Σχήμα 24). Το μεγάλο ποσοστό θετικών απαντήσεων επιβεβαιώνεται και από το δεύτερο σκέλος της ερώτησης, αφού στη συνέχεια οι επιχειρήσεις επισημαίνουν και τις τεχνικές που χρησιμοποιούν για να συμβεί αυτό (Σχήμα 26).



**Σχήμα 22. Περιβαλλοντικές επιπτώσεις λόγω παραγωγής νέων προϊόντων και ανταπόκριση των επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου**

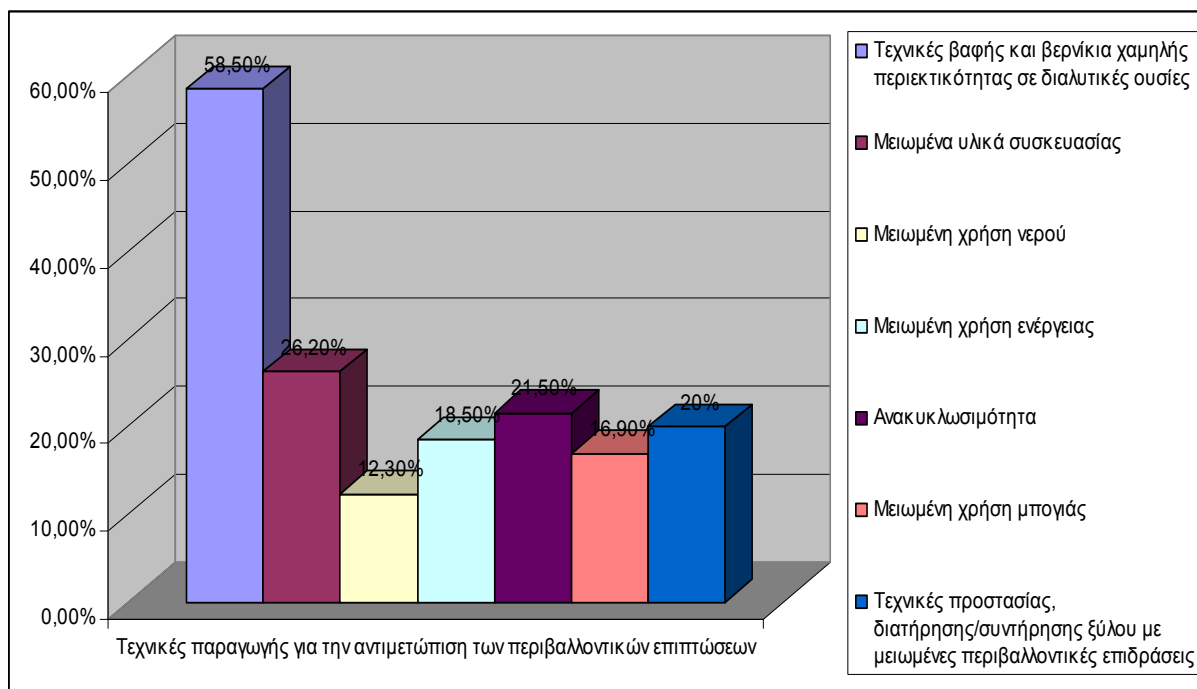


**Σχήμα 23. Επιπτώσεις στο περιβάλλον από την παραγωγή ενός προϊόντος και μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου**

Όταν συσχετίσουμε το μέγεθος των επιχειρήσεων με το αν λαμβάνουν υπόψη τους τις πιθανές επιπτώσεις της παραγωγής των προϊόντων τους στο περιβάλλον, προκύπτει ότι και οι τρεις κατηγορίες (μεγάλες, μεσαίες και μικρές) στην πλειοψηφία τους έχουν δηλώσει ότι το κάνουν (Σχήμα 25).

Έτσι λοιπόν, όσοι απάντησαν θετικά στην ερώτηση προσδιόρισαν και τις τεχνικές που χρησιμοποιούν ώστε να μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής κάποιου προϊόντος (Ερώτηση Γ3α). Στην ερώτηση υπήρχε η δυνατότητα να επιλέξουν από επτά εναλλακτικές απαντήσεις, ενώ μπορούσαν να σημειώσουν και πάνω από μια απάντηση. Αρκετές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν διάφορους συνδυασμούς τεχνικών.

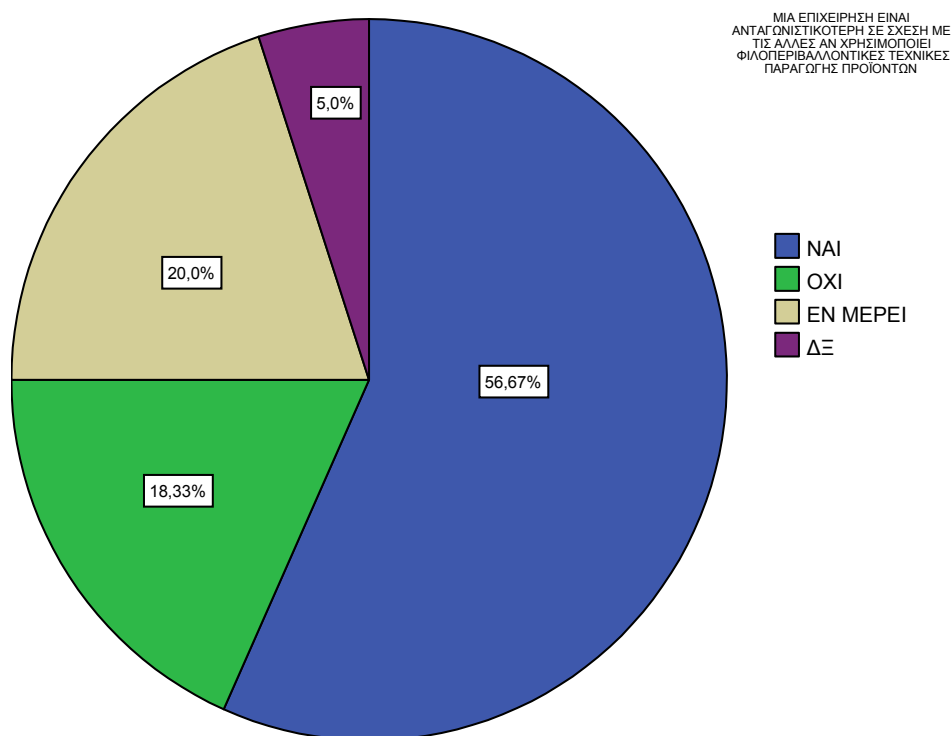
Στο παρακάτω σχήμα (Σχήμα 26) φαίνεται πως το μεγαλύτερο ποσοστό χρησιμοποιεί βερνίκια χαμηλής περιεκτικότητας σε διαλυτικές ουσίες, ακολουθούν τα μειωμένα υλικά συσκευασίας, η ανακυκλωσιμότητα και οι τεχνικές διατήρησης – συντήρησης ξύλου με μειωμένες περιβαλλοντικές επιδράσεις. Αρκετές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν διάφορους συνδυασμούς τεχνικών, όπως για παράδειγμα τεχνικές βαφής και βερνίκια χαμηλής περιεκτικότητας σε διαλυτικές ουσίες και μειωμένη χρήση υλικών συσκευασίας.



**Σχήμα 24. Τεχνικές παραγωγής προϊόντων για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις επιχειρήσεις ξύλου -επίπλου**

Μπορεί όμως μια επιχείρηση να είναι ανταγωνιστικότερη σε σχέση με τις υπόλοιπες εάν χρησιμοποιεί φιλοπεριβαλλοντικές τεχνικές (Ερώτηση Γ4); Η απάντηση είναι θετική από περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις (56,67%), ενώ μία στις 5 περίπου πιστεύει πως είναι εν μέρει ανταγωνιστική (Σχήμα 27). Το 18,33% θεωρεί πως δεν ωφελείται με κάποιο τρόπο αν χρησιμοποιεί τεχνικές παραγωγής οι οποίες δε βλάπτουν το περιβάλλον.

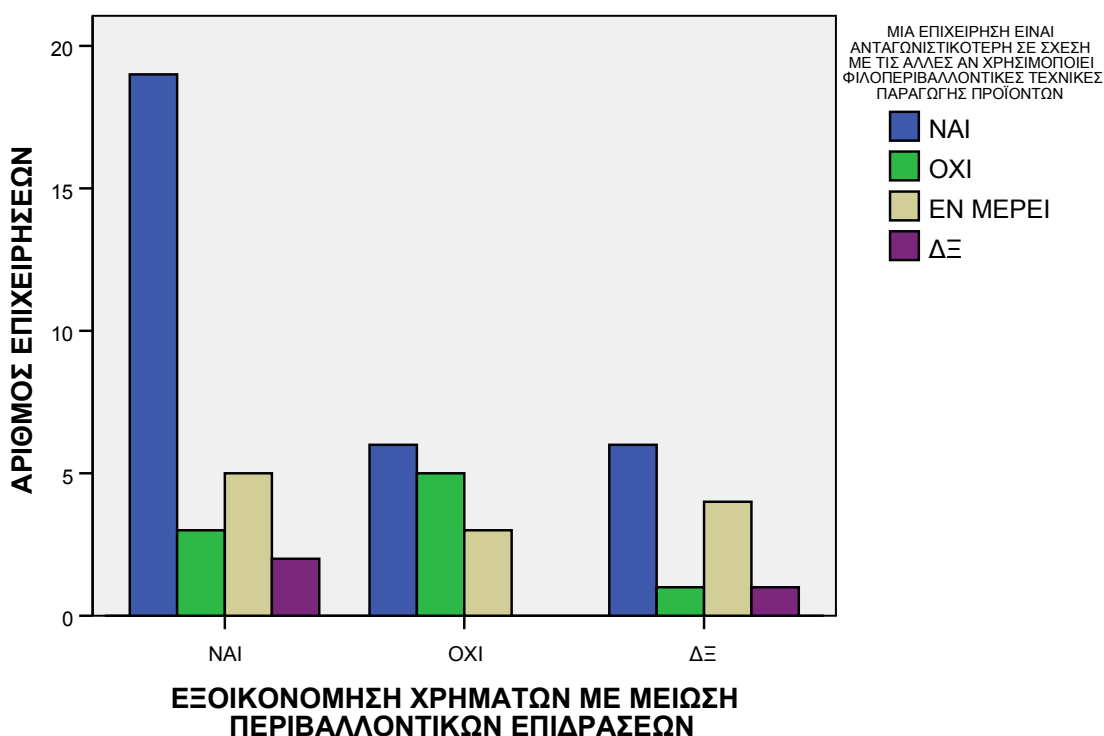
Φυσικά η χρήση φιλοπεριβαλλοντικών τεχνικών, μπορεί να προφυλάξει και μια επιχείρηση από μελλοντικούς κινδύνους, όπως στην περίπτωση των μονάδων εμποτισμού ξύλου. Συγκεκριμένα με βάση τη δήλωση του Επιτρόπου για το περιβάλλον Δήμα Σταύρου «η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη κινήσει διαδικασία παράβασης κατά της Ελλάδας, λόγω του ότι δεν έχει επέλθει κάποια πρόοδος όσον αφορά την αδειοδότηση εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής οδηγίας σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης, γεγονός που θα μπορούσε να αποφευχθεί με τη χρήση φιλοπεριβαλλοντικών τεχνικών» ([http://www.syn-europe.gr/index.php?cata\\_id=4&catb\\_id=&Datain=1901&LID=1](http://www.syn-europe.gr/index.php?cata_id=4&catb_id=&Datain=1901&LID=1)).



**Σχήμα 25. Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και φιλοπεριβαλλοντικές τεχνικές παραγωγής προϊόντων**

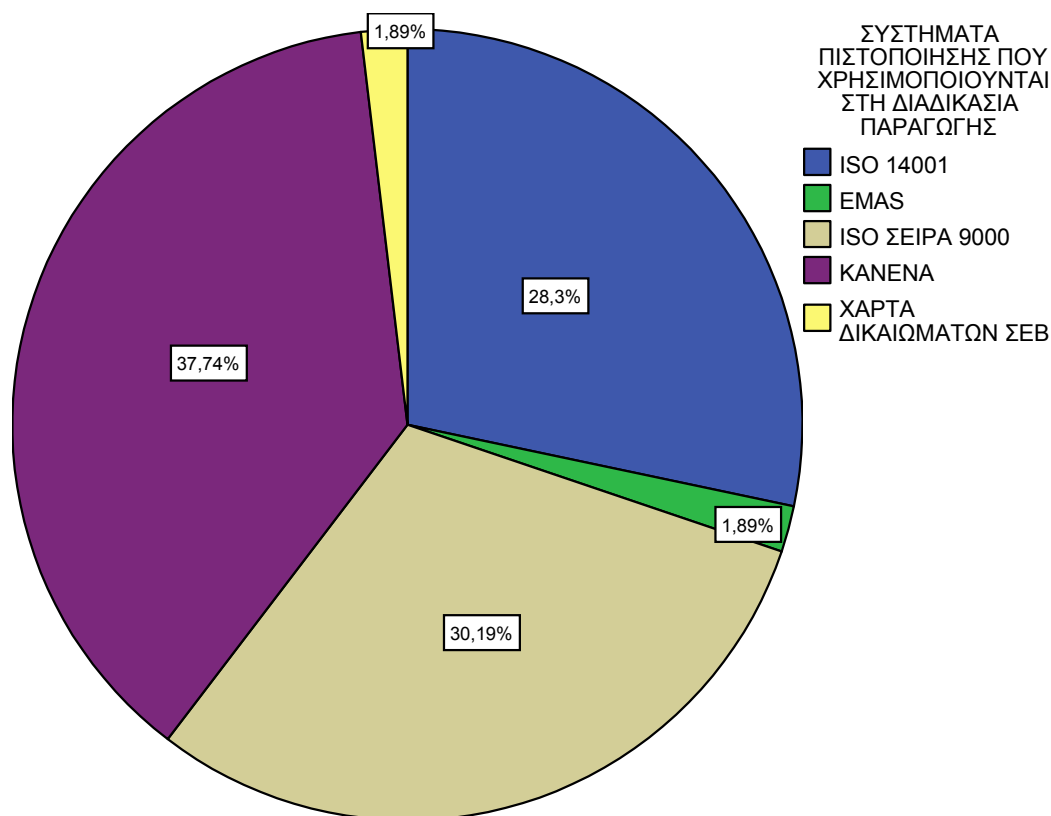
Αν συσχετίσουμε την προηγούμενη ερώτηση με το αν μια επιχείρηση μπορεί να εξοικονομήσει χρήματα μειώνοντας τις περιβαλλοντικές της επιδράσεις (Σχήμα 28), προκύπτει πως η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που πιστεύουν ότι μπορούν να είναι ανταγωνιστικότερες με τη χρήση τεχνικών φιλικών προς το περιβάλλον, θεωρούν πως μπορούν να εξοικονομήσουν και χρήματα με τη μείωση των περιβαλλοντικών τους επιδράσεων.

Άρα το όφελος από μια περιβαλλοντικά υπεύθυνη στάση, είναι διπλό για μια επιχείρηση, όπως αναγνωρίζουν και οι ίδιες με βάση τις απαντήσεις τους. Μπορούν και να εξοικονομήσουν χρήματα και να είναι ανταγωνιστικότερες, αν χρησιμοποιούν μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον.



Σχήμα 26. Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και εξοικονόμηση χρημάτων

Για να διασφαλίσουν την ποιότητα της παραγωγής τους οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και επίπλου χρησιμοποιούν συστήματα πιστοποίησης. Στην ερώτηση Γ5 η οποία είναι σχετική με το θέμα αυτό υπήρχαν επιλογές που αφορούσαν την πιστοποίηση της παραγωγής σε σχέση με την επίδραση στο περιβάλλον και σε σχέση με τα εργασιακά δικαιώματα. Ένας στους τρεις δεν χρησιμοποιεί κανένα σύστημα πιστοποίησης (Σχήμα 29). Ένας στους τρεις περίπου χρησιμοποιεί το σύστημα ISO 9000 το οποίο αφορά την ποιότητα της παραγωγής αλλά δεν έχει παραμέτρους που αφορούν το περιβάλλον όπως το ISO 14000, το οποίο χρησιμοποιείται σε ποσοστό 28% περίπου. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν και περιπτώσεις μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου οι οποίες χρησιμοποιούν 2, πολλές φορές και 3 συστήματα πιστοποίησης της παραγωγής. Αυτές οι περιπτώσεις όμως είναι μόνο 5.

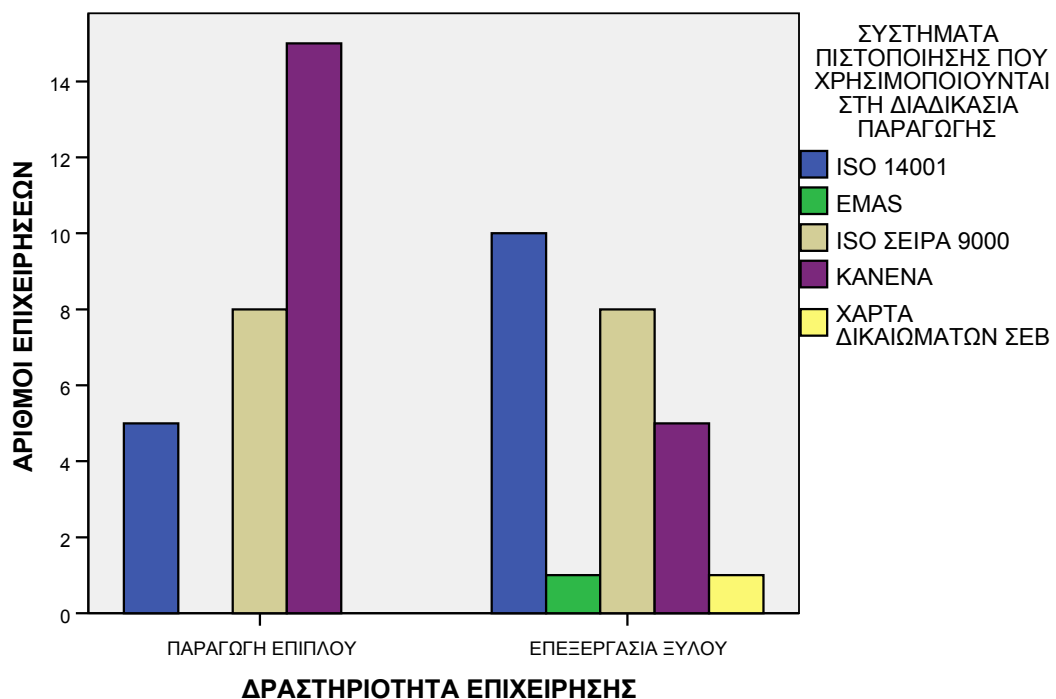


Σχήμα 27. Συστήματα πιστοποίησης και επιχειρήσεις ξύλου -επίπλου

Όταν συσχετιστούν τα συστήματα πιστοποίησης με τη δραστηριότητα της επιχείρησης (Σχήμα 30) προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου χρησιμοποιούν κυρίως την πιστοποίηση ISO σειρά 9000 που αφορά την ποιότητα στη διαδικασία της παραγωγής και το ISO 14001 που αφορά την παραγωγή με μειωμένες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ενώ οι επιχειρήσεις παραγωγής επίπλων στην πλειοψηφία τους δεν χρησιμοποιούν κανένα σύστημα πιστοποίησης.

Μετά τον έλεγχο ανεξαρτησίας προέκυψε ότι δεν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ των μεταβλητών (δραστηριότητα επιχείρησης και σύστημα πιστοποίησης) ( $\chi^2=8,524$ , τιμή σημαντικότητας=0,074 , βαθμοί ελευθερίας=4)

Τα παραπάνω αποτελέσματα μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι επιχειρήσεις ξύλου είναι περισσότερο ευαίσθητες σε θέματα πιστοποίησης προϊόντων σε σχέση με αυτές της παραγωγής επίπλου.



Σχήμα 28. Συστήματα πιστοποίησης και επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου (διαχωρισμός ανά δραστηριότητα)

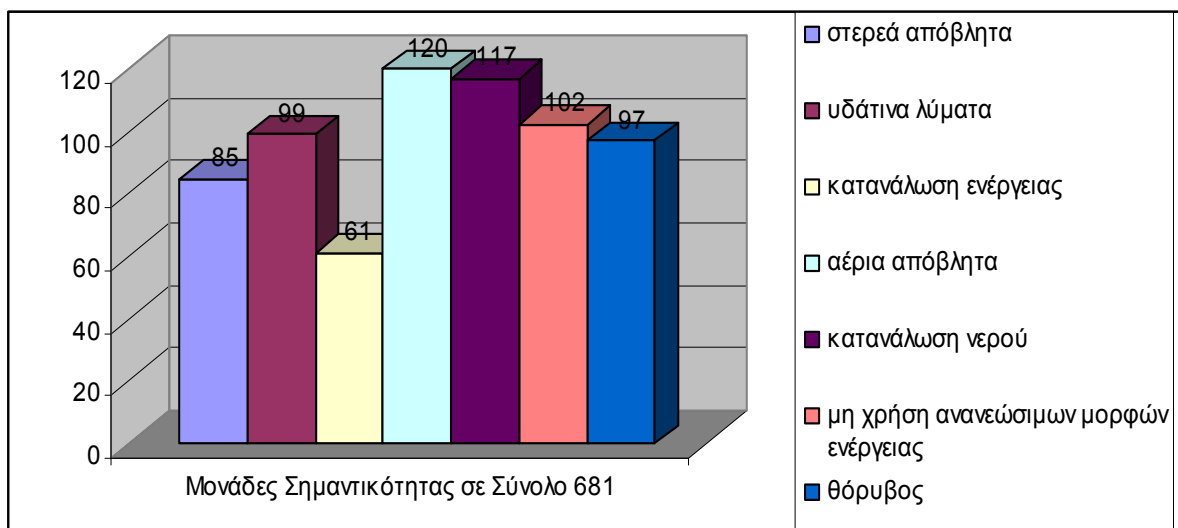


Στην επόμενη ερώτηση οι επιχειρήσεις έπρεπε να ιεραρχήσουν τις δυσμενείς επιδράσεις των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον (Ερώτηση Γ6).

Η κάθε δυσμενής επίδραση, στο πρόγραμμα επεξεργασίας των αποτελεσμάτων, αντιπροσωπεύει μια μεταβλητή, στην οποία υπήρχαν και τα εφτά επίπεδα σημαντικότητας (από το πιο σημαντικό – δηλαδή το περισσότερο δυσμενές για το περιβάλλον - έως το λιγότερο σημαντικό – δηλαδή το λιγότερο δυσμενές για το περιβάλλον) τα οποία μπορούν να επιλεγούν με βάση τις απαντήσεις των επιχειρήσεων. Τα αποτελέσματα προκύπτουν από τη συχνότητα των απαντήσεων για κάθε δυσμενή επίδραση και για κάθε επίπεδο σημαντικότητας.

Το περισσότερο δυσμενές έπρεπε να βαθμολογηθεί με '1', με κλιμάκωση ως το '7' που είναι το λιγότερο δυσμενές. Άρα το μικρότερο άθροισμα αντιπροσωπεύει το περισσότερο δυσμενές για το περιβάλλον και το μεγαλύτερο το λιγότερο δυσμενές.

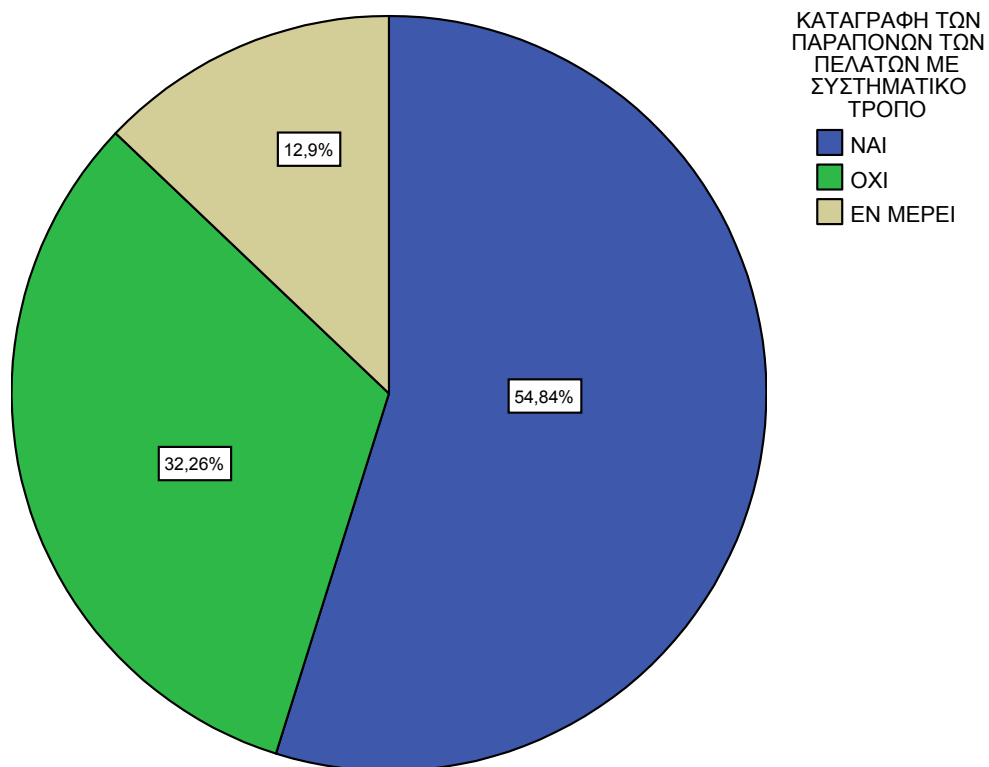
Τα αποτελέσματα συγκεντρώνονται στο Σχήμα 31 με την κατανάλωση ενέργειας και τα στερεά απόβλητα να θεωρούνται οι πιο δυσμενείς επιδράσεις, ενώ τα αέρια απόβλητα θεωρούνται η λιγότερο δυσμενής επίδραση με μικρή διαφορά από την κατανάλωση νερού.



**Σχήμα 29. Κατάταξη δυσμενών επιδράσεων των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου στο περιβάλλον**

#### 7.4 Πολιτικές Αγοράς

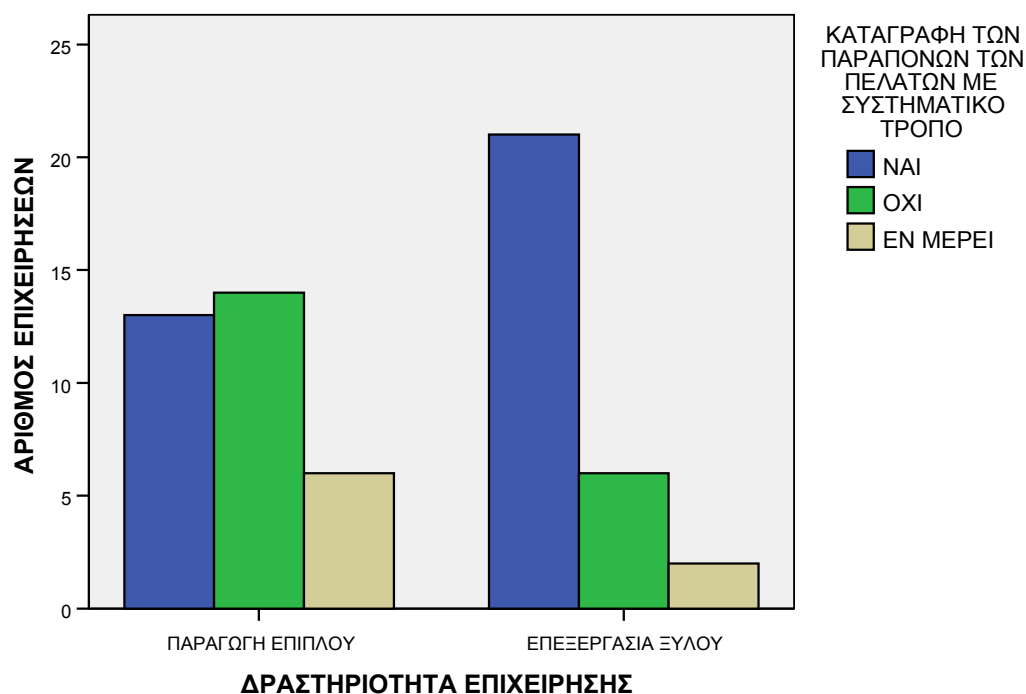
Στην πρώτη ερώτηση της ενότητας της αγοράς ζητήθηκε από τις επιχειρήσεις να απαντήσουν αν καταγράφουν τα παράπονα των πελατών τους με συστηματικό τρόπο, όπως για παράδειγμα με σχετικό ερωτηματολόγιο (Ερώτηση Δ1). Το 55% περίπου απάντησε πως ενεργεί κατ' αυτόν τον τρόπο, ενώ 'εν μέρει' απάντησε το 12,9% το οποίο καταγράφει τα παράπονα των πελατών μόνο σε περίπτωση ελαττωματικού προϊόντος (Σχήμα 32).



Σχήμα 30. Καταγραφή παραπόνων πελατών με ερωτηματολόγιο από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου ως δράση ΕΚΕ

Το ένα τρίτο των επιχειρήσεων δεν καταγράφει τα παράπονα των πελατών του με ερωτηματολόγιο, ποσοστό το οποίο προκύπτει κυρίως από τις επιχειρήσεις επίπλου όπως φαίνεται από το Σχήμα 33.

Από τον έλεγχο  $\chi^2$  προέκυψε πως οι μεταβλητές αυτές είναι εξαρτημένες (δραστηριότητα επιχείρησης και καταγραφή παραπόνων) αφού η τιμή σημαντικότητας προέκυψε 0,033, δηλαδή κάτω από το 0,05 ( $\chi^2 = 6,8$  με 2 βαθμούς ελευθερίας). Δηλαδή η καταγραφή των παραπόνων των πελατών μιας επιχείρησης εξαρτάται από το είδος της δραστηριότητας της επιχείρησης.



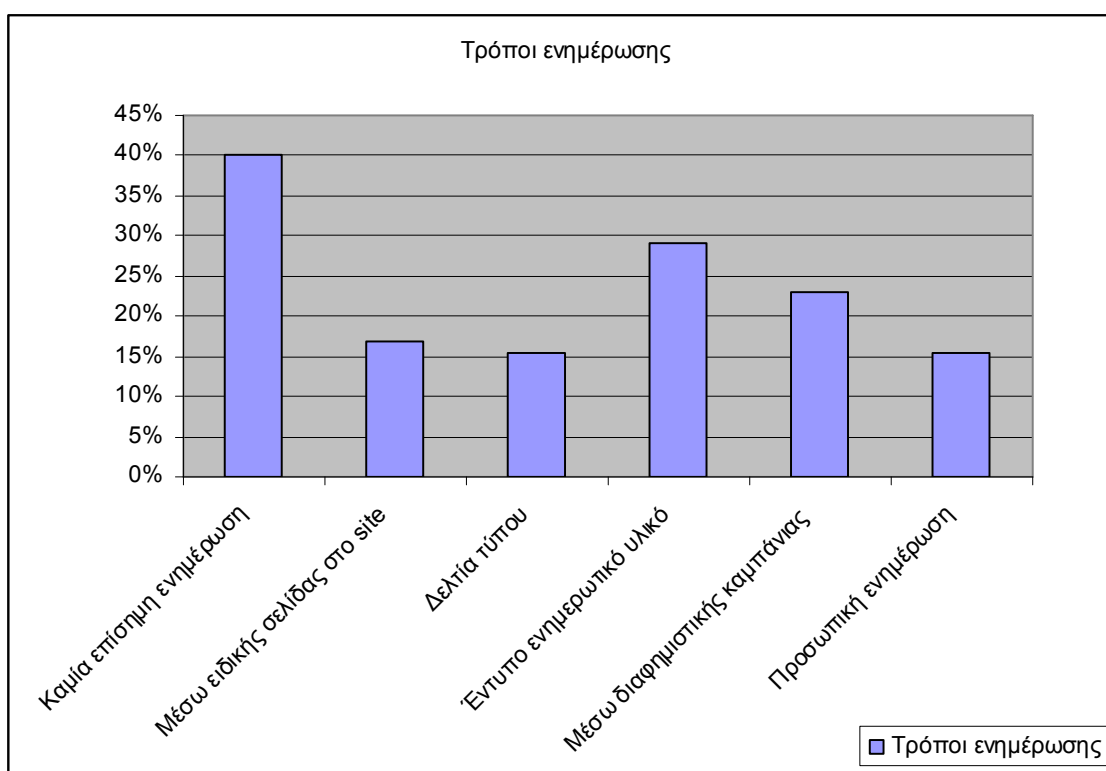
Σχήμα 31. Καταγραφή των παραπόνων και δραστηριότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου

Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις ενημερώνουν τα ενδιαφερόμενα μέρη (πελάτες, μετόχους, προμηθευτές, εργαζόμενους κλπ), οι ερωτηθέντες έπρεπε να επιλέξουν από τις προταθείσες επιλογές χωρίς να χρειάζεται να περιοριστούν σε μία μόνο απάντηση (Ερώτηση Δ2).

Τα αποτελέσματα δίνονται στο Σχήμα 34, από στο οποίο φαίνεται ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις (40%) δεν παρέχουν καμία επίσημη ενημέρωση, ενώ όταν αυτή υπάρχει γίνεται κυρίως με έντυπο ενημερωτικό υλικό (28%) και ακολουθεί η ενημέρωση μέσω της διαφημιστικής καμπάνιας (23%).

Υπάρχουν και περιπτώσεις επιχειρήσεων, οι 3 μεγαλύτερες του δείγματος, οι οποίες χρησιμοποιούν συνδυασμούς των προταθέντων τρόπων ενημέρωσης.

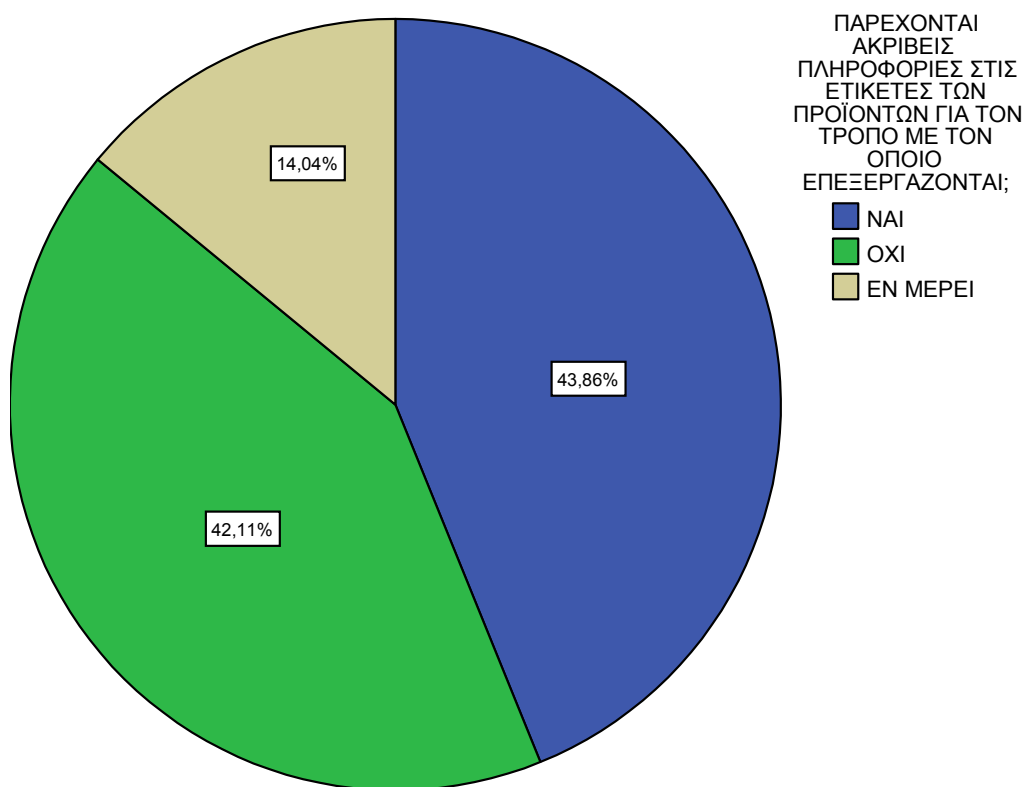
Η προσωπική ενημέρωση δεν υπήρχε ως επιλογή στο ερωτηματολόγιο, αλλά προέκυψε κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, στην επιλογή “άλλο” (16%). Είναι ο τρόπος ενημέρωσης που χρησιμοποιείται από τις πιο μικρές επιχειρήσεις του δείγματος.



**Σχήμα 32. Τρόποι ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων μερών από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου**

Στην τελευταία ερώτηση του τέταρτου μέρους (Ερώτηση Δ3), οι επιχειρήσεις καλούνται να απαντήσουν αν παρέχουν ακριβείς πληροφορίες στις ετικέτες των προϊόντων για τον τρόπο με τον οποίο αυτά επεξεργάζονται.

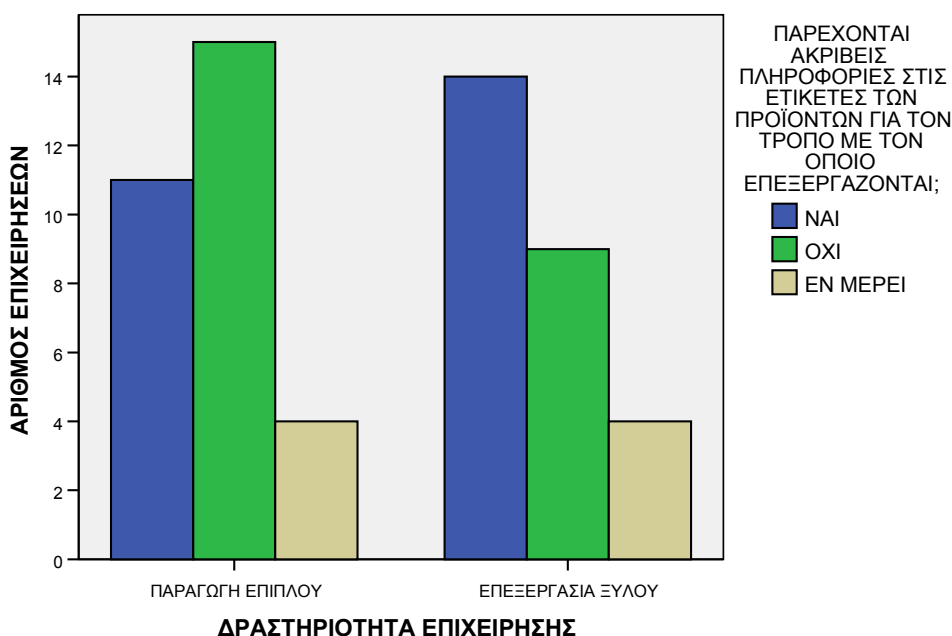
Στο Σχήμα 35 φαίνεται ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις αναγράφουν τέτοιου είδους πληροφορίες (είδος ξυλείας, βαφές, βερνίκια). Το ποσοστό, όμως, των αρνητικών απαντήσεων είναι εξίσου υψηλό με αυτό των θετικών (43,86% θετικές έναντι 42,11% αρνητικών).



**Σχήμα 33. Καταγραφή πληροφοριών στις ετικέτες των προϊόντων από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου**

Στο Σχήμα 36, το οποίο συσχετίζει την προηγούμενη ερώτηση με τη δραστηριότητα της επιχείρησης φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου είναι αυτές που παρέχουν περισσότερες πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται τα προϊόντα τους. Από τον έλεγχο ανεξαρτησίας που πραγματοποιήθηκε δεν προέκυψε κάποια σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών (δραστηριότητα επιχείρησης και παροχή ακριβών πληροφοριών) ( $\chi^2=1,707$ , βαθμοί ελευθερίας=2, τιμή σημαντικότητας=0,426).

Αυτό το συμπέρασμα μπορεί να επαληθευθεί με την ερώτηση που αφορά τα συστήματα πιστοποίησης των προϊόντων (Σχήμα 30), στο οποίο φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου είναι αυτές που χρησιμοποιούν περισσότερο τα διάφορα συστήματα πιστοποίησης. Γιατί όταν μια επιχείρηση χρησιμοποιεί κάποιο σύστημα πιστοποίησης είναι υποχρεωμένη, από το φορέα πιστοποίησης, να αναγράφει τα υλικά που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία παραγωγής, στις ετικέτες των προϊόντων.

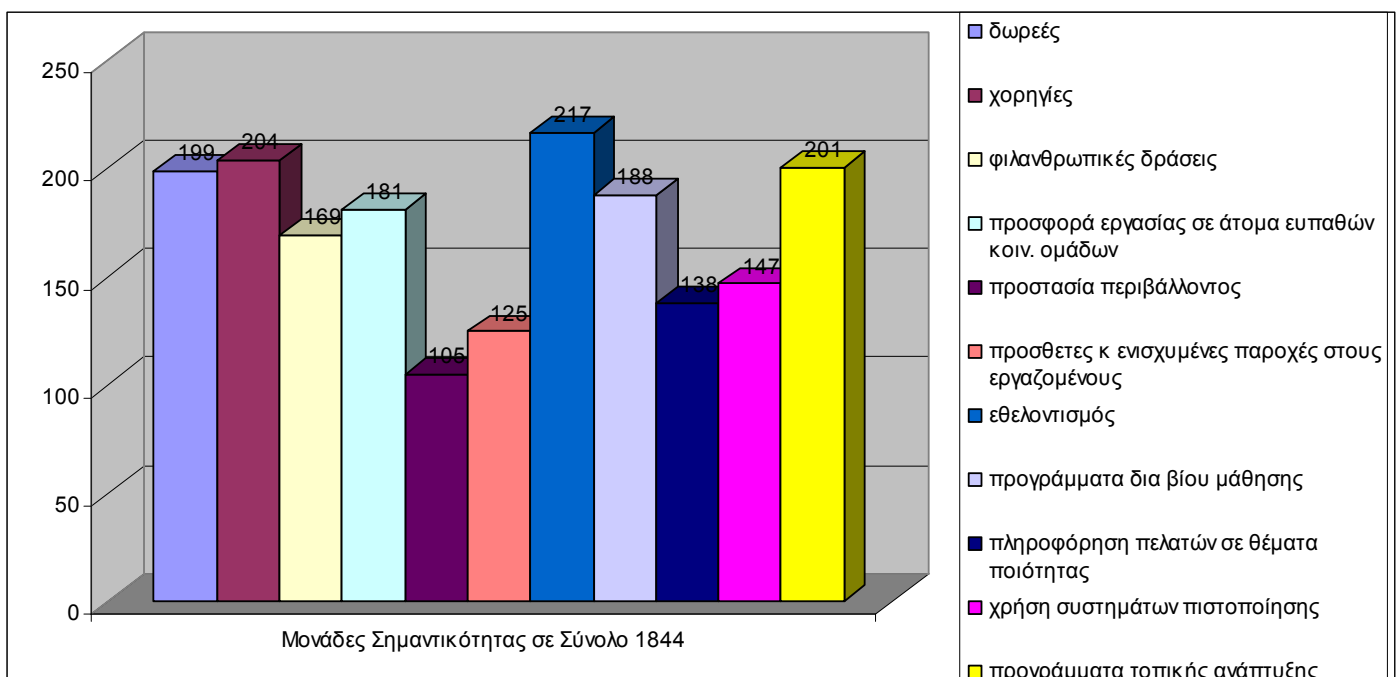


**Σχήμα 34. Εγγραφή σχετικών πληροφοριών στις ετικέτες των προϊόντων ανάλογα από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου**

## 6.5 Στάσεις και απόψεις

Το πέμπτο και τελευταίο μέρος της έρευνας αφορά τις στάσεις και απόψεις των επιχειρήσεων γύρω από το θέμα της ΕΚΕ.

Στην πρώτη ερώτηση οι ερωτώμενοι έπρεπε να ιεραρχήσουν τις έννοιες που τους δίνονται σε μορφή πίνακα, σε σχέση με τις δράσεις που σχετίζονται με την ΕΚΕ (Ερώτηση Ε1). Οι έννοιες ιεραρχήθηκαν με το '1' ως το πιο σημαντικό έως το '11', που αντιπροσωπεύει το λιγότερο σημαντικό. Άρα το μικρότερο άθροισμα αντιπροσωπεύει την πιο σημαντική δράση και το μεγαλύτερο τη λιγότερο σημαντική.

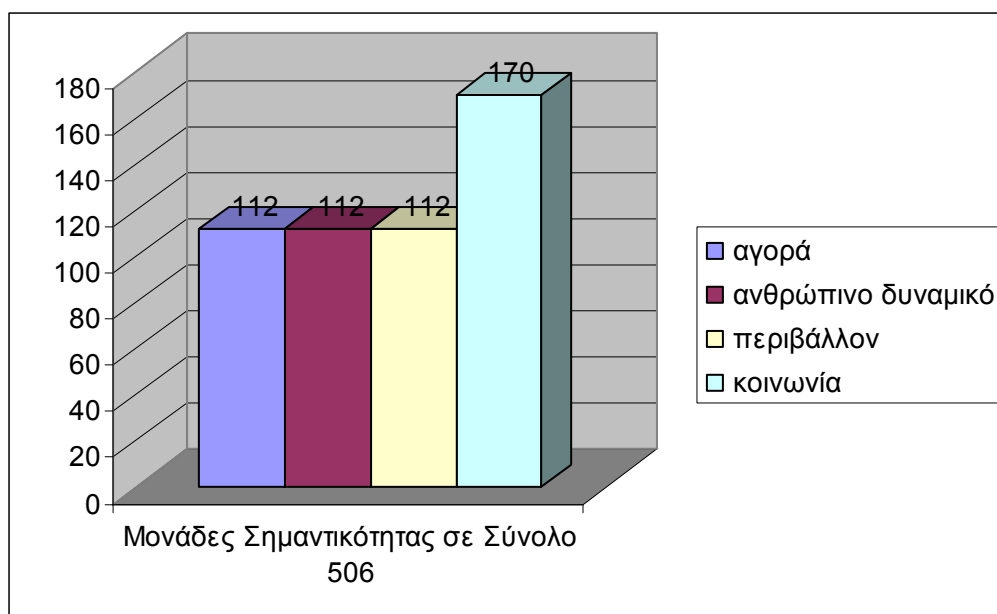


Σχήμα 35. Ιεράρχηση των δράσεων που εμπίπτουν στην έννοια της ΕΚΕ

Οι επιχειρήσεις θεωρούν πως η σημαντικότερη δράση της ΕΚΕ είναι αυτή που σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος ενώ οι πρόσθετες παροχές στους εργαζομένους είναι επίσης πολύ σημαντική (Σχήμα 37). Ακολουθούν η πληροφόρηση πελατών σε θέματα ποιότητας και η χρήση συστημάτων πιστοποίησης των προϊόντων. Από τα αποτελέσματα φαίνεται πως οι εξωστρεφείς δράσεις (χορηγίες, δωρεές, φιλανθρωπικές δράσεις κτλ) δεν τους απασχολούν τόσο, όσο οι δράσεις που έχουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα στην κοινωνία, την αγορά, το ανθρώπινο δυναμικό και το περιβάλλον.

Η δεύτερη ερώτηση αφορά τους τομείς της ΕΚΕ. Οι ερωτηθέντες έπρεπε να ιεραρχήσουν κατά σειρά σημαντικότητας τους τέσσερις τομείς αγορά: ανθρώπινο δυναμικό, περιβάλλον και κοινωνία (Ερώτηση Ε2).

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν φαίνονται στο Σχήμα 38. Με βάση τις μονάδες σημαντικότητας συνάγεται το συμπέρασμα πως η αγορά, το ανθρώπινο δυναμικό και το περιβάλλον για τις εξεταζόμενες επιχειρήσεις είναι εξίσου σημαντικά, ενώ η κοινωνία θεωρείται λιγότερο σημαντική.

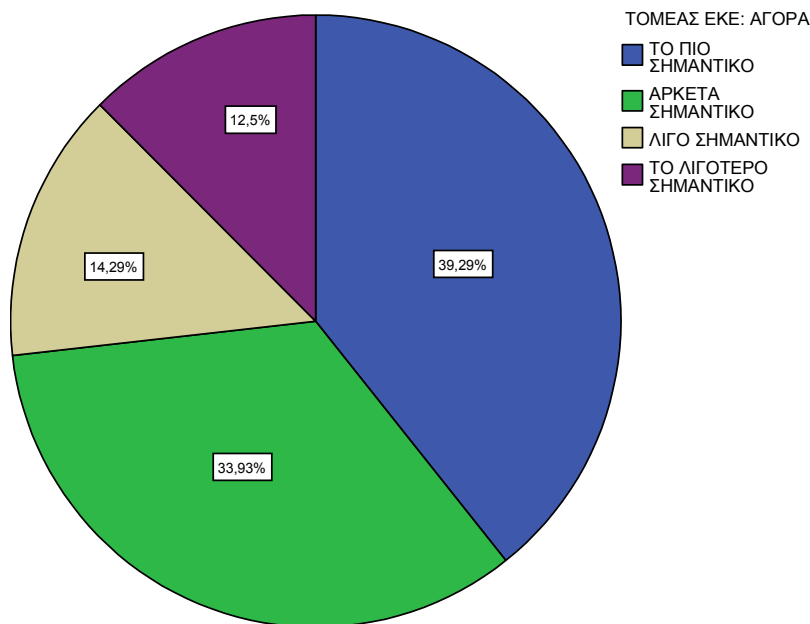


**Σχήμα 36. Ιεράρχηση τομέων ΕΚΕ κατά σειρά σημαντικότητας από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου**

Προκειμένου, όμως, να ξεχωρίσουμε ποιος από τους τρεις τομείς είναι ο σημαντικότερος θα τους αναλύσουμε περαιτέρω σε επίπεδα σημαντικότητας ξεχωριστά τον καθένα. Τα σχεδιαγράμματα παρακάτω προκύπτουν από τις συχνότητες που είχε το κάθε επίπεδο σημαντικότητας για τον κάθε τομέα.

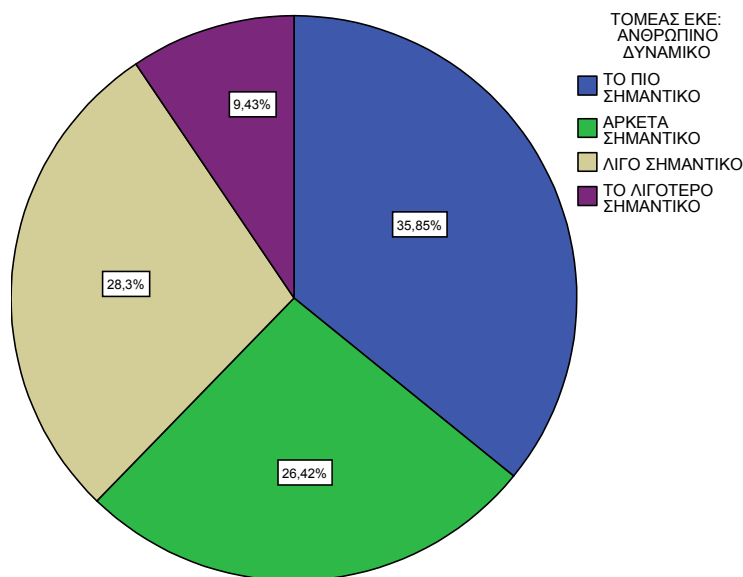


Από το Σχήμα 39 φαίνεται πως η αγορά αποτελεί έναν πολύ σημαντικό τομέα για τις επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και επίπλου με ποσοστό 39,29%.



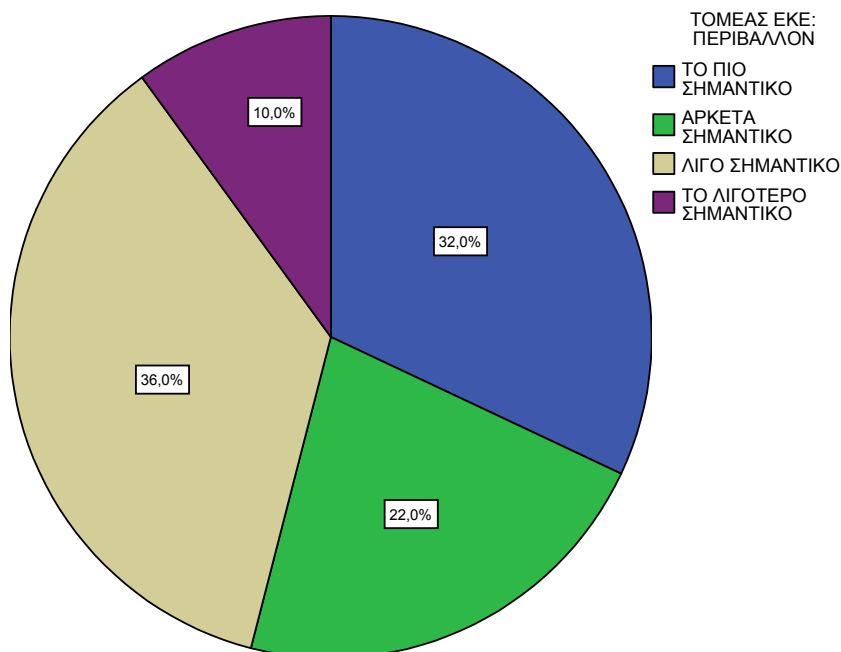
**Σχήμα 37 .Τομέας ΕΚΕ: Αγορά και επίπεδο σημαντικότητας**

Από το Σχήμα 40, προκύπτει πως και το ανθρώπινο δυναμικό είναι πολύ σημαντικό, αλλά έχει μικρότερο ποσοστό από αυτό της αγοράς (35,89% έναντι 39,29%). Άρα το ανθρώπινο δυναμικό μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως αρκετά σημαντικό αλλά λιγότερο σημαντικό από την αγορά.

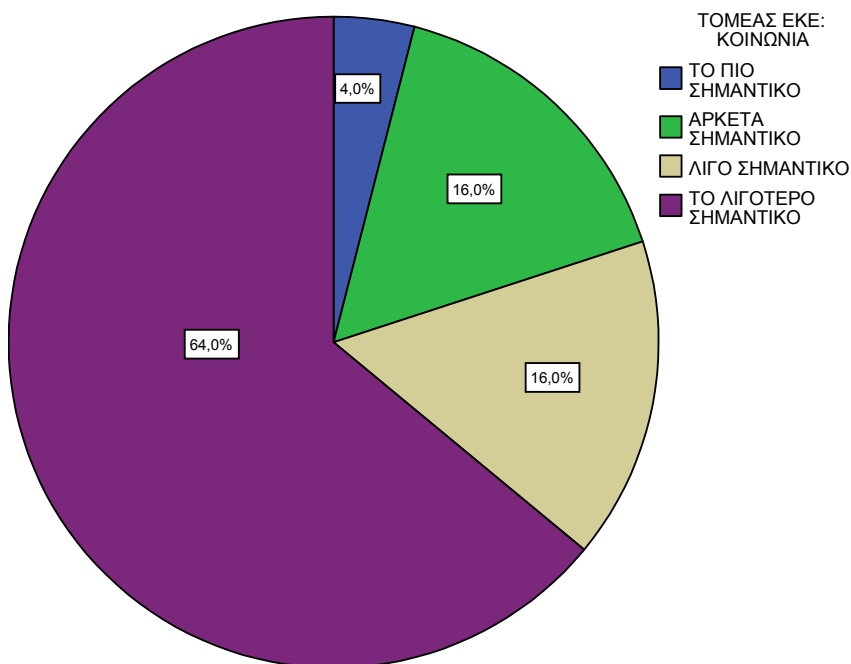


**Σχήμα 38. Τομέας ΕΚΕ: Ανθρώπινο Δυναμικό και επίπεδο σημαντικότητας**

Στο Σχήμα 41 φαίνεται πως το περιβάλλον είναι και πάλι το πιο σημαντικό αλλά με μικρότερο ποσοστό (32%) από τους υπόλοιπους τομείς. Άρα είναι τρίτο σε σειρά σημαντικότητας και θα έχει το χαρακτηρισμό λίγο σημαντικό. Η κοινωνία είναι ο λιγότερο σημαντικός τομέας της ΕΚΕ (Σχήμα 42).



**Σχήμα 39. Τομέας ΕΚΕ: Περιβάλλον και επίπεδο σημαντικότητας**

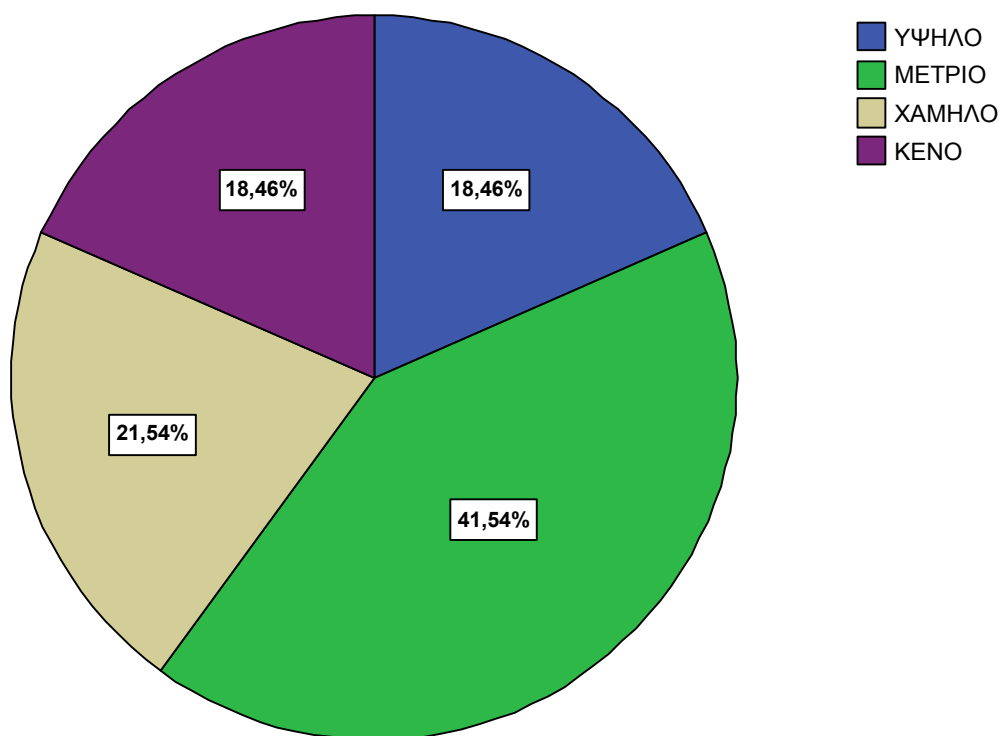


**Σχήμα 40. Τομέας ΕΚΕ: Κοινωνία και επίπεδο σημαντικότητας**

Με βάση τα παραπάνω σχήματα (Σχήματα 39 – 42), από την πραγματοποιηθείσα ιεράρχηση προκύπτει ότι πρώτη θέση σε σημαντικότητα, καταλαμβάνει η αγορά, στη συνέχεια το ανθρώπινο δυναμικό, ακολουθεί το περιβάλλον και τέλος η κοινωνία.

Στη συνέχεια όταν οι επιχειρήσεις έπρεπε να αυτοαξιολογηθούν σε θέματα εφαρμογών ΕΚΕ (Ερώτηση Ε3), ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (41,54%) θεωρεί ότι βρίσκεται σε μέτριο επίπεδο. Ενώ σε υψηλό επίπεδο θεωρεί ότι βρίσκεται μόνο το 18,46% (Σχήμα 43).

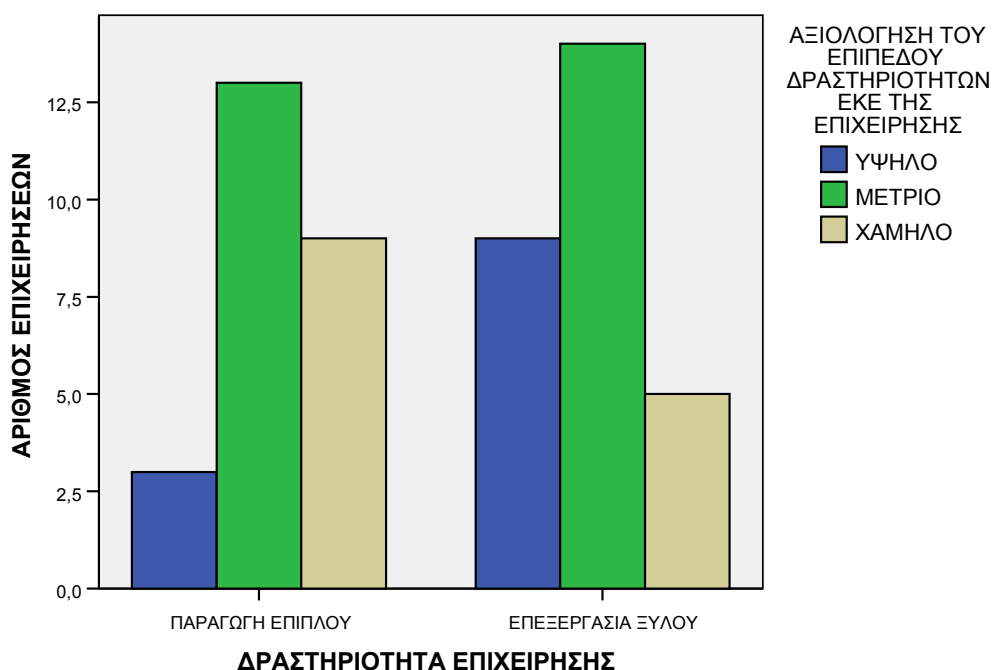
Τα αποτελέσματα αυτά αναδεικνύουν την επιθυμία των επιχειρήσεων να παρουσιάσουν ένα κοινωνικά υπεύθυνο πρόσωπο μιας και θεωρούν ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης του επιπέδου στο οποίο βρίσκονταν το 2008.



**Σχήμα 41. Αυτοαξιολόγηση των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου για δραστηριότητες ΕΚΕ**

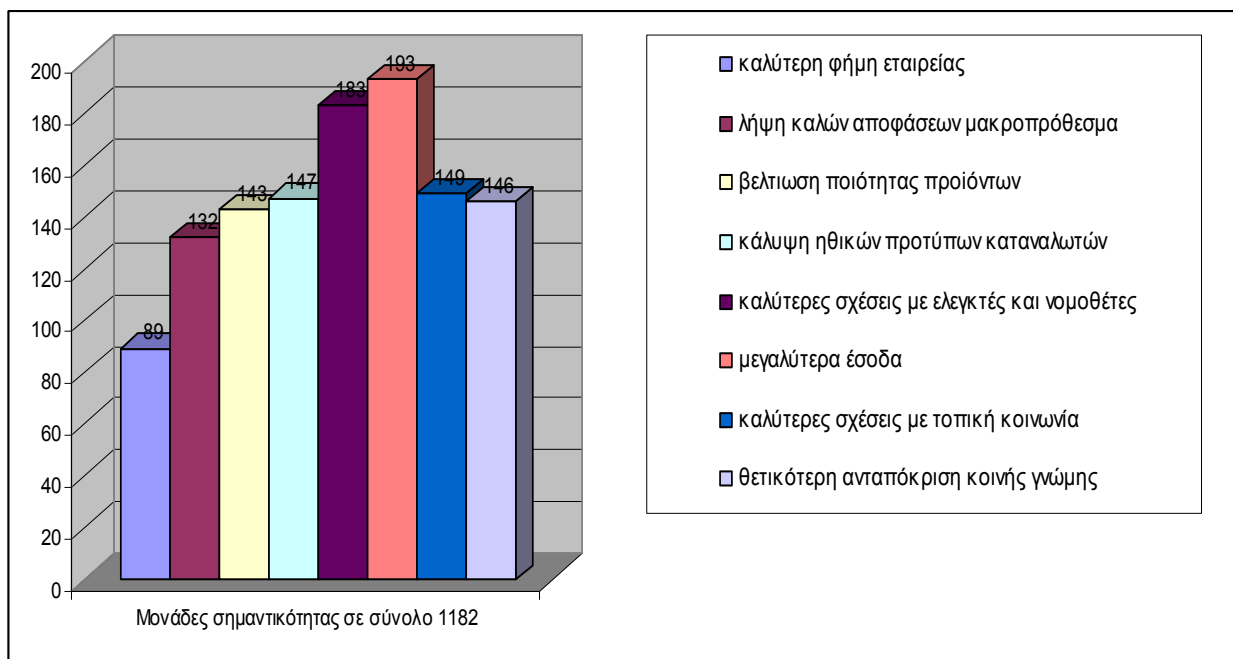
Στο Σχήμα 44 συσχετίζεται η αυτοαξιολόγηση των επιχειρήσεων για δραστηριότητες ΕΚΕ και ο κλάδος στον οποίο δραστηριοποιούνται. Οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου θεωρούν το επίπεδο των δραστηριοτήτων τους σχετικά με την ΕΚΕ υψηλότερο από αυτό των επιχειρήσεων παραγωγής επίπλου. Δηλώνουν με μεγαλύτερη συχνότητα (23 επιχειρήσεις) ότι το επίπεδο των δραστηριοτήτων τους είναι υψηλό ή μέτριο. Αντίθετα οι επιχειρήσεις παραγωγής επίπλων που θεωρούν το επίπεδο δράσης τους χαμηλό σε σχέση με την ΕΚΕ είναι περισσότερες από τις επιχειρήσεις του ξύλου (8 έναντι 5).

Μετά τον έλεγχο  $\chi^2$  που πραγματοποιήθηκε δεν προκύπτει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο μεταβλητών (δραστηριότητα επιχείρησης – αξιολόγηση επιπέδου ΕΚΕ) καθώς για τιμή σημαντικότητας 0,134 η τιμή του  $\chi^2$  είναι 4,023 για 2 βαθμούς ελευθερίας.



**Σχήμα 42. Αυτοαξιολόγηση των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου για δραστηριότητες ΕΚΕ (διαχωρισμός ανάλογα με τη δραστηριότητα)**

Στην επόμενη ερώτηση οι επιχειρήσεις έπρεπε να ιεραρχήσουν τα επιχειρησιακά οφέλη που απολαμβάνει μια εταιρεία όταν αυτή διαθέτει πολιτική εταιρικής ευθύνης (Ερώτηση Ε4). Τα οφέλη ιεραρχήθηκαν με το '1' ως το πιο σημαντικό έως το '8' που αντιπροσωπεύει το λιγότερο σημαντικό. Άρα το μικρότερο άθροισμα αντιπροσωπεύει το πιο σημαντικό και το μεγαλύτερο το λιγότερο σημαντικό. Τα αποτελέσματα δίνονται στο Σχήμα 45.

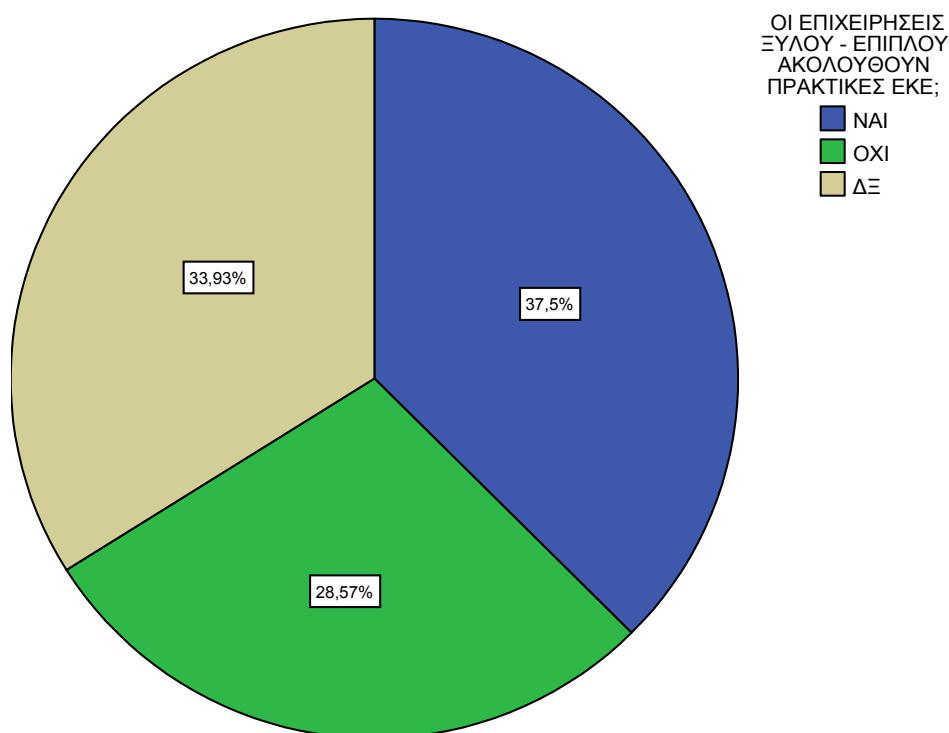


**Σχήμα 43. Ιεράρχηση επιχειρησιακών οφελειών από εφαρμογή πολιτικής ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου**

Τα σημαντικότερα οφέλη που προσδοκούν οι επιχειρήσεις από την εφαρμογή των πρακτικών ΕΚΕ θεωρούνται η καλύτερη φήμη της εταιρείας και η λήψη καλών αποφάσεων σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα (Σχήμα 45). Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι πρακτικές αποκλειστικά ωφελιμιστικού χαρακτήρα όπως τα μεγαλύτερα έσοδα και οι καλύτερες σχέσεις με ελεγκτές και νομοθέτες βρίσκονται στις τελευταίες θέσεις. Αυτό σημαίνει πως οι επιχειρήσεις έχουν αντιληφθεί τη σημασία της ΕΚΕ και δεν την αντιμετωπίζουν ως μια άμεσα ανταποδοτική εφαρμογή.

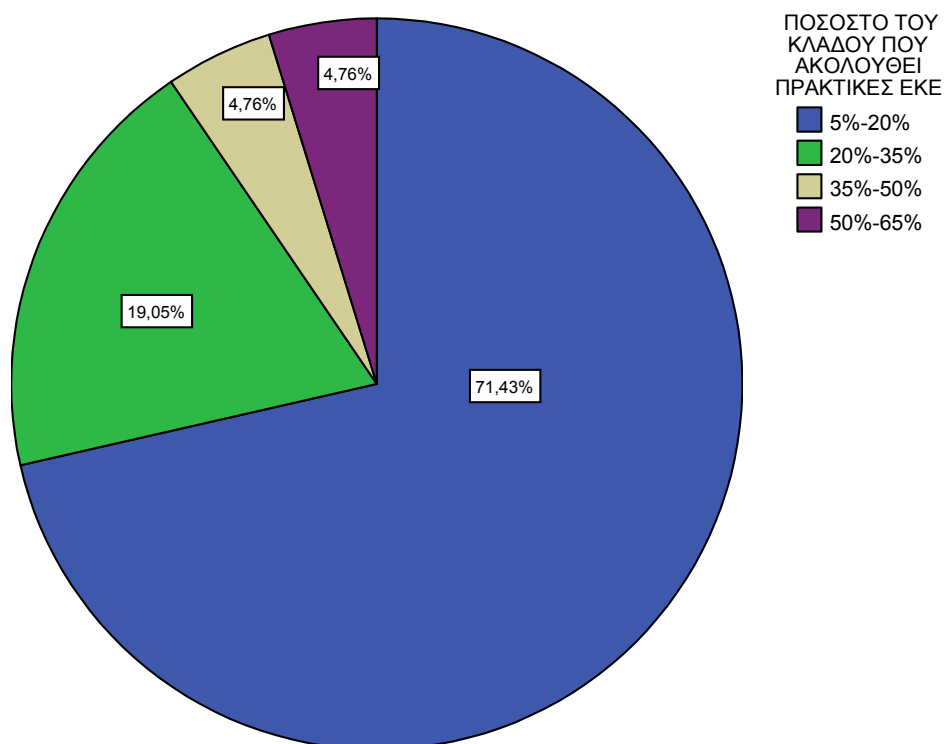
Στην ερώτηση που ακολουθεί οι συμμετέχοντες στην έρευνα έπρεπε να απαντήσουν αν οι επιχειρήσεις ξύλου και επίπλου ακολουθούν πρακτικές ΕΚΕ (Ερώτηση Ε5). Περισσότερες επιχειρήσεις από μία στις τρεις απάντησε θετικά (37,5 %), ενώ μία στις τρεις (33,93%) απάντησε ότι δε γνωρίζει αν στον κλάδο της εφαρμόζονται τέτοιου είδους πρακτικές (Σχήμα 46).

Από τα αποτελέσματα προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι επιχειρήσεις δεν έχουν σαφή εικόνα του κλάδου τους για θέματα ΕΚΕ, μιας και τα ποσοστά των θετικών απαντήσεων δεν έχουν πολύ μεγάλη διαφορά από αυτά των αρνητικών.



Σχήμα 44. Εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου

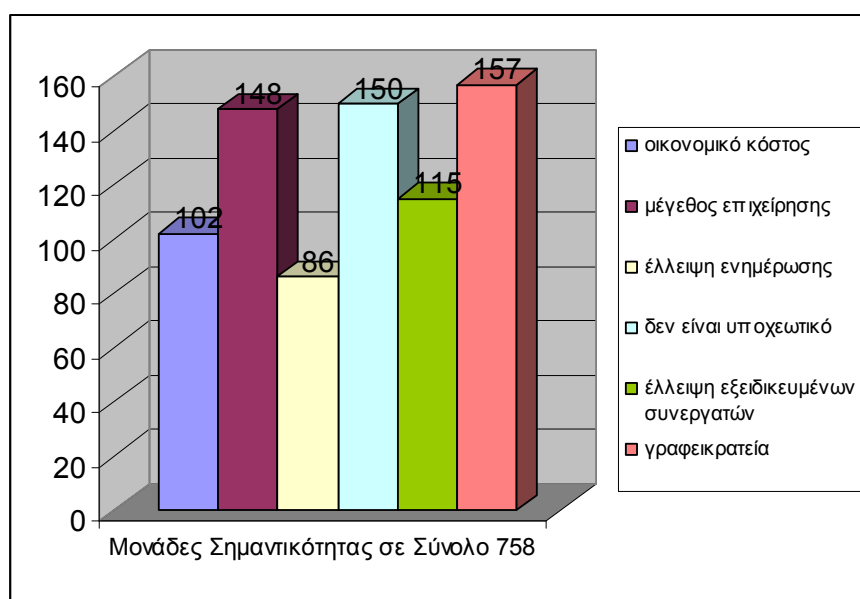
Στο δεύτερο σκέλος της ερώτησης, οι συμμετέχοντες στη έρευνα έπρεπε να προσδιορίσουν το ποσοστό του κλάδου που ακολουθεί πρακτικές ΕΚΕ (Ερώτηση Ε5α). Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης προέκυψε πως η πλειοψηφία δεν ήταν σε θέση να προσδιορίσει το ποσοστό αυτό (Σχήμα 47) (σχεδόν 68%). Όσοι απάντησαν (32%) θεωρούν ότι κυρίως το 5-20% του κλάδου ακολουθεί πρακτικές ΕΚΕ, ενώ ορισμένοι πιστεύουν (6,15%) ότι το ποσοστό αυτό κυμαίνεται από 20 έως 35%. Πολύ λιγότεροι ήταν αυτοί που πιστεύουν ότι το ποσοστό αυτό μπορεί να κυμανθεί από 35% έως 65%.



**Σχήμα 45. Προσδιορισμός του ποσοστού των επιχειρήσεων που ακολουθούν πρακτικές ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου**

Στην επόμενη ερώτηση (Ερώτηση Ε6) ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να ιεραρχήσουν τους παράγοντες που θεωρούν αποτρεπτικούς για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ. Στις απαντήσεις τους το '1' αντιστοιχεί στο πιο αποτρεπτικό στοιχείο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ιεράρχησης που εμφανίζονται στο Σχήμα 48, με βάση τους βαθμούς σημαντικότητας, η έλλειψη ενημέρωσης αποτελεί τον πιο αποτρεπτικό παράγοντα εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ.



**Σχήμα 46. Ιεράρχηση των αποτρεπτικών παραγόντων για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου**

Πολλές επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων δήλωσαν την επιθυμία να ενημερωθούν για την ΕΚΕ είτε μέσω φορέων του δημοσίου, είτε μέσω ιδιωτικών πρωτοβουλιών, ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της έλλειψης ενημέρωσης.

Το οικονομικό κόστος προέκυψε από την ιεράρχηση ότι είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που αποτρέπει τις επιχειρήσεις στο να είναι κοινωνικά υπεύθυνες. Είναι κόστος το οποίο δεν αποφέρει άμεσα οικονομικά αποτελέσματα οπότε και αποτρέπει. Ο τρίτος κατά σειρά αποτρεπτικός παράγοντας είναι η έλλειψη εξειδικευμένων συνεργατών.

Το γεγονός ότι το μέγεθος της επιχείρησης δεν βρίσκεται στις πρώτες θέσεις της ιεράρχησης, είναι πολύ σημαντικό γιατί ενθαρρύνει την εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ από όλα τα μεγέθη των επιχειρήσεων.

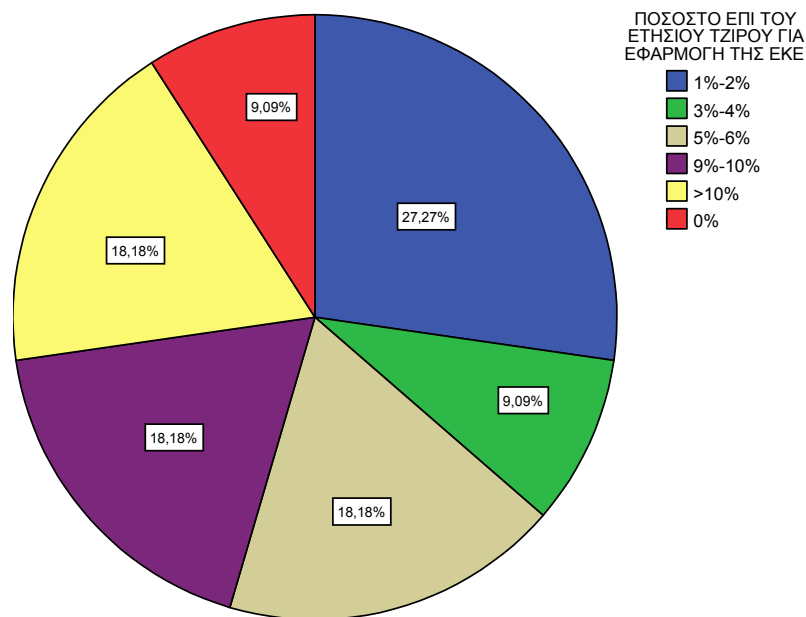


Στις τελευταίες δύο θέσεις της ιεράρχησης βρίσκονται η γραφειοκρατία και η μη υποχρεωτική εφαρμογή τέτοιου είδους δράσεων από τις επιχειρήσεις.

Σημαντικό σχόλιο σε αυτή την ερώτηση ήταν ότι υπάρχουν οδηγίες από την ΕΕ οι οποίες θα είναι υποχρεωτικές σε ορισμένο χρονικό διάστημα, όπως η χρήση βερνικιών νερού, αλλά δεν υπάρχει κάποια πηγή ενημέρωσης. Αν όμως υπήρχε μια τέτοια πηγή θα μπορούσε να προφυλάξει τις επιχειρήσεις από τη μη τήρηση της οδηγίας και από ένα ενδεχόμενο πρόστιμο.

Στην Ερώτηση Ε7, τι ποσοστό του ετήσιου τζίρου δαπανά η επιχείρηση για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ, οι επιχειρήσεις απάντησαν σε ποσοστό 27,22% ότι αυτό είναι 1 με 2%. Ένα σημαντικό επίσης ποσοστό απάντησε ότι ξοδεύει για δράσεις ΕΚΕ περισσότερο από το 10% του ετήσιου τζίρου.

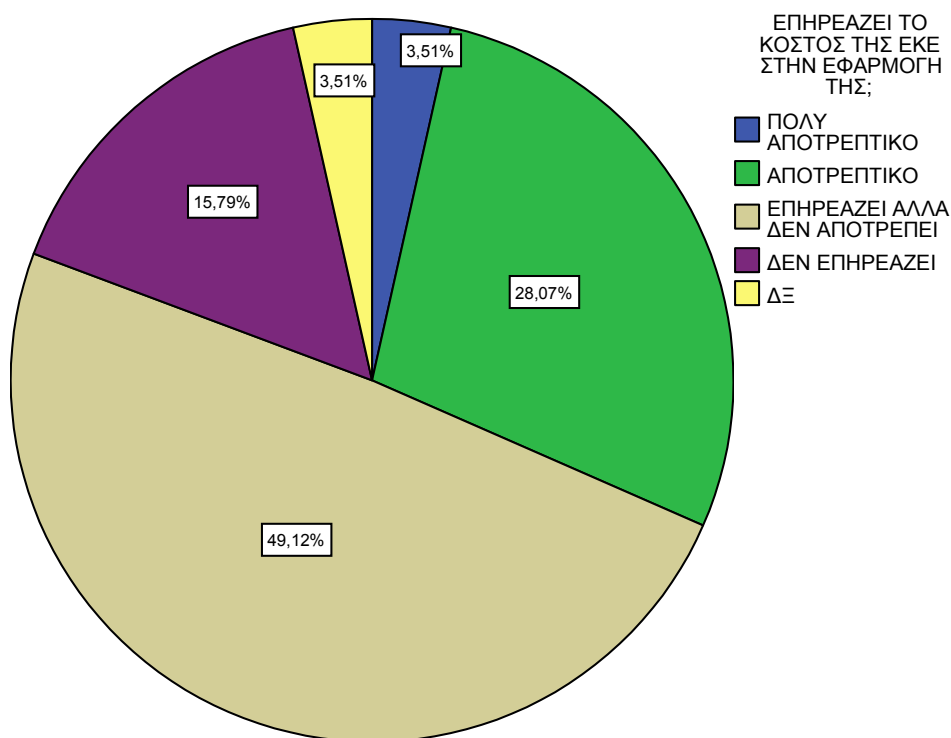
Στην ερώτηση αυτή οι επιχειρήσεις δυσκολεύτηκαν πολύ να προσδιορίσουν το ποσοστό που τους ζητήθηκε και οι περισσότεροι απέφυγαν να την απαντήσουν, αφού οικονομικά μεγέθη σαν αυτό είναι δύσκολο να προσδιοριστούν με ακρίβεια σε συνθήκες συνέντευξης (Σχήμα 49). Απάντησαν μόλις 11 από τις 69. Αρκετοί ήταν και οι ερωτηθέντες που δίστασαν να απαντήσουν φοβούμενοι μην κάνουν λάθος.



**Σχήμα 47. Ποσοστό επί του ετήσιου τζίρου για εφαρμογή της ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου**

Όταν ρωτήθηκαν οι αρμόδιοι πόσο τους επηρεάζει το κόστος της ΕΚΕ ώστε να εφαρμόσουν κάποιες δράσεις της (Ερώτηση Ε8), με ποσοστό 49,12% συμφωνούν ότι το κόστος είναι σημαντικός παράγοντας αλλά όχι αποτρεπτικός (Σχήμα 50). Ένας σχεδόν στους τέσσερις (28,07%) υποστηρίζει ότι το κόστος αυτό αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα (Σχήμα 50).

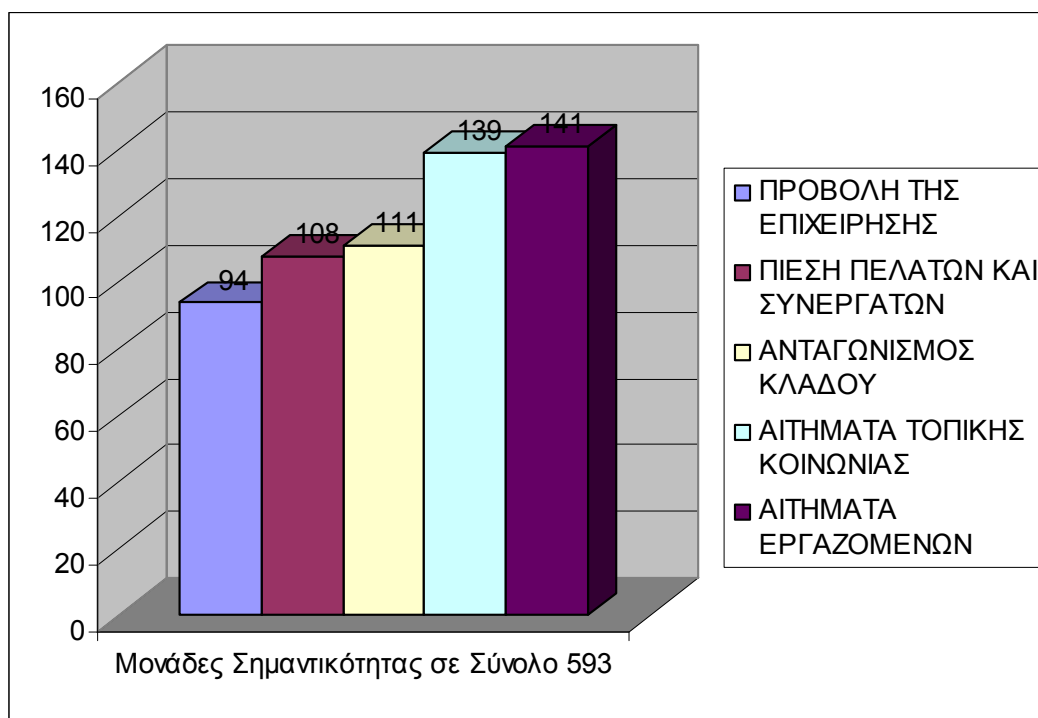
Τα αποτελέσματα αυτά αν συγκριθούν με τα αποτελέσματα του Σχήματος 48 στο οποίο το οικονομικό κόστος στην ιεράρχηση των αποτρεπτικών παραγόντων για την εφαρμογή ΕΚΕ ήταν στη δεύτερη θέση (πολύ αποτρεπτικό), αποδεικνύουν πως το οικονομικό κόστος όταν βρίσκεται μόνο του στην ερώτηση, τότε η σημαντικότητά του μειώνεται, ενώ όταν υπάρχουν και άλλοι παράγοντες αξιολογείται διαφορετικά.



Σχήμα 48. Κόστος εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ και επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου

Στο σχήμα 51 ιεραρχήθηκαν οι ενθαρρυντικοί παράγοντες για την εφαρμογή της ΕΚΕ (Ερώτηση Ε9) από το '1' που αντιπροσωπεύει τον πιο ενθαρρυντικό έως το '5' που αντιπροσωπεύει τον λιγότερο ενθαρρυντικό παράγοντα. Άρα το μικρότερο άθροισμα αντιπροσωπεύει τον πιο ενθαρρυντικό παράγοντα.

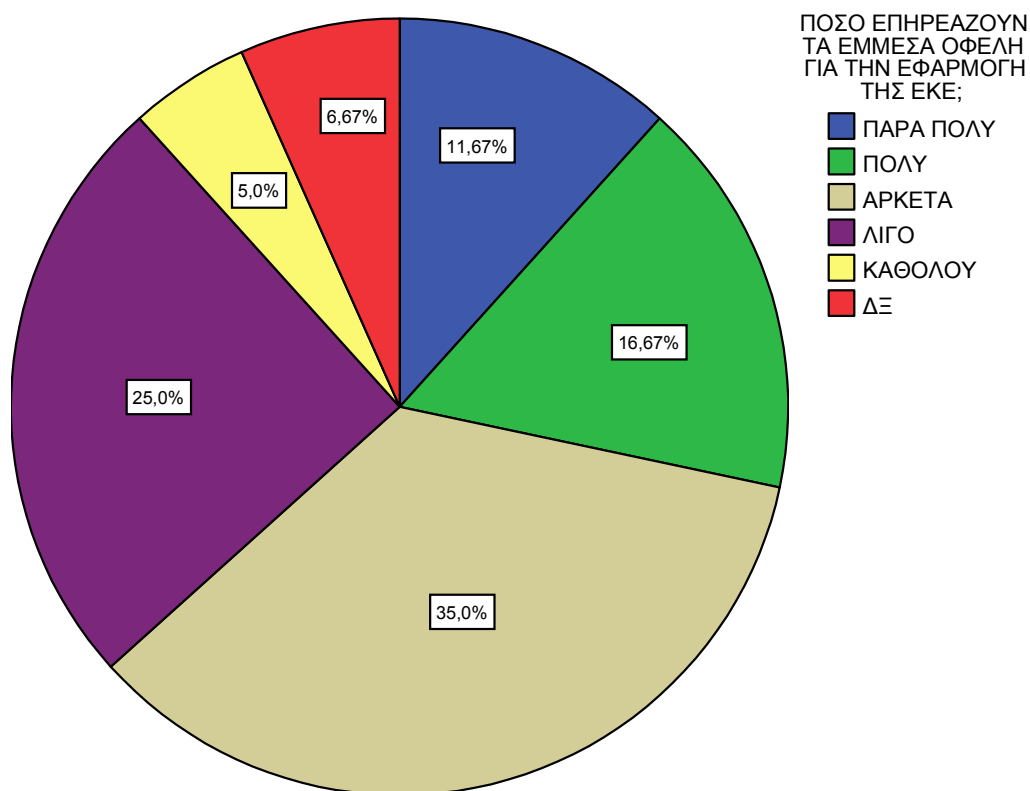
Προκύπτει λοιπόν πως ο σημαντικότερος παράγοντας που ενθαρρύνει την εφαρμογή της ΕΚΕ είναι η προβολή της επιχείρησης (Σχήμα 51), ενώ ακολουθούν με μικρή διάφορα μεταξύ τους η πίεση των πελατών και συνεργατών και ο ανταγωνισμός του κλάδου. Συγκεκριμένα υπήρχαν επιχειρήσεις στο δείγμα που αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν οικολογικές βαφές μετά από την πίεση των πελατών τους. Στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται τα αιτήματα της τοπικής κοινωνίας και τα αιτήματα των εργαζομένων.



**Σχήμα 49. Ιεράρχηση των παραγόντων που λειτουργούν ενθαρρυντικά για την εφαρμογή των δράσεων ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου επίπλου**

Στη συνέχεια οι επιχειρήσεις ρωτήθηκαν κατά πόσο επηρεάζονται από τα έμμεσα οφέλη όπως φοροελαφρύνσεις, αύξηση πωλήσεων κλπ ώστε να εφαρμόσουν πρακτικές ΕΚΕ (Ερώτηση Ε10). Προέκυψε λοιπόν ότι σε ποσοστό 35% επηρεάζονται αρκετά, ενώ αν αθροίσουμε το ποσοστό όσων απάντησαν ότι επηρεάζονται πάρα πολύ, πολύ και αρκετά, δηλαδή των θετικών απαντήσεων, το ποσοστό ξεπερνά το 60% (Σχήμα 52). Είναι δηλαδή προφανές ότι τα έμμεσα οφέλη είναι σημαντικός παράγοντας για την εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ.

Σε προηγούμενη ερώτηση, όμως, στην οποία ιεραρχήθηκαν τα επιχειρησιακά οφέλη τα μεγαλύτερα έσοδα βρίσκονται στην προτελευταία θέση της ιεράρχησης (Σχήμα 45). Η αντίθεση αυτή προέκυψε γιατί όταν οι επιχειρήσεις ερωτώνται για το οικονομικό όφελος μεμονωμένα το αντιμετωπίζουν τελείως διαφορετικά, θεωρείται ως ένα σημαντικό κίνητρο για την εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ.

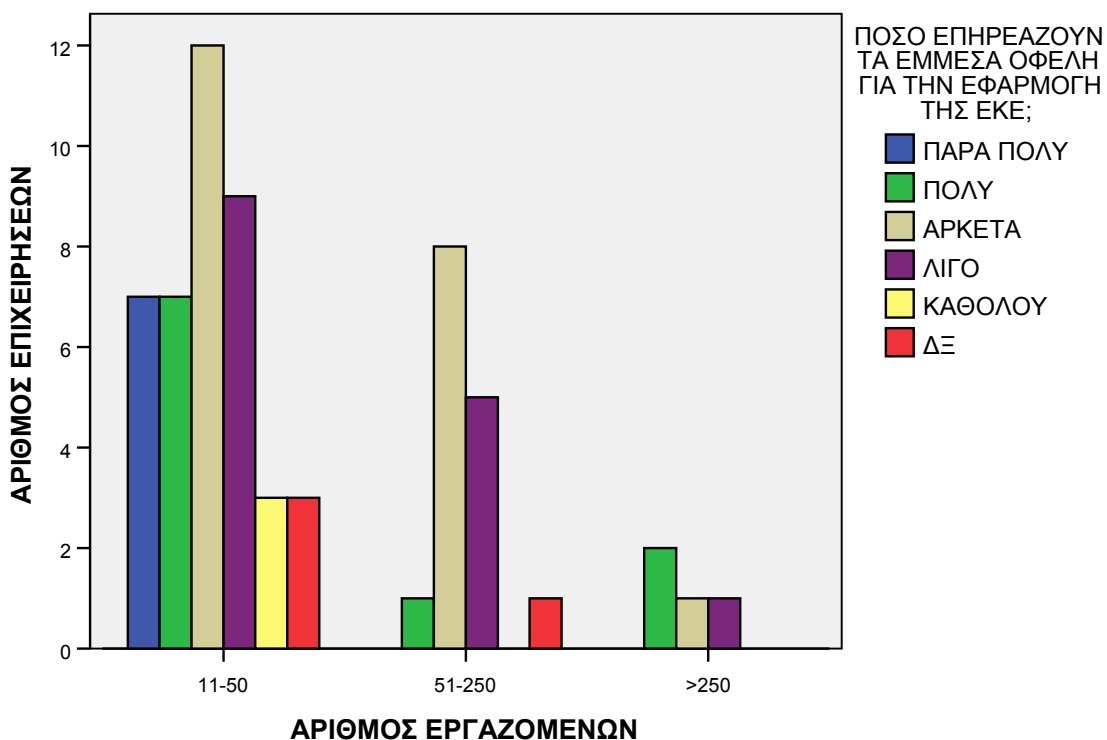


**Σχήμα 50. Έμμεσα οφέλη και εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου**

Επίσης προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις που απασχολούν κάτω από 250 εργαζόμενους θεωρούν ότι τα έμμεσα οφέλη επηρεάζουν αρκετά την εφαρμογή της ΕΚΕ. Ενώ οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις του δείγματος, από 250 εργαζόμενους και πάνω, έχουν απαντήσει ότι τα έμμεσα οφέλη τις επηρεάζουν πολύ για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ (Σχήμα 53).

Προκύπτει δηλαδή το συμπέρασμα, ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις θέλουν να επωφεληθούν και έμπρακτα από την κοινωνικά υπεύθυνη στάση τους.

Μεταξύ των δύο μεταβλητών (μέγεθος επιχείρησης – έμμεσα οφέλη) δεν παρουσιάζεται κάποια εξάρτηση από τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν ( $\chi^2=11,006$ , 10 βαθμοί ελευθερίας, σημαντικότητα=0,357).

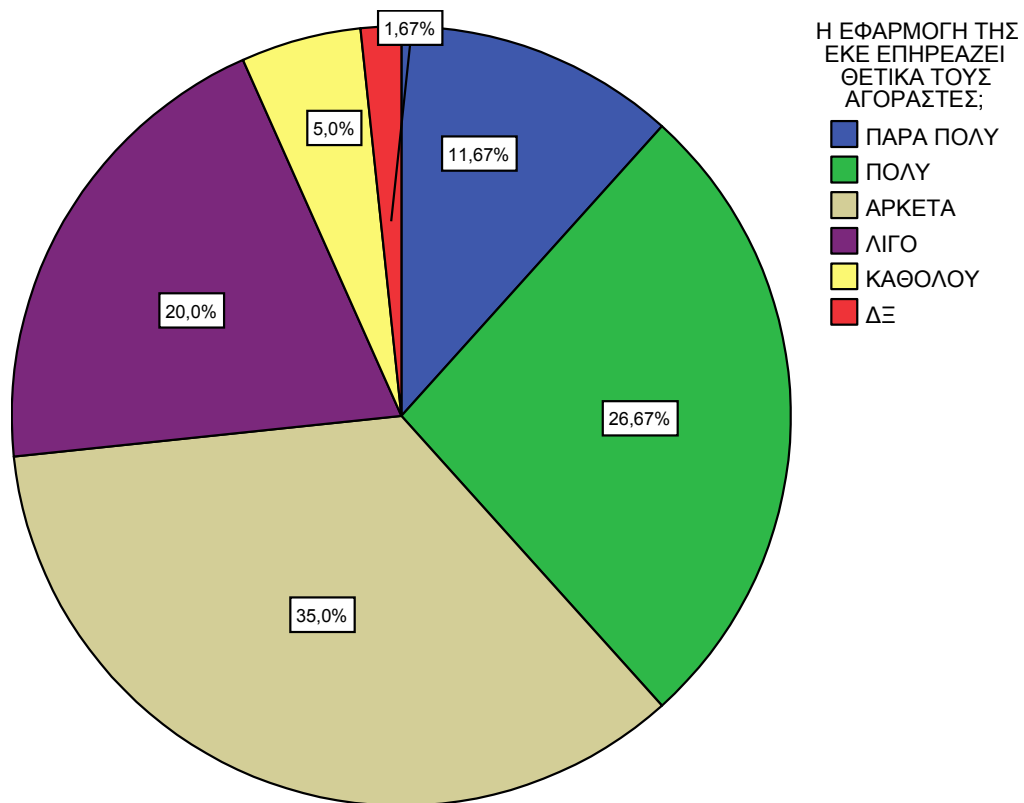


**Σχήμα 51. Μέγεθος των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και έμμεσα οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ**

Οι ερωτώμενοι έπρεπε να απαντήσουν αν η εφαρμογή των πρακτικών ΕΚΕ σε μια επιχείρηση επηρεάζει θετικά τους αγοραστές των προϊόντων (Ερώτηση Ε11).

Σε ποσοστό περίπου 73% οι επιχειρήσεις πιστεύουν ότι οι αγοραστές επηρεάζονται πάρα πολύ, πολύ ή αρκετά από το κοινωνικό πρόσωπο μιας επιχείρησης, ενώ μόνο το 5% πιστεύει ότι δεν επηρεάζονται καθόλου (Σχήμα 54).

Η αναγνώριση της επιρροής που μπορεί να έχει η πολιτική εφαρμογής ΕΚΕ από μια επιχείρηση είναι θετικός παράγοντας για την υιοθέτηση τέτοιων δράσεων, μιας και προκειμένου να προσελκύσουν πελάτες και να κάνουν αρεστά τα προϊόντα τους, οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και επίπλου, είναι διατιθέμενες να εφαρμόσουν δράσεις ΕΚΕ.

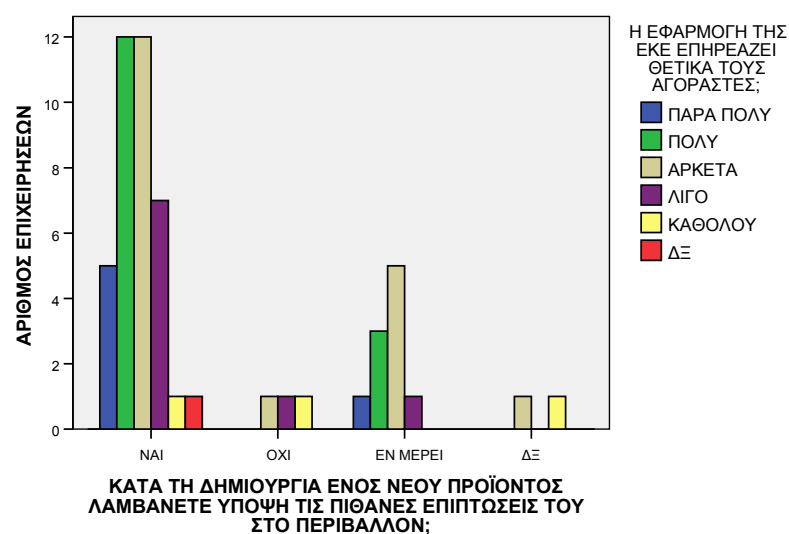


**Σχήμα 52. Εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ από τις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου και επηρεασμός των αγοραστών**

Στο Σχήμα 55 συσχετίζονται δύο ερωτήσεις, «Θεωρείτε ότι η εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ σε μια επιχείρηση επηρεάζει θετικά τους αγοραστές των προϊόντων της;» και «Κατά τη δημιουργία ενός νέου προϊόντος, λαμβάνετε υπόψη τις πιθανές επιπτώσεις που έχει στο περιβάλλον;». Από το σχήμα αυτό προκύπτει ότι όσοι έχουν απαντήσει θετικά στη δεύτερη ερώτηση, δηλαδή ότι λαμβάνουν υπόψη τους τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός νέου προϊόντος, θεωρούν στην πλειοψηφία τους ότι οι αγοραστές των προϊόντων τους επηρεάζονται πολύ ή αρκετά από την ύπαρξη πολιτικής κοινωνικής υπευθυνότητας στην επιχείρηση. Ενώ όσοι δε λαμβάνουν υπόψη τους τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός προϊόντος πιστεύουν κυρίως ότι οι δράσεις ΕΚΕ που μπορούν να εφαρμοστούν από μια επιχείρηση επηρεάζουν λίγο ή καθόλου τους αγοραστές.

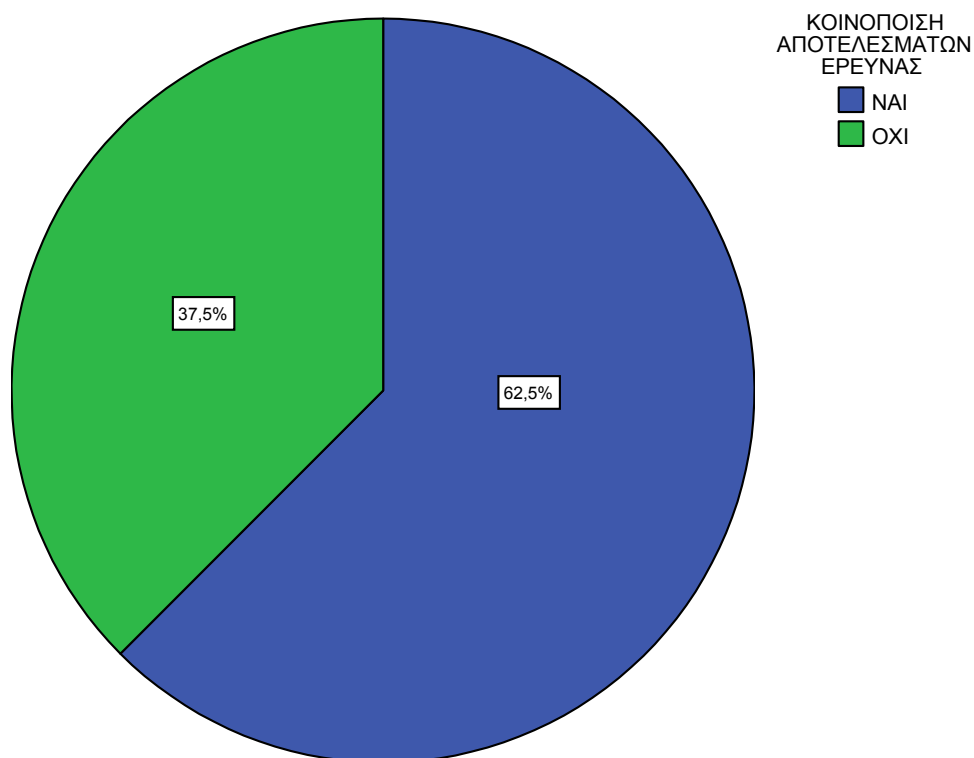
Μεταξύ των δύο μεταβλητών (πιθανές επιπτώσεις προϊόντος – επιρροή ΕΚΕ στους αγοραστές) δεν προκύπτει κάποια εξάρτηση αφού η τιμή σημαντικότητας είναι 0,327, για  $\chi^2=16,86$ , 15 βαθμοί ελευθερίας).

Αυτή η λογική συνέπεια των συμπερασμάτων είναι ακόμα μια απόδειξη της ορθότητας της έρευνας. Καθώς όσοι πιστεύουν πως οι αγοραστές μπορεί να επηρεαστούν από μια πολιτική ΕΚΕ που εφαρμόζεται από την επιχείρηση είναι λογικό να προχωρούν και στην εφαρμογή τέτοιων δράσεων προκειμένου να πείσουν το καταναλωτικό κοινό να αγοράσει το προϊόν τους.



**Σχήμα 53. Επηρεασμός αγοραστών από ΕΚΕ και πιθανές επιπτώσεις στο περιβάλλον στις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον**

Στο τέλος της έρευνας οι επιχειρήσεις ρωτήθηκαν αν επιθυμούν να τους κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας. Σε ποσοστό 62,5% δήλωσαν πως θα τους ενδιέφερε να μάθουν τα αποτελέσματα αυτά, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι περισσότεροι ενδιαφέρονται για το θέμα της ΕΚΕ αλλά και για την κατάσταση που επικρατεί στον κλάδο σε σχέση με το θέμα αυτό.



**Σχήμα 54. Κοινοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας**



Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα διαπιστώνουμε ότι το σύνολο των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκεκριμένη έρευνα αποτελείται από επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου και επιχειρήσεις παραγωγής επίπλου. Οι επιχειρήσεις επίπλου υπερτερούν ελάχιστα σε αριθμό σε σχέση με αυτές της επεξεργασίας ξύλου. Στο γεωγραφικό χώρο της Μακεδονίας κυρίως εντοπίζονται επιχειρήσεις παραγωγής επίπλου, ενώ στη Στερεά Ελλάδα επεξεργασίας ξύλου.

Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων απασχολεί από έντεκα ως πενήντα εργαζόμενους, ενώ το ένα τέταρτο του δείγματος απασχολεί από πενήντα έναν ως διακόσιους πενήντα εργαζόμενους. Η νομική τους μορφή είναι ΟΕ και ακολουθούν οι ΑΕ.

Οι δράσεις ΕΚΕ που αφορούν το περιβάλλον εργασίας και εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις είναι κυρίως η παροχή ίσων επαγγελματικών ευκαιριών, τα κίνητρα για εκπαιδευτικά προγράμματα, η ευαισθητοποίηση επί περιβαλλοντικών θεμάτων και η οικονομική στήριξη σε δραστηριότητες της τοπικής κοινότητας. Οι δράσεις ΕΚΕ που αφορούν το περιβάλλον εργασίας έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά θετικών απαντήσεων που παρατηρήθηκαν στην έρευνα. Επίσης πρέπει να επισημανθεί ότι και όσοι απάντησαν αρνητικά δήλωσαν την πρόθεσή τους να εφαρμόσουν αυτές τις δράσεις στο μέλλον, χωρίς όμως να γίνεται σαφές το χρονικό διάστημα στο οποίο θα εφαρμοστούν.

Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου που σχετίζεται με τις πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος οι οποίες εφαρμόζονται από τους ερωτώμενους, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων είναι θετική στην εξοικονόμηση ενέργειας, η οποία γίνεται κυρίως με τη χρήση των υπολειμμάτων παραγωγής. Οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου είναι αυτές που εξοικονομούν ενέργεια σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις επιχειρήσεις επίπλου. Η χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας παραμένει ως μελλοντικό πλάνο εξαιτίας κυρίως του υψηλού τους κόστους.

Η μείωση των αποβλήτων επιτυγχάνεται μέσω της επαναχρησιμοποίησης των υπολειμμάτων παραγωγής από τις μισές και πλέον επιχειρήσεις του δείγματος. Γεγονός το οποίο οφείλεται στις πολλές χρήσεις που μπορεί να έχει το κύριο υπόλειμμα παραγωγής, το πριονίδι.

Το ίδιο συμβαίνει και στην ανακύκλωση αφού μέσω της ανακύκλωσης του πριονιδιού σχηματίζονται νέα προϊόντα, ή χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενέργειας για τις ανάγκες της επιχείρησης. Επίσης αρκετά δημοφιλής είναι και η ανακύκλωση χαρτιού μέσα στις επιχειρήσεις. Βέβαια ακόμη δεν υπάρχουν υποδομές και ούτε καν υπάρχει σαν σκέψη η ανακύκλωση των ίδιων των προϊόντων της επιχείρησης μετά τη χρήση τους (όπως τα έπιπλα).

Οι μισοί από τους ερωτηθέντες και κυρίως οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου, συμφωνούν ότι μπορούν να εξοικονομήσουν χρήματα από τη μείωση των περιβαλλοντικών τους επιδράσεων. Ενώ όλες οι μεγάλες επιχειρήσεις του δείγματος συμφωνούν ότι μπορούν να εξοικονομήσουν χρήματα από αυτή τη μείωση. Η εξοικονόμηση χρημάτων, μπορεί να συνδυαστεί με τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να αποτελέσει ερέθισμα περαιτέρω εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ.

Όταν έπρεπε να προσδιορίσουν το ποσοστό που μειώνεται το κόστος παραγωγής, όταν μειώνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής, οι ερωτώμενοι δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσουν το ποσοστό αυτό. Λίγες επιχειρήσεις απάντησαν και προσδιόρισαν το ποσοστό αυτό στο 2,1 με 3%.

Οι επιχειρήσεις σε πολύ μεγάλο ποσοστό (70%) λαμβάνουν υπόψη τους τις πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να έχει ένα προϊόν στο περιβάλλον και για τον περιορισμό των επιπτώσεων αυτών χρησιμοποιούν κυρίως βερνίκια.

Επίσης οι μισές επιχειρήσεις του δείγματος θεωρούν ότι μπορούν να είναι ανταγωνιστικότερες σε σχέση με τις άλλες αν χρησιμοποιούν φιλοπεριβαλλοντικές τεχνικές.

Για να διασφαλίσουν τα προϊόντα τους οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν κάποια συστήματα πιστοποίησης. Από την έρευνα προέκυψε ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις του κλάδου χρησιμοποιούν το σύστημα ISO 9000 το οποίο αφορά την παραγωγική διαδικασία και το ISO 14000 το οποίο αφορά την προστασία του περιβάλλοντος. Στην πλειοψηφία τους όμως δε χρησιμοποιούν κανένα σύστημα πιστοποίησης. Όταν συσχετίστηκαν τα συστήματα πιστοποίησης με τη δραστηριότητα προέκυψε ότι κυρίως

οι επιχειρήσεις επίπλου είναι αυτές που δε χρησιμοποιούν κανένα σύστημα πιστοποίησης.

Από την ιεράρχηση των δυσμενών επιπτώσεων της επιχείρησης στο περιβάλλον προέκυψε ότι η σημαντικότερη είναι η κατανάλωση ενέργειας και τα στερεά απόβλητα και ακολουθούν ο θόρυβος, τα υδάτινα λύματα, η μη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ενώ το λιγότερο σημαντικά θεωρούνται τα αέρια απόβλητα.

Στην επόμενη ενότητα που αφορά τις πολιτικές αγοράς, προέκυψε πως λίγο από τους μισούς καταγράφουν τα παράπονα των πελατών τους με συστηματικό τρόπο. Το ένα τρίτο σχεδόν απάντησε όχι, ενώ ένας στους δέκα καταγράφει τα παράπονα των πελατών μόνο σε περιπτώσεις ελαττωματικού προϊόντος. Επίσης προέκυψε ότι οι επιχειρήσεις επίπλου είναι αυτές που κυρίως δεν καταγράφουν τα παράπονα των πελατών τους.

Οι επιχειρήσεις ενημερώνουν τα ενδιαφερόμενα μέρη για τις δράσεις ΕΚΕ που εφαρμόζουν μέσω της διαφημιστικής τους καμπάνιας και με έντυπο ενημερωτικό υλικό. Κυρίως όμως δεν υπάρχει κάποια επίσημη ενημέρωση από τις επιχειρήσεις.

Το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναγράφει στις ετικέτες των προϊόντων του στοιχεία σχετικά με την επεξεργασία τους κατά τη διαδικασία παραγωγής υπερτερεί μόλις μιάμιση ποσοστιαία μονάδα, από αυτές που δεν το κάνει. Όταν τα αποτελέσματα κατανεμηθούν ανάλογα με τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων προκύπτει πως οι επιχειρήσεις επίπλου στην πλειοψηφία τους δεν αναγράφουν πληροφορίες σχετικές με την επεξεργασία των προϊόντων τους.

Το τελευταίο μέρος αφορά τις στάσεις και τις απόψεις των επιχειρήσεων στο θέμα τις ΕΚΕ.

Μετά την ιεράρχηση των δράσεων της ΕΚΕ ως σημαντικότερη δράση της, για τους ερωτηθέντες, προέκυψε αυτή που σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης οι πρόσθετες παροχές προς τους εργαζομένους και η πληροφόρηση των πελατών σε θέματα ποιότητας. Η προστασία του περιβάλλοντος φαίνεται ότι ευαισθητοποιεί αρκετά τις επιχειρήσεις αφού και σε προηγούμενη ερώτηση δήλωσαν σε πολύ μεγάλο ποσοστό ότι λαμβάνουν υπόψη τους τις πιθανές επιπτώσεις που μπορεί

να έχει ένα προϊόν στο περιβάλλον και για τον περιορισμό των επιπτώσεων αυτών χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές.

Στη συνέχεια ιεραρχήθηκαν οι τομείς εφαρμογής της ΕΚΕ, από όπου προκύπτει ότι τελικά ο σημαντικότερος τομέας είναι η αγορά (καταναλωτές, προϊόντα, συνεργάτες) και ακολουθεί το ανθρώπινο δυναμικό, ενισχύεται δηλαδή η εξωτερική διάσταση της ΕΚΕ. Γεγονός που ενισχύεται και από την ιεράρχηση των επιχειρησιακών οφελιών από την υιοθέτηση πρακτικών ΕΚΕ. Σημαντικότερα οφέλη θεωρούνται η καλύτερη φήμη της εταιρείας και η λήψη καλών αποφάσεων με μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Το γεγονός ότι η πλειοψηφία των επιχειρήσεων θεωρεί ότι βρίσκεται σε μέτριο προς χαμηλό επίπεδο εφαρμογής δράσεων ΕΚΕ, μπορεί να συνδυαστεί με το γεγονός ότι η έλλειψη ενημέρωσης και το οικονομικό κόστος είναι οι δύο σημαντικότεροι παράγοντες που αποτρέπουν τις επιχειρήσεις στο να εφαρμόσουν δράσεις ΕΚΕ (όπως προέκυψε και από την ιεράρχηση των αποτρεπτικών παραγόντων). Η έλλειψη ενημέρωσης είναι και ο βασικός παράγοντας εξαιτίας του οποίου οι επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν την κατάσταση που επικρατεί γύρω από το συγκεκριμένο θέμα στον κλάδο τους, αν και όσοι πιστεύουν ότι υπάρχει μια στάση εταιρικής υπευθυνότητας προσδιορίζουν το ποσοστό αυτών των επιχειρήσεων στο 5-20% των επιχειρήσεων του κλάδου.

Είναι σημαντικό όμως ότι οι ερωτηθέντες δεν θεωρούν το μέγεθος της επιχείρησης τόσο σημαντικό παράγοντα ώστε να τους αποτρέπει να εφαρμόσουν πρακτικές ΕΚΕ.

Το κόστος της ΕΚΕ είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει αλλά δεν αποτρέπει τις επιχειρήσεις ώστε να την εφαρμόσουν αφού όπως φαίνεται επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό και από τα έμμεσα οφέλη που θα αποκομίσουν από την εφαρμογή της. Τα έμμεσα οφέλη φαίνεται να επηρεάζουν περισσότερο τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του δείγματος, παρά τις μεσαίες και μικρότερες.

Ο σημαντικότερος παράγοντας που ενθαρρύνει την εφαρμογή μιας πολιτικής εταιρικής υπευθυνότητας είναι η προβολή της επιχείρησης, ενώ παίζουν σημαντικό ρόλο και πίεση των πελατών και συνεργατών και ο ανταγωνισμός του κλάδου.

Η θετική επιρροή που μπορεί να έχει η στάση εταιρικής υπευθυνότητας από τις επιχειρήσεις, στους αγοραστές των προϊόντων της, αναγνωρίστηκε από την πλειοψηφία των επιχειρήσεων. Σε συνδυασμό με το αν λαμβάνουν υπόψη τους τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός νέου προϊόντος, θεωρούν στην πλειοψηφία τους ότι οι αγοραστές των προϊόντων τους επηρεάζονται πολύ ή αρκετά από την εφαρμογή πολιτικής κοινωνικής υπευθυνότητας από την επιχείρηση. Όσοι δε λαμβάνουν υπόψη τους τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός προϊόντος πιστεύουν ότι οι δράσεις ΕΚΕ που μπορούν να εφαρμοστούν από μια επιχείρηση επηρεάζουν λίγο ή καθόλου τους αγοραστές.

Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι δύο στους τρεις ερωτώμενους εξέφρασαν το ενδιαφέρον να τους κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα της έρευνας.

## 8. ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα είναι τα ακόλουθα:

Οι δράσεις ΕΚΕ που αφορούν το περιβάλλον εργασίας και εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις, έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά θετικών απαντήσεων σε σχέση με τους υπόλοιπους τομείς (προστασία περιβάλλοντος, πολιτικές αγοράς). Οι επιχειρήσεις όμως θεωρούν ότι στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας υπάρχει προβληματική συνεργασία με τους κρατικούς φορείς (ΟΑΕΔ κτλ) εξαιτίας της ακαταλληλότητας των ατόμων που προτείνονται και της έλλειψης κονδυλίων.

Οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου είναι αυτές που εξοικονομούν ενέργεια σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις επιχειρήσεις επίπλου, εξαιτίας της φύσης των υπολειμμάτων παραγωγής (πριονίδι).

Οι επιχειρήσεις μπορούν να εξοικονομήσουν χρήματα από τη μείωση των περιβαλλοντικών τους επιδράσεων και ταυτόχρονα να είναι ανταγωνιστικότερες χωρίς αυτό να εξαρτάται από το μέγεθός τους, γεγονός που αποτελεί κίνητρο εφαρμογής της ΕΚΕ.

Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν υπόψιν τους τις πιθανές επιπτώσεις της παραγωγής ενός προϊόντος στο περιβάλλον και για τον περιορισμό των επιπτώσεων αυτών χρησιμοποιούν κυρίως βερνίκια. Ως δυσμενέστερη επίπτωση της επιχείρησης στο περιβάλλον προέκυψε η κατανάλωση ενέργειας.

Οι επιχειρήσεις επεξεργασίας ξύλου είναι περισσότερο ευαίσθητες σε θέματα πιστοποίησης προϊόντων σε σχέση με αυτές της παραγωγής επίπλου.

Οι δύο σημαντικότερες δράσεις της ΕΚΕ αναδείχθηκαν η προστασία του περιβάλλοντος και οι πρόσθετες παροχές προς τους εργαζομένους ενώ ο σημαντικότερος τομέας εφαρμογής ήταν η αγορά.

Οι επιχειρήσεις εξεργασίας ξύλου θεωρούν ότι εφαρμόζουν δραστηριότητες ΕΚΕ σε υψηλότερο επίπεδο από αυτές της παραγωγής επίπλου.

Τα σημαντικότερα οφέλη που προσδοκούν οι επιχειρήσεις από την εφαρμογή της ΕΚΕ είναι η καλύτερη φήμη τους και η λήψη ορθών αποφάσεων.

Ο σημαντικότερος παράγοντας που ενθαρρύνει την εφαρμογή της ΕΚΕ είναι η προβολή της επιχείρησης, ενώ αποτρεπτικός η έλλειψη ενημέρωσης. Το κόστος της ΕΚΕ είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει αλλά δεν αποτρέπει.

Φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις, κυρίως οι μεγάλες, επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τα έμμεσα οφέλη (πχ φοροελαφρύνσεις, αύξηση πωλήσεων) που θα αποκομίσουν από την εφαρμογή της χωρίς όμως αυτό να εξαρτάται από μέγεθός τους.

Όσες επιχειρήσεις λαμβάνουν υπόψη τους τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός νέου προϊόντος, θεωρούν ότι οι αγοραστές των προϊόντων τους επηρεάζονται πολύ ή αρκετά από την εφαρμογή πολιτικής ΕΚΕ από την επιχείρηση.

Εν κατακλείδι η έννοια της ΕΚΕ στις επιχειρήσεις του κλάδου του ξύλου και επίπλου εφαρμόζεται σε κάποιο βαθμό και αναγνωρίζεται η σημαντικότητά της, χωρίς όμως να έχουν γίνει ουσιαστικά βήματα από τον κλάδο.

Τέλος είναι σημαντικό να επισημάνουμε πως, σε μια δύσκολη οικονομική συγκυρία, όπως αυτή που διανύουμε, στην οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί τόσο η οικονομική όσο και η περιβαλλοντική κρίση είναι ευκαιρία να εφαρμοστούν υπεύθυνες δράσεις που θα οδηγήσουν σε ένα νέο μοντέλο «πράσινης οικονομίας», η οποία θα τονώσει την απασχόληση και την καινοτομία αλλά θα εξασφαλίσει και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για το μέλλον.

## ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανώνυμος 2008 Ανάλυση δράσης τώρα. Επιχειρηματικότητα και Κοινωνική Ευθύνη, Ένθετο στην εφημερίδα Καθημερινή, 15/2/2008. τεύχος 48, σελ. 22-29.
- Αυλωνάς, Ν. 2008. Η σχέση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης με τις Δημόσιες Σχέσεις και τη Φιλανθρωπία. Banking Finance, Ένθετο στο περιοδικό Επιστημονικό Μάρκετινγκ, Νοέμβριος 2008, σελ. 74-75.
- Ζαχαροπούλου, Χ. 1993. Στατιστική μέθοδοι – εφαρμογές. Τόμος Α, Οικονομικό Τμήμα του Α.Π.Θ., σελ. 359.
- Κακλαμάνης, Ν. 2008., Επιχειρηματικότητα και Κοινωνική Ευθύνη. Ένθετο στην εφημερίδα Καθημερινή-Ειδικές Εκδόσεις τεύχος 48, σελ. 22-29.
- Κατσουλάκος, Γ. Μάτραγκα, Α. 2004. Έκθεση για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών, σελ. 1-40.
- Κιόχος, Α. 1997. Μεθοδολογία Διεξαγωγής ερευνών. Η Θεωρία στην Πράξη. Εκδόσεις Α. Σταμούλης, σελ. 518.
- Κλειδόπουλος, Π. Παπαδόπουλος, Δ. 2008. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και Χρηματοοικονομική Απόδοση. Ένθετο Banking Finance, Επιστημονικό Μάρκετινγκ, Νοέμβριος 2008, σελ. 115-121.
- Μάτης, Κ. 2003. Δασική Βιομετρία - 1 Στατιστική. Δεύτερη Έκδοση. Εκδόσεις Πήγασος Θεσσαλονίκη, σελ 233-237.
- Μεϊμάρης, Μ. 2006. Έρευνα για την ΕΚΕ στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις Έκθεση Αποτελεσμάτων. Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών στην Επικοινωνία, την Εκπαίδευση και τα Μ.Μ.Ε. Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σελ 31-36, 106
- Σπανός, Μ. 2008. Ομαδική Δράση ΕΚΕ ως Πρόκληση. Banking Finance, Ένθετο στο περιοδικό Επιστημονικό Μάρκετινγκ, Νοέμβριος 2008, σελ. 76-77.
- Στάμου, Ν. 1985. Οικονομική των δασικών εκμεταλλεύσεων. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη, σελ. 537.
- Τσιραμπίδου Σ. 2003. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: Η επιχείρηση ως καλός πολίτης. 9<sup>ος</sup> Πανελλήνιος Φοιτητικός Διαγωνισμός του περιοδικού Οικονομική Βιομηχανική Επιθεώρηση, σελ.1-13.



## ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Balabanis, G. Philips, H.C. Lyall, J. 1998. Corporate social responsibility and economic performance in the top British companies: are they linked? *European Business Review*, Vol. 98 No.1, pp.25-44.
- Bichta, C. 2003. Corporate social responsibility (CSR) in the context of Greek Industry. *Soc.Responsib.Environ.Mgmt Vol 15*, pp.1-13.
- Carroll, A.B. 1999. Corporate Social Responsibility – Evolution of a Definitional Construct. *Business Society 1999*, pp. 38-268.
- Commission of the European Communities. 2001. Green Paper, Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility. Brussels, pp. 4-12.
- Dahlsrud, A. 2006. How Corporate Social Responsibility is Defined: an Analysis of 37 Definitions. *Corp.Soc.Responsib.Environ.Mgmt Vol 1*, pp.12-24.
- Dennis, H. and Duncan, C. 2003. Στατιστική με το SPSS 11 για WINDOWS. Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα, σελ. 291.
- Elkington, J. 2004. The Triple Bottom Line for 21<sup>st</sup>, Century Business. *Business and Sustainable Development*, London, Earthscan, pp. 20-43.
- Freeman, R.E. 2008. Διαχείριση των κοινοτικών μετοχών. Αφιέρωμα Βήμα Ιδεών, Τεύχος 4/4/2008 (<http://www.vimaideon.gr//Article.aspx?d=20080404&nid=8056208&sn=ΚΥΠΙΟ%20ΤΕΥΧΟΣ&spid=1478Βήμα>).
- Hancock, J. 2004. Investing in Corporate Social Responsibility. A guide to Best Practice. *Business Planning & the UK's Leading Companies*. FTSE, Great Britain, pp. 353.
- Little, D. A. 2003. The business case for Corporate Responsibility, *Financial Times*
- Margolis, D.J. and Walsh. J.P. 2001. Does Misery Love Companies? How Social Performance Pays Off. *Harvard Business School* (<http://hbswk.hbs.edu/item/2369.html>)
- McWilliams, A. Siegel, D. 2000. Research notes and communications – Corporate Social Responsibility and financial performance correlation or misspecification. *Strat.Mgmt J. Vol.21*, pp. 603-609.
- Norusis, M. 1997. *SPSS Professional Statistics 7.5*. Chicago: SPSS Inc. pp.276.
- Peglau, R. 2003. The number of ISO 14001/EMAS registration of the world [[www.ecology.or.jp/isoworld/english/analy14k.htm](http://www.ecology.or.jp/isoworld/english/analy14k.htm)] (06-03-2008)]

- Peloza, J. 2005. Corporate Social Responsibility as Reputation Insurance. Paper presented at the 2nd Annual Corporate Social Performance Conference, University of California , Berkley, pp.1-10.
- Perin,i F. Pogutz, S. Tencati, A. 2006. New Tools to Forester Corporate Socially Responsible Behavior. Journal of Business, Vol 53, pp. 173-190.
- Pontus,C., 2002. Communication in environmental reports. Corp. Soc. Responsib. Environm. Mgmt, Vol. 9, Issue 1, pp. 1-82.
- Tschopp, D.J. 2005. Corporate Social Responsibility – A comparison between the United States and the European Union. Corp. Soc. Responsib. Environm. Mgmt Vol.12, pp. 55-59.
- Tsoutsoura, M. 2004. "Corporate Social Responsibility and Financial Performance." University of California, Berkeley, Working Paper, March 2004.
- Welford, R. 2005. Corporate social responsibility in Europe North America and Asia. 2004 survey results. Journal of Corporate Citizenship, No.17, pp.33-52.

## ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

[http://europa.eu/legislation\\_summaries/enterprise/business\\_environment/n26026\\_el.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_el.htm)

ημ/νία επίσκεψης:02-03-2008

[www.eurocharity.org/article.php?article\\_id=55](http://www.eurocharity.org/article.php?article_id=55)

ημ/νία επίσκεψης:20-02-2008

[www.disabled.dr/lib/?p=8085](http://www.disabled.dr/lib/?p=8085)

ημ/νία επίσκεψης:20-02-2008

[www.ecobalance.com/document/UGAL\\_juin03.pdf](http://www.ecobalance.com/document/UGAL_juin03.pdf)

ημ/νία επίσκεψης:25-02-2008

[www.ecology.or.jp/isoworld/english/analy14k.htm](http://www.ecology.or.jp/isoworld/english/analy14k.htm)

ημ/νία επίσκεψης:06-03-2008

[www.globalreporting.org](http://www.globalreporting.org)

ημ/νία επίσκεψης:06-03-2008

[www.csreurope.org/solutions.php?action=show\\_solution&solution\\_id=491](http://www.csreurope.org/solutions.php?action=show_solution&solution_id=491)

ημ/νία επίσκεψης:10-03-2008

[www.saasaccreditation.org](http://www.saasaccreditation.org)

ημ/νία επίσκεψης:04-02-2008

[www.tbli.org](http://www.tbli.org)

ημ/νία επίσκεψης:03-02-2008

[www.csrquest.net](http://www.csrquest.net)

ημ/νία επίσκεψης:15-03-2008

<http://www.ic.gc.ca/epic/site/csr-rse.nsf/en/rs00129e.html>

ημ/νία επίσκεψης:10-03-2008

<http://www.sev.org.gr/online/generic.aspx?mid=617&id=113&lang=gr>

ημ/νία επίσκεψης: 29-01-2008

<http://bas.sagepub.com/cgi/content/abstract/38/3/268>

ημ/νία επίσκεψης: 29-01-2008

[www.csrhellas.gr](http://www.csrhellas.gr)

ημ/νία επίσκεψης:10-03-2008

[www.liptonforthefuture.com](http://www.liptonforthefuture.com)

ημ/νία επίσκεψης:20-02-2008

[www.wind.gr](http://www.wind.gr)

ημ/νία επίσκεψης:20-02-2008

[www.ebeh.gr/images/other/companies.pdf](http://www.ebeh.gr/images/other/companies.pdf)

ημ/νία επίσκεψης: 14-09-2009

[www.syn-europe.gr/index.php?cata\\_id=4&catb\\_id=&Datain=1901&LID=1](http://www.syn-europe.gr/index.php?cata_id=4&catb_id=&Datain=1901&LID=1)

ημ/νία επίσκεψης: 14-09-2009

[http://ec.europa.eu/enterprise/csr/forum\\_2009\\_index.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/csr/forum_2009_index.htm)

ημ/νία επίσκεψης:02-03-2008

## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1**



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ  
ΣΧΟΛΗ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ



ΤΟΜΕΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ  
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΑΣΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Δ/ΝΤΗΣ: ΑΝΑΠΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ Α.  
54124-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Τηλ. 2310-992697 – e-mail: [christod@for.auth.gr](mailto:christod@for.auth.gr)

Αγαπητοί κύριοι/κυρίες

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών και απόψεων από έμπειρα στελέχη των επιχειρήσεων ξύλου και επίπλου σχετικά με τη διενέργεια έρευνας του εργαστηρίου Δασικής Οικονομικής της Σχολής Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Α.Π.Θ., με θέμα **"Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στις Επιχειρήσεις ξύλου και επίπλου"**.

Τα ερωτηματολόγια θα είναι ανώνυμα

Τα σχόλια και οι απαντήσεις σας θα χειριστούν σε κάθε περίπτωση απολύτως εμπιστευτικά! Μετά την αξιολόγηση μόνο ανώνυμες γενικευμένες πληροφορίες θα δημοσιευθούν και οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την εξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων

Θα σας παρακαλούσαμε να διαθέσετε λίγο από τον πολύτιμο χρόνο σας, διότι η βοήθειά σας θα είναι μια ουσιώδης συμβολή στην παρούσα έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας πιστεύουμε ότι σας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα και θα σας κοινοποιηθούν με την ολοκλήρωσή της, εφόσον μας δηλώσετε ότι κάτι τέτοιο σας ενδιαφέρει, στην τελευταία ερώτηση του παρόντος ερωτηματολογίου.

Ορισμός της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης σύμφωνα με το Ελληνικό Δίκτυο για την ΕΚΕ:

«ΕΚΕ είναι η οικειοθελής δέσμευση των επιχειρήσεων για ένταξη στις επιχειρηματικές τους πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων που είναι πέρα και πάνω από όσα επιβάλλονται από τη νομοθεσία και έχουν σχέση με όλους όσους επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους (εργαζόμενοι, μέτοχοι, συνεργάτες, προμηθευτές, επενδυτές, καταναλωτές, κοινότητες μέσα στις οποίες είναι δραστηριοποιημένες κτλ.)».

## A. Γενικά στοιχεία επιχείρησης

1. ΕΠΩΝΥΜΙΑ.....
2. Περιοχή έδρας.....
3. Τομέας δραστηριότητας.....
4. Συνολικός αριθμός εργαζομένων.....
5. Νομική μορφή επιχείρησης

ΑΤΟΜΙΚΗ       Ο.Ε.       Α.Ε.       Ε.Π.Ε.       Α.Ε.Β.Ε.       Άλλο

## B. Περιβάλλον Εργασίας

1. Ποιες από τις παρακάτω δράσεις εφαρμόζετε ή προτίθεστε να εφαρμόσετε στην επιχείρησή σας και για πόσο ή σε πόσο χρονικό διάστημα; (Σημειώστε ένα X στις στήλες 3 ή 5 και αναφέρατε τα έτη στις στήλες 4 ή 6)

a/a	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΕ ΗΔΗ	ΑΝ ΝΑΙ ΓΙΑ ΠΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ	ΠΡΟΤΙΘΕΣΤΕ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΕΤΕ ΣΤΟ ΑΜΕΣΟ ΜΕΛΛΟΝ	ΑΝ ΝΑΙ ΣΕ ΠΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ
1	2	3	4	5	6
1	Πρόσθετες παροχές προς τους εργαζομένους (π.χ. πρόσθετη ασφάλιση, άτοκα δάνεια, επιδότηση γεύματος, μεταφορά εργαζομένων, πρόσθετη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη)				
2	Παροχή ίσων επαγγελματικών ευκαιριών (π.χ. πρόσληψη μεταναστών, ισότητα στην πρόσληψη των δύο φύλλων)				
3	Κίνητρα για εκπαιδευτικά προγράμματα (π.χ. σεμινάρια, υποτροφίες)				
4	Ευαισθητοποίηση επί περιβαλλοντικών θεμάτων (ανακύκλωση, περιβαλλοντική εκπαίδευση)				
5	Δράσεις εθελοντισμού μεταξύ των εργαζομένων (π.χ. εθελοντική αιμοδοσία)				
6	Ευκαιρίες εκπαίδευσης για τα άτομα της τοπικής κοινωνίας (εργασιακή εμπειρία για νέους ή ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες)				
7	Οικονομική στήριξη σε δραστηριότητες της τοπικής κοινότητας (δωρεές, χορηγίες, κτλ.)				
8	Άλλη δράση (προσδιορίστε)				

2. Αν εφαρμόζετε κάποια από τις παραπάνω πρακτικές, ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζετε;(προσδιορίστε τη δράση (1,2,3,4, κλπ) και τις αντίστοιχες δυσκολίες)

.....  
 .....  
 .....  
 .....

## Γ. Πολιτικές προστασίας περιβάλλοντος

1. Έχετε προσπαθήσει να μειώσετε τις τυχόν δυσμενείς επιδράσεις της επιχείρησής σας στο περιβάλλον σε κάποιον τομέα από τους παρακάτω;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Εξοικονόμηση ενέργειας Αν ΝΑΙ με ποιο τρόπο (πχ. φωτοβολταϊκά, χρήση υπολειμμάτων παραγωγής ως ενέργεια κτλ.)..... .....		
2. Μείωση αποβλήτων		
3. Ανακύκλωση		
4. Άλλο.....		

2. Έχετε εξοικονομήσει χρήματα μειώνοντας την περιβαλλοντική της επίδραση (π.χ. με ανακύκλωση, μείωση κατανάλωσης ενέργειας, πρόληψη μόλυνσης); (Σημειώστε με X σε μία μόνο απάντηση)

ΝΑΙ       ΟΧΙ       ΔΕΝ ΞΕΡΩ

2.α Αν ναι σε τι ποσοστό πιστεύετε ότι μειώνεται το κόστος παραγωγής;  
.....%

3. Κατά τη δημιουργία ενός νέου προϊόντος, λαμβάνετε υπόψη τις πιθανές επιπτώσεις που έχει στο περιβάλλον; (Σημειώστε με X σε μία μόνο απάντηση)

ΝΑΙ       ΟΧΙ       ΕΝ ΜΕΡΕΙ       ΔΕΝ ΞΕΡΩ

3α. Αν ναι ποιες τεχνικές χρησιμοποιείτε για να αντιμετωπίσετε τις επιπτώσεις αυτές; (Μπορείτε να σημειώσετε με X όσες απαντήσεις θέλετε)

Τεχνικές βαφής και βερνίκια χαμηλής περιεκτικότητας σε διαλυτικές ουσίες

Μειωμένα υλικά συσκευασίας

Μειωμένη χρήση νερού

Μειωμένη χρήση ενέργειας

Ανακυκλωσιμότητα

Μειωμένη χρήση μπογιάς

Τεχνικές προστασίας, διατήρησης/συντήρησης ξύλου με μειωμένες περιβαλλοντικές επιδράσεις

4. Μπορεί μια επιχείρηση να είναι ανταγωνιστικότερη σε σχέση με τις άλλες, αν χρησιμοποιεί τεχνικές παραγωγής προϊόντων που δε βλάπτουν το περιβάλλον; (Σημειώστε με X σε μία μόνο απάντηση)

ΝΑΙ       ΟΧΙ       ΕΝ ΜΕΡΕΙ       ΔΕΝ ΞΕΡΩ

5. Ποιο από τα παρακάτω χρησιμοποιείτε στη διαδικασία παραγωγής; (Μπορείτε να σημειώσετε με X όσες απαντήσεις θέλετε)

ISO 14001

EMAS

AA 1000

ISO/CD 14042

SA 8000

Ecolabels

- Εκθέσεις τριπλού αποτελέσματος  
 Άλλο .....

**6. Ποια θεωρείτε ως τη σημαντικότερη δυσμενή επίδραση των δραστηριοτήτων σας στο περιβάλλον; (ιεραρχήστε με το 1 ως πιο σημαντικό)**

Στερεά απόβλητα	
Υδάτινα λύματα	
Κατανάλωση ενέργειας	
Αέρια απόβλητα	
Κατανάλωση νερού	
Μη χρήση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας	
Θόρυβος	
Άλλο	

**Δ. Πολιτικές αγοράς**

- 1. Η επιχείρησή σας καταγράφει με συστηματικό τρόπο (πχ. ερωτηματολόγιο) τα παράπονα των πελατών της; (Σημειώστε με X σε μία μόνο απάντηση)**  
 ΝΑΙ       ΟΧΙ       ΕΝ ΜΕΡΕΙ       ΔΕΝ ΞΕΡΩ
- 2. Με ποιον τρόπο η επιχείρησή σας ενημερώνει τα ενδιαφερόμενα μέρη (πελάτες, μετόχους, προμηθευτές, εργαζόμενους κτλ) για τις εφαρμογές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που ακολουθεί; (Μπορείτε να σημειώσετε με X όσες απαντήσεις θέλετε)**  
 Δεν υπάρχει καμία επίσημη ενημέρωση   
 Μέσω ειδικής σελίδας στο site της επιχείρησης   
 Με δελτία τύπου   
 Με έντυπο ενημερωτικό υλικό   
 Μέσω της διαφημιστικής της καμπάνιας   
 Άλλο
- 3. Η επιχείρησή σας παρέχει ακριβείς πληροφορίες στις ετικέτες των προϊόντων για τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται; (Σημειώστε με X σε μία μόνο απάντηση)**  
 ΝΑΙ       ΟΧΙ       ΕΝ ΜΕΡΕΙ       ΔΕΝ ΞΕΡΩ

**Ε. Στάσεις και απόψεις**

- 1. Ποιες από τις ακόλουθες δράσεις θεωρείτε ότι εμπίπτουν στην έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης; (ιεραρχήστε με το 1 ως πιο σημαντικό)**

Δωρεές (πχ. σε εκκλησία, τοπικούς συλλόγους)	
Χορηγίες (πχ. σε αθλητικές ομάδες)	
Φιλανθρωπικές δράσεις (π.χ ενίσχυση πυροπαθών, σεισμόπληκτων)	
Προσφορά εργασίας σε άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες	
Δράσεις σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος	
Πρόσθετες και ενισχυμένες παροχές στους εργαζόμενους	
Δράσεις εθελοντισμού (αιμοδοσία, δένδροφύτευση)	
Προγράμματα δια βίου μάθησης	
Πληροφόρηση πελατών-καταναλωτών σε θέματα ποιότητας	



προϊόντων, υπηρεσιών	
Χρήση συστημάτων πιστοποίησης προϊόντων	
Προγράμματα τοπικής ανάπτυξης	

2. Ποιος από τους παρακάτω τομείς της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης θεωρείτε ότι είναι πιο σημαντικός για εσάς; (ιεραρχήστε με το 1 ως πιο σημαντικό)

- Αγορά (συνεργάτες, καταναλωτές, προϊόντα, υπηρεσίες)  
 Ανθρώπινο δυναμικό (πχ παροχές)  
 Περιβάλλον  
 Κοινωνία (πολιτιστικές εκδηλώσεις, τοπική ανάπτυξη)

3. Αν αξιολογήσετε τις εφαρμογές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που πραγματοποιούνται από την επιχείρησή σας σε ποιο επίπεδο εκτιμάτε ότι κυμαίνονται;

Υψηλό  Μέτριο  Χαμηλό

4. Ποια είναι τα κύρια επιχειρησιακά οφέλη που απολαμβάνει μια εταιρεία όταν διαθέτει πολιτική εταιρικής ευθύνης; (ιεραρχήστε με το 1 ως πιο σημαντικό)

Καλύτερη φήμη της εταιρείας	
Λήψη καλών αποφάσεων με μακροπρόθεσμο ορίζοντα	
Πιο «ελκυστικοί» εργοδότες	
Η κάλυψη των ηθικών προτύπων των καταναλωτών	
Καλύτερες σχέσεις με ελεγκτές και νομοθέτες	
Μεγαλύτερα έσοδα	

5. Γνωρίζετε αν οι επιχειρήσεις του κλάδου (ξύλου και επίπλου) ακολουθούν πρακτικές ΕΚΕ;

ΝΑΙ  ΟΧΙ  ΔΕΝ ΞΕΡΩ

5α. Αν ναι ποιο ποσοστό του κλάδου εκτιμάτε ότι ακολουθεί πρακτικές ΕΚΕ;

5% - 20%  50% - 65%   
20% - 35%  πάνω από 70%   
35% - 50%

6. Ποιους παράγοντες θεωρείτε αποτρεπτικούς για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ; (ιεραρχήστε με το 1 ως πιο αποτρεπτικό)

- Οικονομικό κόστος  
 Μέγεθος της επιχείρησης  
 Έλλειψη ενημέρωσης  
 Δεν είναι υποχρεωτικό  
 Έλλειψη εξειδικευμένων συνεργατών  
 Γραφειοκρατία  
 Άλλο (προσδιορίστε).....

7. Τι ποσοστό % του ετήσιου τζίρου δαπανά η επιχείρηση για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ;.....%

8. Πόσο σας επηρεάζει το κόστος, προκειμένου να υιοθετήσετε δράσεις ΕΚΕ; (Σημειώστε με X σε μία μόνο απάντηση)

- Πολύ αποτρεπτικό  Αποτρεπτικό  Επηρεάζει αλλά δεν αποτρέπει

Δεν επηρεάζει  Δεν ξέρω

**9. Ποιοι παράγοντες λειτουργούν ενθαρρυντικά για την εφαρμογή των δράσεων ΕΚΕ;**  
(ιεραρχήστε με το 1 ως πιο ενθαρρυντικό)

- Προβολή (της επιχείρησης)
- Πίεση πελατών και συνεργατών
- Ανταγωνισμός κλάδου
- Αιτήματα τοπικής κοινωνίας
- Αιτήματα εργαζομένων
- Άλλος παράγοντας (προσδιορίστε)

**10. Τα έμμεσα οφέλη, όπως φοροελαφρύνσεις, αύξηση πωλήσεων κτλ επηρεάζουν την απόφασή σας για την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ;**

- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ  ΠΟΛΥ  ΑΡΚΕΤΑ  ΛΙΓΟ  ΚΑΘΟΛΟΥ
- ΔΕΝ ΞΕΡΩ

**11. Θεωρείτε ότι η εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ σε μια επιχείρηση επηρεάζει θετικά τους αγοραστές των προϊόντων της;**

- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ  ΠΟΛΥ  ΑΡΚΕΤΑ  ΛΙΓΟ  ΚΑΘΟΛΟΥ
- ΔΕΝ ΞΕΡΩ

**Θα σας ενδιέφερε να σας κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα της έρευνας μετά την ολοκλήρωσή της;**

ΝΑΙ  ΟΧΙ

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία

Ημ/νία.....

## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2**

**Πίνακας 5. Δραστηριότητα της επιχείρησης και εξοικονόμηση χρημάτων με μείωση περιβαλλοντικών επιδράσεων**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,174(a)	2	,556
Likelihood Ratio	1,178	2	,555
Linear-by-Linear Association	,863	1	,353
N of Valid Cases	56		

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,79.

**Πίνακας 6. Μέγεθος επιχειρήσεων ξύλου - επίπλου και εξοικονόμηση χρημάτων λόγω μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των επιχειρήσεων**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,212(a)	4	,266
Likelihood Ratio	6,488	4	,166
Linear-by-Linear Association	2,860	1	,091
N of Valid Cases	56		

a 5 cells (55,6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,64.

**Πίνακας 7. Δραστηριότητα και συστήματα πιστοποίησης στις επιχειρήσεις ξύλου – επίπλου**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,524(a)	4	,074
Likelihood Ratio	9,534	4	,049
Linear-by-Linear Association	4,452	1	,035
N of Valid Cases	53		

a 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,47.

**Πίνακας 8. Καταγραφή των παραπόνων των πελατών, ως δράση ΕΚΕ, ανάλογα με τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,853(a)	2	,033
Likelihood Ratio	7,026	2	,030
Linear-by-Linear Association	5,944	1	,015
N of Valid Cases	62		

a 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,74.

**Πίνακας 9. Εγγραφή σχετικών πληροφοριών στις ετικέτες των προϊόντων και δραστηριότητα των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,707(a)	2	,426
Likelihood Ratio	1,719	2	,423
Linear-by-Linear Association	,535	1	,464
N of Valid Cases	57		

a 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,79.

**Πίνακας 10. Αυτοαξιολόγηση των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου για δραστηριότητες ΕΚΕ και διαχωρισμός τους**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,023(a)	2	,134
Likelihood Ratio	4,166	2	,125
Linear-by-Linear Association	3,883	1	,049
N of Valid Cases	53		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,66.

**Πίνακας 11 Μέγεθος των επιχειρήσεων ξύλου – επίπλου και έμμεσα οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών ΕΚΕ**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,006(a)	10	,357
Likelihood Ratio	13,383	10	,203
Linear-by-Linear Association	,064	1	,800
N of Valid Cases	60		

a 14 cells (77,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,20.

**Πίνακας 12. Επηρεασμός αγοραστών από εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ και πιθανές επιπτώσεις παραγωγής προϊόντος από τις επιχειρήσεις ξύλου - επίπλου στο περιβάλλον**

**Chi-Square Tests**

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,860(a)	15	,327
Likelihood Ratio	13,504	15	,563
Linear-by-Linear Association	,599	1	,439
N of Valid Cases	53		

a 21 cells (87,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,04.